

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

ÄNDRAD ORDNING

BETRÄFFANDE VISSA

HELGDAGAR

—

S T O C K H O L M

1947

Statens offentliga utredningar 1947

Kronologisk förteckning

1. Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. Hæggström. xv. 284 s. S.
2. Betänkande angående fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. Antonssons, Göteborg. 325 s. Jo.
3. Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. Sv. Tryckeri AB. 84 s. K.
4. Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hæggström. 126 s. K.
5. 1944 års militärsjukvårdskommitténs betänkande. Del 2. Beckman. 170 s. F6.
6. Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. Idun. 64 s. K.
7. Betänkande med förslag angående lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. Marcus. 132 s. Jo.
8. Betänkande med förslag angående fiskets administration m. m. Kihlström. 155 s. Jo.
9. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. Beckman. 166 s. E.
10. Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. Beckman. 262 s. S.
11. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. Idun. 148 s. E.
12. Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. V. Petterson. 392 s. Ju.
13. Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. Marcus. 114 s. Fl.
14. Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. Hæggström. 343 s. 4 pl. Fo.
15. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerreglering för övningslärare. Sv. Tryckeri AB. 370 s. Fl.
16. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. Norstedt. 24 s. Ju.
17. Stöd åt utvecklingshämmande ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del. 5. V. Petterson. 144 s. Ju.
18. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. Katalog och Tidskriftstryck. 324 s. S.
19. Kompetensfordringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. V. Petterson. 288 s. S.
20. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. Beckman. 48 s. K.
21. Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. V. Petterson. 114 s. S.
22. Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods. Sv. Tryckeri AB. 125 s. H.
23. 1945 års lönekommitté. 2. Betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. Marcus. 289 s. Fl.
24. Betänkande rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan. Norstedt. 220 s. S.
25. 1945 års akademikerutredning. Norstedt. 64 s. E.
26. Slutbetänkande avgivet av bostadssociala utredningen. Del 2. Saneringen av stadssambällets bebyggelse. Organisationen av läne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål. Idun. 599 s. S.
27. Betänkande med förslag till ändrad ordning beträffande vissa helgdagar. Katalog och Tidskriftstryck. 75 s. E.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:27
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

ÄNDRAD ORDNING
BETRÄFFANDE VISSA
HELGDAGAR

STOCKHOLM 1947
KATALOG OCH TIDSKRIFTSTRYCK
72388

FÖRSLAG

AV FÖRSLAG

ÄNDRAD ORDNING
BETRÄFFANDE VISSA
HÖGSKOLOR

INNEHALLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till Chefen för Ecklesiastikdepartementet	5
Kortfattad historik över de svenska helgdagarna	7
Helgdagsfirandets utveckling:	
Medeltiden — 1571 års kyrkoordning	7
1686 års kyrkolag	8
Förordningen av år 1772	9
Helgdagarna inför riksdagen:	
Under 1800-talet	10
Under 1900-talet	11
Vid 1944 års riksdag	16
Nu gällande helgdagar i Sverige och vissa andra länder:	
Sverige	17
Kyrkoåret i Sverige	18
Danmark	19
Norge	20
Finland	20
England	20
U. S. A.	20
Sakkunnigas förslag:	
Allmänna synpunkter	21
Utökat antal helgdagar	22
Indragning av helgdagar	25
Nya helgdagar	27
Icke kyrklig helgdag i september	29
Kyrklig helgdag i november	30
Fast veckodag	32
Föreslagna regler för de nya helgdagarnas bestämmande	33
Midsommarhelgen	34
Påkallas ändring beträffande midsommardagen?	35
Lämplig tidsperiod för midsommarhelgen	37
Lämplig veckodag för midsommardagen	39
Föreslagen regel för midsommardagens bestämmande	43
Sammanfattning	44
Bilagor:	
1) Helgdagstabell	45
2) Av 1944 års första lagutskott infordrade yttranden	53
3) Av helgdagssakkunniga infordrade yttranden m. m.	64

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet.

Med anledning av en vid 1944 års riksdag väckt motion, II:31, har samma års riksdag i skrivelse nr 374, under åberopande av vad som anföres i första lagutskottets godkända utlåtande nr 50, bland annat anhållit att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en förutsättningslös utredning, huruvida en allmän högtidsdag med eller utan kyrklig karaktär kunde inrättas under höstens lopp.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 31 juli 1945 uppdragit åt ledamoten av riksdagens andra kammare, prosten H. M. Hallén, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören K. A. R. Lindström, ledamoten av riksdagens andra kammare, f. rektorn G. A. Mosesson och disponenten i Eskilstuna A. H. Nilsson att såsom sakkunniga inom ecklesiastikdepartementet verkställa ifrågavarande utredning.

Såsom de sakkunnigas ordförande, vilka antogo benämningen helgdags-sakkunniga, förordnades prosten Harald Hallén.

Till sekreterare åt de sakkunniga har förordnats amanuensen B. O. C. L. Hallberg.

Sedermera har chefen för ecklesiastikdepartementet även uppdragit åt de sakkunniga att utanför de först givna direktiven upptaga till prövning frågan om midsommardagens förläggande.

För fullgörande av detta senare utredningsuppdrag ha de sakkunniga hemställt om yttrande från organisationer inom näringslivet, föreningar inom rese- och turistlivet samt från järnvägsstyrelsen. Svar inkommo från fritidsutredningen, folkrörelsernas rese- och semesterorganisation, järnvägsstyrelsen, landsorganisationen i Sverige, skid- och friluftsförbundet, svenska arbetsgivareföreningen, svenska resebyråföreningen samt svenska turistföreningen. Vidare har till de sakkunniga överlämnats en till chefen för ecklesiastikdepartementet inkommen skrivelse från Sveriges textilindustriförbund angående midsommardagens förläggande.

Utredningsmännen, vilka antogo benämningen helgdagssakkunniga, få härmed efter avslutat uppdrag överlämna följande betänkande med förslag till ändrad ordning beträffande vissa helgdagar.

Stockholm den 17 april 1947.

HARALD HALLÉN

RICKARD LINDSTRÖM

GUSTAV MOSESSON

ARVID H. NILSSON

/ *Olle Hallberg*

Wien: Universitäts- und Landesbibliothek Wien

M

Die vorliegende Arbeit ist eine Fortsetzung der von mir im Jahre 1884 veröffentlichten Arbeit über die Geschichte der österreichischen Literatur. In der ersten Arbeit habe ich die Geschichte der österreichischen Literatur von der Mitte des 18. Jahrhunderts bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts behandelt. In der vorliegenden Arbeit werde ich die Geschichte der österreichischen Literatur von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zur Mitte des 20. Jahrhunderts behandeln.

Die vorliegende Arbeit ist in drei Teile gegliedert. Der erste Teil behandelt die Geschichte der österreichischen Literatur von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zur Mitte des 20. Jahrhunderts. Der zweite Teil behandelt die Geschichte der österreichischen Literatur von der Mitte des 20. Jahrhunderts bis zur Mitte des 21. Jahrhunderts. Der dritte Teil behandelt die Geschichte der österreichischen Literatur von der Mitte des 21. Jahrhunderts bis zur Mitte des 22. Jahrhunderts.

Die vorliegende Arbeit ist eine Fortsetzung der von mir im Jahre 1884 veröffentlichten Arbeit über die Geschichte der österreichischen Literatur. In der ersten Arbeit habe ich die Geschichte der österreichischen Literatur von der Mitte des 18. Jahrhunderts bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts behandelt. In der vorliegenden Arbeit werde ich die Geschichte der österreichischen Literatur von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zur Mitte des 20. Jahrhunderts behandeln.

Stockholm den 15. April 1907

LEONARDO DA VINCI

RICCARDO FALCONE

GIUSEPPE VERDI

ANTONIO DI NOSTRO

Die Bibliothek

KORTFATTAD HISTORIK ÖVER DE SVENSKA HELGDAGARNA.

Helgdagsfirandets utveckling.

Kyrkoåret i den romerska medeltidskyrkan hade upptagit den orientalska planetveckan och till densamma anknutit ett stycke månkalender, som reglerade de flyttbara festernas serie. Det inramades av den romerska kalenderns fasta skala av solårets månader. I denna kalender ha de senare helgdagarna med julen i spetsen inskrivits, och helgonens åminnelse gav nära nog varje dag dess särskilda innebörd.

Vår kännedom om det svenska kalenderåret och det svenska kyrkoåret under äldre tider härrör sig från bevarade runstavar och de liturgiska böckernas kalendarier. Den bild man får av festkalendern i dessa de äldsta källorna visar hur i vårt land, liksom annorstädes, många av de inhemska hednafesterna kristnades och anknötos till den segrande kyrkans traditioner. På tjugonde dag jul återfinner man till exempel den gamla midvinterfesten. Likaså återfinnas de tre gamla tingstiderna liksom spår av ett gammalt månår och måhända även av en urgermansk tredelning av året.

I fråga om helgdagarnas ställning i det svenska kyrkoåret råder åtskillig oklarhet. Källorna äro icke entydiga i sina uppgifter och i många återfinnas rent lokala traditioner. Man får söka sig fram ända till 1500-talets början för att få en klarare bild av festkalendern.

Ett försök till uppskattning av festernas antal och helgernas omfattning har för 1500-talets början givit följande.

1) De stora högtiderna: Jul 4 å 5 dagar, påsk och pingst vardera 2 å 4 dagar.

2) Söndagar omkring 50 st. (utom påsk- och pingstdagar).

Härtill har räknats ytterligare Epifania, skärtorsdag, långfredag, Corpus Christi, 6 st. Mariadagar samt 7 st. helgondagar. Man uppnådde sålunda en siffra på omkring 80 dagar. Härtill kom ytterligare ett svårberäknat antal halvvilodagar och andra fester vilka i olika kalendarier särskilt angivas. Ett flertal sådana, Apostladagar, funnos även upptagna — under skiftande benämningar — i de gamla landskapslagarnas kyrkobalkar. Sålunda omtalas exempelvis i östgötalagen »ykilsdagar», i västmannalagen »enstödingsdagar» och i västgötalagen »kirkmässudagar». Tillsammans uppges det svenska medeltida feståret ha innehållit över hundratalet »festa fori».

Reformationstiden innebar efterhand ett beskärande av den katolska festkalendern. Härvid lät man sig ledas av den principen, att de s. k. Herrans dagar skulle bibehållas. Detta motiverades icke endast med önskan att på så sätt bryta katolicismens makt över sinnena utan även med mera rationella argument. Att närmare en tredjedel av årets dagar firades såsom fester utgjorde utan tvivel en olägenhet.

I 1571 års kyrkoordning upptogs såsom helger jul, påsk och pingst vardera med fyra helgdagar, nyårsdagen, trettondagen, skärtorsdagen, långfredagen, Kristi himmelfärdsdag, Kristi förklaringsdag och tre »Maria-dagar»: kyndelsmässan, Marie bebådelse och Marie besökelse samt slutligen apostladagarna, Johannes döparens, Mikaelis och allhelgonadag. Härtill kommo ytterligare halvhelgdagar, till vilka flerstädes apostladagarna räknades samt de s. k. gångedagarna (måndag och tisdag efter bönsöndagen, som är 5:e söndagen efter påsk), då arbetet återupptogs efter »allmenliga böner».

I stort sett blev denna festkalender bestående fram till 1700-talet. De förändringar som därförinnan inträdde hade under alla förhållanden icke karaktären av någon inskränkning av helgernas antal. Fastmera kan man, särskilt i vissa landsdelar, spåra ytterligare fester, vilka mången gång hade anknytning till allmänna marknadsdagar. Huruvida de voro arbetsfria, är ej med säkerhet känt. I en almanack för år 1598 betecknas sålunda med röd skrift, förutom i 1571 års kyrkoordning angivna helgdagar, ytterligare följande fester: Maria himmelfärd, Maria födelse, Maria avlelse, Markus evangel., Erik den Helige, Maria Magdalena, Olaus den Helige, Laurentius, Lukas evangel., Nicolaus, Abraham, Helga lekamens fest. En almanack av år 1604 upptager även Alla själars dag (2 nov.). I andra almanackor förekomma ytterligare helger.

Enligt bestämmelserna i 1686 års kyrkolag bibehöllos i huvudsak de i 1571 års kyrkoordning föreskrivna kyrkliga högtidsdagarna. I kap. 14 kyrkolagen, om högtids- och helgdagar, stadgades sålunda i § 1, att, såsom sabbaten eller söndagen bör efter Guds lag helgas, skola dessutom »på sätt och vis, som härtill vant varit», behållas och firas jul-, påsk- och pingstdagarna, ävensom nyårs- och trettondagen, Kristi himmelfärdsdag, kyndelsmässan, Marie bebådelse- och besökelsedag, Johannes Döparens, St Mikaelis och allhelgonadag samt alla apostladagar; dock så att »folket, i städer och på landet, måge uppå apostladagarna driva deras handel och vandel samt annat lovligt arbete, sedan gudstjänsten är förrättad». Envar av jul-, påsk- och pingsthelgerna omfattade såsom förut fyra dagar och påsken därutöver såväl skärtorsdagen som långfredagen. Den i 1571 års kyrkoordning jämväl omnämnda Kristi förklaringsdag var däremot nu ej

längre särskild högtidsdag; enligt föreskrift i § 6 samma kapitel kyrkolagen skulle om Kristi förklaring predikas i högpredikan på 7:e söndagen i trefaldighet. På samma ställe stadgades nu även, att söndagen närmast före advent skulle predikan ägnas åt evangelium om yttersta domen. I kap. 14 kyrkolagen stadgades härjämte, i § 5, att Marie bebådelsedag, vilken rätteligen skulle firas nio månader före jul eller alltså den 25 mars, skulle, om den inträffade under dymmelveckan (palmsöndag—påskafton), förläggas till »palmlördagen», men om den infölle »längre fram», firas tredjedag påsk.

Utöver de nämnda fasta högtidsdagarna förekommo redan tidigt, efter särskilt förordnande, enstaka s. k. allmänna böndagar, i början 1 à 2 på året. Äldsta böndagsplakatet är av den 8 juni 1544. Sedan år 1676 utfärdas böndagsplakat årligen och skola för varje år fyra allmänna böndagar firas, vid den tiden förlagda till fredagar.

Vid de så kallade halvhelgdagarna, sådana som apostladagarna, var såsom av bestämmelserna i kyrkolagen framgår avsikten att menigheten efter gudstjänsten skulle återvända till arbetet vid jorden. Prästerna tillhöllos att härtill förmana sina åhörare. Dessa förmaningar hade dock föga effekt utan allt oftare hördes klagomål över »den sig alltmera utbredande lättjan».

Kungl. förordningar från 1700-talets början ger också vid handen att helgerna alltmera började betraktas såsom en belastning för arbetslivet. I synnerhet klagades över den på halvhelgdagarna utbredda sedvänjan att fira extra fridag. Ständerna klagade också vid riksdagarna över lättjan vid de mindre helgerna och påyrkade avskaffande av bland annat apostladagarna.

År 1741 den 11 november utfärdades på grund av dessa klagomål en kungl. förordning enligt vilken följande helgdagar inordnades i söckendagarnas rad, nämligen Marie besökelsedag, skärtorsdagen, båda gångedagarna, tredje- och fjärdedagarna vid de stora högtiderna och alla apostladagarna. Som man emellertid snart nog trodde sig märka, att det egentliga syftet med nämnda helgdagars avskaffande icke därmed nåddes, d. v. s. att söndagarna skulle desto mera helgas och att de indragna helgdagarna icke skulle nyttjas till »fåfänglighet och fördärv», blevo dessa på ständernas önskan åter upplivade genom kungl. förordning den 25 juli 1743.

Trots upprepade och enträgna förehållanden från prästerskapet fortoro de påtalade missförhållandena. Gudstjänsterna voro dåligt besökta och helgerna nyttjades till lättja och dryckenskap.

Vid 1772 års riksdag hemställde Rikets ständer ånyo hos Kungl. Maj:t om en reduktion av helgdagarnas antal. I en förordning given samma år, den 4 november, beseglas halvhelgernas öde och kyrkoåret fick i stort sett de fester som än i dag äro bestående.

I förordningen motiveras indragningen av helgerna med dessa ord: »I the Christeliga Församlingar äro wäl också, tid efter annan, flere dagar utsedde til Allmän Gudstienst; men en beklagelig erfarenhet har wisat, thet myckenheten av Helgedagar bidragit, så wäl til theras, som ock til then af Gud påbudne Sabbathsdagens förakt och missbruk, till lättja och syndig lefnad, i stället för Guds Namns pris. Therföre, och efter then wid sist öfwerståndne Riksdag af Riksens Ständer Oss i underdånighet gifne anledning, samt flere Christeliga Potentaters, och theribland Wåre Trosförwanters lofliga efterdöme, hafwe Wi eftersinnat, huru som en Gudi mera behagelig Gudstienst, jemte skick och ordning i thet allmänna lefwer-net, såwäl som ock bättre utkomst, för flitige och dygdige arbetare lättare befordras, om wisse, endast i mennisko stadga grundade Helgedagar indragas eller flyttas, än wid theras bibehållande efter then hittills wedertagne ordning.» Därför förordnades, att från och med 1773 års ingång skulle »till firande såsom helg- och predikodagar» helt indragas: tredje- och fjärdedagarna i de tre större högtiderna (jul, påsk och pingst) samt Marie besökelsedag, skärtorsdagen, apostladagarna och gångedagarna efter bönsöndagen. Vidare föreskrevs, att Marie kyrkogångs- eller kyndelsmässodagen, St Mikaelis eller Mickelsmässodagen och allhelgonadagen visserligen skulle bibehållas som kyrkliga högtidsdagar men att de, då de infölle på någon söckendag, i stället skulle firas närmast följande söndag; inföll härvid kyndelsmässodagen »i veckan för fastlagssöndagen» skulle den dock förläggas till söndagen förut. Slutligen stadgades även, att de allmänna böndagarna skulle flyttas från fredagar till lördagar.

De allmänna böndagarna äro numera, sedan år 1807, alltid förlagda till söndagar, i allmänhet till andra söndagen i en var av månaderna mars (botdagen), maj (reformationsdagen), juli (missionsdagen) samt oktober (tacksägelsedagen); deras inplacering i kyrkoåret bestämmes dock närmare av Kungl. Maj:t för varje år i årets böndagsplakat.

Genom kungl. förordning den 12 september 1921 (nr 591) har föreskrivits, att söndagen näst före advent skall kallas domssöndagen.

Helgdagarna inför riksdagen.

Upprepade gånger under 18- och 1900-talet upptogs i såväl kyrkomötet som riksdagen frågor om indragande av olika helger. Förslag om indragning av helgdagar ha sålunda behandlats och antagits av 1878, 1910 och 1915 års kyrkomöten, och i riksdagen upptogs sådan fråga redan år 1815 och har sedermera där, efter kortare eller längre mellantider, återupptagits vid ett flertal tillfällen och i skilda sammanhang allt intill våra dagar.

Vid 1815 års riksdag väckte överintendenten Per Tham förslag om slopande av trettondagen, Marie bebådelsedag, annandag pingst, Kristi him-

melsfärdsdag och midsommardagen. Härigenom skulle enligt motionären icke allenast upphöra den vällevnad, som gjorde dessa dagar till en förlust för landet, utan man skulle även vinna åtminstone 2 millioner riksdaler årligen eller inemot så mycket som hela bevillningen utgjorde. Ständerna avvisade emellertid förslaget.

Vid riksdagen 1828/30 motionerade greve Jacob Hamilton om överflyttande av Marie bebådelsedag, långfredagen, Kristi himmelsfärdsdag till söndag varjämte trettondagen och annandag pingst helt borde försvinna. Detta väckte i riddarhuset sådan opposition, att motionären fann sig föranlåten att omedelbart återtaga förslaget om långfredagens avskaffande. Utskottsutlåtandet över motionen innehöll en välskriven motivering för avslag å motionen. Författaren angavs vara biskopen Esaias Tegnér. Ständerna biträdde utskottsförslaget.

Det mest omfattande reduktionsförslaget framfördes vid 1867 års riksdag då ledamoten av andra kammaren S. A. Hedlund motionerade om borttagande av de tre annandagarna vid jul, påsk och pingst, indragande av trettondedag jul samt överflyttande till söndag av Marie bebådelsedag och Kristi himmelsfärdsdag. Motionären, vars förslag avslogs av riksdagen, återkom efterföljande riksdag med mindre omfattande förslag, vilka även de avvisades.

År 1885 upptogs det Hedlundska förslaget ånyo. Utskottet tillstyrkte indragning av trettondagen och Marie bebådelsedags överflyttande till söndag. Då kamrarna hade olika mening föll dock förslaget.

I en vid 1903 års riksdag väckt motion (II:20) yrkades, att trettondagens egenskap av helgdag måtte upphävas. Lagutskottet tillstyrkte bifall till motionen, men sex av dess ledamöter reserverade sig mot utskottets beslut. Motionen blev av båda kamrarna avslagen.

Frågan om införande av helgdagar utan kyrklig karaktär kom vid 1915 års riksdag under bedömande i anledning av en motion (II:125) av herr Pettersson i Södertälje. Motionären hade vid 1914 års riksdag väckt enahanda förslag, vilket emellertid på grund av A-riksdagens upplösning icke blivit föremål för behandling. I motionen hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående införande i vårt land av bestämmelser om helgdagar utan kyrklig karaktär i syfte att bereda särskilt den å kontor samt i handelsbutiker och fabriker sysselsatta delen av befolkningen tillfälle till vila och rekreation under den ljusa och varma årstiden. Lagutskottet (utl. nr 24) gav sin anslutning till motionens syfte och erinrade i detta sammanhang, att alltjämt endast ett jämförelsevis ringa antal personer åtnjöte förmånen av semesterledighet. Därest med hänsyn till vissa betänkligheter av national- och privatekonomisk natur en ökning av de arbetsfria dagarnas antal icke låte sig genom-

föras, syntes det utskottet böra tagas under övervägande, huruvida icke nämnda syfte kunde nås genom att samtidigt med införandet av arbetsfria vardagar, förlagda till sommaren, avlysa ett par av de kyrkliga helgdagar, som infölle under en i rekreationshänseende mindre lämplig årstid. Jämlikt utskottets förslag beslöt riksdagen avlåta skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 125) i huvudsaklig överensstämmelse med den i motionen gjorda hemställan.

Över riksdagens skrivelse avgåvos utlåtanden av åtskilliga myndigheter. Skrivelsen slutbehandlades emellertid, på sätt framgår i det följande, först år 1931.

Frågan om införande av en ny kyrklig helgdag behandlades vid 1924 års riksdag i anledning av en motion (I:20), vari yrkades, att riksdagen ville uttala sig för att allhelgonadagen måtte bliva en åt minnet av alla döda ägnad helgdag. Huruvida de dödas dag borde få blott borgerlig eller även kyrklig helgdagskaraktär, skulle enligt motionärens mening lämnas öppet för en eventuell utredning.

Motionen avslogs av riksdagen på hemställan av första lagutskottet, som i sitt utlåtande (nr 11) yttrade:

»Med sitt förslag vill motionären vinna två syften, dels att bereda befolkningen ett välbehövligt avbrott i vardagslivets enformighet även under den tid av året, då helgdagar nu saknas, och dels att få till stånd en åt minnet av alla döda ägnad dag. Beträffande det förstnämnda syftet överensstämmer motionen huvudsakligen med ovanberörda år 1915 väckta motion. Genom de då ifrågasatta arbetsfria dagarna, som skulle infalla under den varma och ljusa årstiden, synes emellertid detta syfte kunna bättre och fullständigare tillgodoses än genom vad i förevarande motion föreslås. Med hänsyn härtill och då den i anledning av 1915 års motion avlåtna riksdagsskrivelsen för närvarande är på Kungl. Maj:ts prövning beroende, finner utskottet sig ej kunna tillstyrka någon åtgärd från riksdagens sida i nu berörda avseende. Vad åter angår det andra syftet, införandet av en åt alla döda ägnad dag, synes detta redan så till vida vara tillgodosett, att enligt ovan åberopade förordning av 1772 första söndagen i november skall firas såsom allhelgonadag.»

Genom lag den 12 juni 1931 infördes i 5 § lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd en bestämmelse av innehåll, att åt arbetare, som utan avsevärt uppehåll användes till arbete året runt och varit anställd hos arbetsgivaren eller företaget någon längre tid, borde, i allmänhet under den varmare årstiden, beredas semesterledighet under minst fyra söckendagar, vilken ledighet i regel borde vara sammanhängande och förlagd i omedelbar anslutning till sön- eller helgdag. I den proposition (nr 40) till 1931 års riksdag, som låg till grund för denna lagändring, framhöll föredragande departementschefen, statsrådet Larsson, att genom den föreslagna bestämmelsen om arbetarsemester det syftemål, som legat till grund för 1915 års riksdagsskrivelse, syntes vara i väsentlig mån tillgodosett, varför han ej ansett vidare åtgärd böra vidtagas i anledning av skrivelsen.

Vid 1934 års riksdag hemställdes i en motion (II:298) om utredning angående införande i Sverige av motsvarighet till Englands »bank holidays» och Tysklands »Bankfeiertage». I anledning av motionen anhöll riksdagen i skrivelse (nr 134), att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande lämpligheten av en sådan ändring i gällande lagstiftning rörande bestämd tid för utförande av vissa rättshandlingar inom affärslivet, att hinder ej mötte att hålla bankerna stängda påskafton, midsommarafton och julafton, då dessa dagar infölle å söckendag, samt möjligen ytterligare någon helgfri dag i anslutning till söndag under den senare hälften av året.

I anledning av riksdagens skrivelse utarbetades en promemoria inom justitiedepartementet jämte utkast till bestämmelser i ämnet. Enligt dessa skulle dels i 72 § växellagen och 55 § checklagen införas stadganden, att påskafton, midsommarafton, andra lördagen i november och julafton vore likställda med allmän helgdag enligt sagda lagar, dels ock 2 § lagen om beräkning av lagstadgad tid så ändras, att vad där funnes stadgat om fatalietids infallande å söndag eller annan allmän helgdag komme att avse jämväl nyssnämnda fyra dagar. Över promemorian och lagutkastens avgåvos efter remiss utlåtanden av vissa myndigheter och sammanslutningar. Beträffande förslaget huvudgrunder gjorde sig delade meningar gällande. Tanken att genom en lagstiftning efter angivna linjer bereda möjlighet för införande av vissa arbetsfria dagar vann dock anslutning i flertalet utlåtanden. I fråga om valet av fridagar avgåvos gensagor huvudsakligen allenast mot förslaget att göra andra lördagen i november till fridag. I åtskilliga utlåtanden ifrågasattes, att i stället den 1 maj skulle erhålla karaktär av fridag.

Genom proposition (nr 127) framlades för 1935 års riksdag förslag om de i nyssnämnda promemoria omförmälda ändringarna i växel- och checklagarna samt lagen om beräkning av lagstadgad tid, dock endast såvitt angick påskafton, midsommarafton och julafton. I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet uttalade dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, att då den föreslagna lagstiftningen inskränkts till att avse påskafton, midsommarafton och julafton, indragning av någon av de nuvarande allmänna helgdagarna icke ansåges motiverad. De i propositionen framlagda förslagen godkändes på andra lagutskottets hemställan (utl. nr 21) av riksdagen.

I en under hösten 1937 inom socialdepartementet upprättad »promemoria angående införande av lagbestämmelser rörande den 1 maj såsom arbetsfri dag» anfördes, att, enär den 1 maj redan i mycket stor utsträckning vore arbetsfri, anledning icke syntes föreligga att i då förevarande sammanhang upptaga till övervägande frågan om indragning av någon av de nuvarande allmänna helgdagarna. I utlåtanden över promemorian framställde kommerskollegium och åtta handelskamrar, vattenfallsstyrelsen,

svenska bankföreningen, svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund förslag om att någon helgdag — i första hand trettondagen, Marie bebådelsedag eller Kristi himmelsfärdsdag — skulle indragas eller att spörsmålet därom skulle tagas under omprövning.

Genom proposition (nr 93) till 1938 års riksdag framlades förslag till lag om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag. I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, att man kunde hänvisa till det förhållandet, att den 1 maj redan i avsevärd utsträckning vore arbetsfri, varför legaliserandet av denna dag såsom likställd med allmän helgdag icke såsom compensation påkallade indragning av någon av de s. k. lätt-helgdagarna. Sistnämnda spörsmål syntes vara av den natur, att, därest det skulle upptagas, detta borde ske i annat sammanhang. Att på sätt i några yttranden föreslagits uppskjuta det föreliggande spörsmålet i avvaktan å en kalenderreform, om vars öden man för närvarande icke torde hava möjlighet att med någon grad av bestämdhet uttala sig, syntes icke böra ifrågakomma.

I anledning av nyssnämnda proposition väcktes en motion, II:365, i vilken yrkades, att riksdagen icke måtte bifalla propositionen med mindre samtidigt sådan lagändring genomfördes, att Marie bebådelsedag upphörde att vara helgdag.

Andra lagutskottet, som i ett sammanhang behandlade propositionen och de i anledning därav väckta motionerna, hemställde i sitt över dem avgivna utlåtande (nr 27), att propositionen icke måtte bifallas och att motionen II:365, i den mån den icke blivit besvarad genom vad utskottet sålunda hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll emellertid propositionen.

Kungl. Maj:t tillsatte år 1936 sakkunniga för utredning av frågan om lagstadgad semester. Dessa, som antogo benämningen »1936 års semester-sakkunniga», meddelade i sitt betänkande med förslag till lag om semester (SOU 1937:49), att representanter för vissa arbetsgivarorganisationer vid överläggningar med de sakkunniga angående tillämpningen av den föreslagna semesterlagstiftningen inom olika näringsområden som ett önskemål uttalat, att vissa av de nuvarande helgdagarna borde avskaffas. De helgdagar, som man därvid främst haft i åtanke vore trettondagen, Marie bebådelsedag, annandag påsk, Kristi himmelsfärdsdag och annandag pingst. Det hade anförts, att en dylik reform i viss utsträckning skulle kompensera industrien för den ökade belastning, som den lagstadgade semestern om tolv arbetsdagar komme att innebära. De sakkunniga framhöllo för egen del, att en lagstiftning om avskaffande av vissa helgdagar naturligtvis förutsatte en särskild utredning, varvid hänsyn måste tagas till faktorer av religiös och psykologisk natur.

Förslag till lag om semester förelades 1938 års riksdag genom proposition nr 286. I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet framhöll föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att frågan om borttagande av vissa helgdagar för sin lösning krävde en längre tids utredning med hänsynstagande till skilda faktorer och att ett sådant borttagande krävde medverkan av kyrkomötet. Skäl syntes icke förefinnas att för en lagstiftning om semester avvakta en lösning av den nu berörda frågan.

I anledning av sistnämnda proposition väcktes en motion II:491, i vilken hemställdes, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att skyndsamt utredning verkställdes i fråga om en kalenderreform i syfte att minska antalet av de nuvarande helgdagarna.

Andra lagutskottet uttalade i sitt utlåtande nr 58, att den i motionen behandlade frågan otvivelaktigt vore förtjänt av uppmärksamhet. Då det emellertid icke kunde anses lämpligt att i det förevarande sammanhanget upptaga frågan till närmare undersökning, ansåg utskottet skäl icke föreligga för riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i ämnet. Utskottet avstyrkte därför motionen.

Riksdagen godkände efter sammanjämkning utskottets utlåtande.

I en vid 1939 års riksdag väckt motion (II:46) yrkades, att riksdagen måtte besluta utredning angående »sådan ändring av den förut föreslagna kalenderreformen, att vissa enkla helgdagar indragas och utbytas mot ledighetsdagar i anslutning till söndagar under andra halvåret».

I sitt i ärendet avgivna utlåtande (nr 5) anförde andra lagutskottet:

»Hänsyn till religiös uppfattning och gammal sed kräver givetvis, att varsamhet iakttagas vid prövningen av förslag om avlysande av vissa kyrkliga helgdagar. Alltjämt torde den övervägande stämningen bland kyrkofolket i vårt land vara för ett bevarande av de nuvarande helgdagarna. Ett utbyte av några av dessa mot andra ledighetsdagar synes därför böra ifrågakomma endast om starka skäl kunna åberopas till stöd för en sådan åtgärd.

Enligt utskottets mening hava skälen för en flyttning av de åsyftade fridagarna till annan årstid efter genomförandet av semesterreformen till väsentlig grad förlorat i styrka. Ur vissa industriernas synpunkt kan givetvis en ändrad förläggning av ifrågavarande ledighetsdagar synas innebära en fördel. Därvid är dock att märka, att vissa av de s. k. lätthelgdagarna för närvarande stundom infalla på en söndag och att ett utbyte av dessa mot arbetsfria lördagar för dylika fall skulle medföra en minskning av antalet arbetsdagar. En flyttning av vissa ledighetsdagar till senare halvåret på sätt motionären ifrågasatt skulle vidare kunna vålla avbräck för jordbruket.»

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Motionen blev därefter av båda kamrarna avslagen.

I motion (II:31) vid 1944 års riksdag av hrr Mosesson och Nilson i Eskilstuna hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå utredning, huruvida en kyrklig högtidsdag kunde inrättas i vårt land under höstens lopp, eventuellt på bekostnad av antalet helgdagar under

förre hälften av året. Motionärerna framhöllo, att under den förre delen av kyrkoåret firas i vårt land tio kyrkliga och en borgerlig helgdag, vilka icke med nödvändighet infalla å söndag. Under den senare delen infaller däremot ingen sådan helgdag. Såväl ur religiösa som ur sociala synpunkter vore en jämnare fördelning önskvärd, varför de föreslogo inrättande under höstens lopp av en kyrklig högtidsdag. Enligt motionärernas mening syntes det icke lämpligt att införa flera vilodagar utan att ge dem karaktär av helgdag.

Främst uttalade sig motionärerna för att allhelgonadagen fastställdes såsom helgdag. Denna dag hade under de senare årtiondena fått en högtidlig karaktär ägnad de avlidnas hågkomst och högtidlighölles i stor omfattning av kyrkliga och frikyrkliga kretsar. Alternativt nämndes Mikaelidagen den 31 oktober, den 6 november eller advent.

För den händelse det icke skulle vara välbetänkt att utöka antalet arbetsfria dagar förordade motionärerna borttagandet av någon helgdag under den förre hälften av kyrkoåret. De föreslogo slopandet av någon av de stora helgernas annandagar eller av de s. k. lätthelgdagarna. Av dessa syntes det ur religiös synpunkt minst betänkligt att slopa Marie bebådelsedag.

Första lagutskottet, till vilken motionen hänvisades, framhöll i sitt utlåtande (nr 50) bl. a. att de tio kyrkliga helgdagar i Sverige som ej äro fixerade till söndagar, av vilka fyra överhuvudtaget icke kunna infalla på en söndag, firas alla liksom den 1 maj under halvåret jul—midsommar. Synpunkten att höstens enformighet borde avbrytas med extra fridag hade tidigare dryftats i samband med införande av s. k. bankfridagar. Då inom justitiedepartementet framförts förslag att andra lördagen i november skulle likställas med allmän helgdag upptogs detta icke i den proposition angående bankfridagar, som förelades 1935 års riksdag på grund av det motstånd förslaget hade mött.

Utskottet anförde vidare, att även om de invändningar, som rests mot förslaget om en ny helgdag på hösten i de yttranden utskottet infordrat över den föreliggande motionen, icke kunde fränkännas betydelse, så vore dock de skäl som anförts för en allmän högtidsdag under senare halvåret av sådan styrka att frågan borde göras till föremål för en utredning.

Beträffande den tidpunkt till vilken en hösthelgdag kunde tänkas förlagd framhölls att invändningar hade rests mot den av motionärerna föreslagna tidpunkten, lördagen före den första söndagen i november. Bland annat hade invänts, att denna årstid i allmänhet föga lämpade sig för friluftsliv och utflykter och att en fridag under denna tid därför ur rekreationssynpunkt icke skulle ha samma värde som en dag tidigare under hösten. Här emot hade åter framhållits, att rekreation kan erhållas på annat sätt än genom friluftsliv.

Det vore vidare av vikt, att helgdagen icke inträffade förrän skörde-

arbetet är avslutat, något som i olika delar av landet sker vid olika tidpunkter.

Utskottet ansåg det uppenbart, att det för bestämmande av tidpunkten för den nya högtidsdagen vore av betydelse vilket firningsämne som uppställdes för densamma.

Härvid gällde det framförallt att taga ställning till frågan om den nya högtidsdagen skulle erhålla kyrklig karaktär eller ej.

Härom hade såväl inom utskottet som bland de av utskottet hörda kyrkliga myndigheterna rätt delade meningar. Utskottet ansåg sig därför icke böra ingå på frågan om vilket religiöst firningsämne som borde väljas för en eventuell helgdag utan uttalade, att denna torde bli föremål för en förut-sättningslös utredning.

I likhet med motionärerna ansåg emellertid utskottet under alla förhållanden, att en eventuell ny högtidsdag borde förläggas intill en söndag. De fördelar som vore förbundna med en sådan ordning syntes utskottet ligga i öppen dager. Avslutningsvis anförde utskottet följande:

»För att i någon mån tillmötesgå framkomna önskemål att arbetsveckorna ej måtte för mycket splittras av sådana helgdagar, som infalla eller kunna infalla utan anslutning till söndag, synes i detta sammanhang förtjänt att, såsom alternativ till indragning av en helgdag på våren, övervägas, huruvida icke några av dessa helgdagar, t. ex. Marie bebådelsedag och Kristi Himmelsfärdsdag, alltid skulle kunna förläggas till en lördag eller måndag, varigenom samtidigt deras värde för allmänheten som fridag skulle ökas. Beträffande midsommardagen synes det icke uteslutet att tänka sig densamma förlagd i anslutning till en söndag, nämligen till första lördagen efter den 20 juni. Även denna fråga torde därför böra ingå i den av utskottet förordade utredningen.»

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en förutsättningslös utredning, huruvida en allmän högtidsdag, med eller utan kyrklig karaktär, kunde inrättas under höstens lopp, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Detta blev också riksdagens beslut.

Nu gällande helgdagar i Sverige och i vissa andra länder.

Antalet kyrkliga helgdagar i vårt land är alltsedan år 1773 oförändrat, med undantag för att de allmänna böndagarna förlagts till söndagar. Dessutom har tillkommit den 1 maj såsom icke kyrklig helgdag jämte tre icke kyrkliga halvhelgdagar, de s. k. bankfridagarna julafton, påskafton och midsommarafton.

Med hänsyn till huru de kyrkliga allmänna högtids- och heldagarna infalla under året uppdelas det svenska kyrkoåret, vilket börjar med 1:a söndagen i advent vid tiden omkring månadsskiftet november—december,

i fyra särskilda perioder: julcykeln, påskeykeln och pingstcykeln samt trefaldighetstiden.

Julcykeln inledes med de fyra söndagarna i advent och omfattar förutom jul med nyår jämväl den s. k. epifanie- eller trettondagstiden om två till sex söndagar. Härunder infalla juldagen och annandag jul (den 25 och 26 december), nyårsdagen (den 1 januari) och trettondagen (den 6 januari) samt vissa år även kyndelsmässosöndagen (omkring kyndelsmässodagen den 2 februari).

Påskeykeln inledes med söndagarna septuagesima och sexagesima (9:e och 8:e söndagarne före påsk) samt fastan under fyrtio dagar och avslutas med dymmelsveckan eller den stilla veckan samt påskdagen och annandag påsk. Fastan börjar med fastlagssöndagen (7:e söndagen före påsk, tidigare även kallad quinquagesima) och omfattar ytterligare fem söndagar, däribland midfastosöndagen (4:e söndagen i fastan). Dymmelsveckan inledes med palmsöndagen (söndagen närmast före påsk). I dymmelsveckan ingå även skärtorsdag, långfredag och påskafton (de tre dagarna närmast före påsk), varav numera dock endast långfredagen är helgdag. Enligt den i 1772 års förordning givna regeln för kyndelsmässodagens firande, kan denna högtid, då den ej infaller under epifanietiden, understundom komma att undantränga någon av söndagarna septuagesima och sexagesima. Under fastan infaller jämväl i regel Marie bebådelsedag (den 25 mars) men jämlikt stadgandet i kyrkolagen kan denna i enstaka fall även komma att firas tredjedag påsk. I påskeykeln infaller regelmässigt dessutom första allmänna böndagen (botdagen). Påskeykeln är såtillvida fixerad, som den omfattar en bestämd tid före och till och med påsk. Men i sin helhet är den rörlig, beroende av när påskan under året infaller. Enligt den vid det nicenska kyrkomötet (år 325) antagna och för hela kristna kyrkan gällande påskregeln skall påskdagen firas första söndagen efter första fullmånen efter vårdagjämningen, vilken sistnämnda tidpunkt härvid fastställdes till den 21 mars. På grundval av denna regel sökte man för påskens närmare bestämmande uppgöra särskilda datumtabeller, påsktabeller. Uträkningen härav gav emellertid till en början mycket skiftande resultat. En numera allmänt erkänd regel för uträkningen av påskan är en av Gauss år 1800 härför uppställd och år 1911 av J. Hartman modifierad och förenklad matematisk regel. Enligt denna kan påskdagen inträffa tidigast den 22 mars och senast den 25 april. Dessa ytterlighetsfall äro emellertid sällsynta. Det förra inträffade senast år 1818 och inträffar återigen icke förr än år 2285. Det senare inträffade nu senast 1943 och återkommer först år 2038.

Pingstcykeln, som omfattar de femtio dagarna närmast efter påsk, blir till följd därav rörlig i likhet med påskeykeln. Den inledes med söndagarna efter påsk, inalles sex till antalet, och avslutas med pingstdagen och annandag pingst. Inom pingstcykeln falla bönsöndagen (5:e söndagen ef-

ter påsk) och Kristi himmelsfärdsdag å torsdagen efter böndagen (40:e dagen efter påsk). Vidare infalla under denna tid den borgerliga helgdagen, 1 maj, och den andra allmänna böndagen (reformationsdagen).

Den senare delen av kyrkoåret, trefaldighetstiden, börjar med trefaldighetssöndagen eller söndagen omedelbart efter pingst och avslutas med domssöndagen, söndagen närmast före advent. Mellan nämnda två söndagar infalla 22 å 26 söndagar efter trefaldighet, av vilka den sista i perioden numera benämnes söndagen före domssöndagen och den 7:e firas såsom Kristi förklarings dag. Under denna tid infalla därjämte dels midsommardagen eller Johannes döparens dag (den 24 juni), dels den helige Mikael och allhelgonadagen (den 29 september, resp. 1 november eller påföljande söndag) ävensom de två sista allmänna böndagarna (missionsdagen och tacksägelsedagen).

Såsom av den föregående redogörelsen framgår äro somliga av de kyrkliga allmänna högtids- och helgdagarna utsatta att firas på ett visst bestämt datum, oavsett på vilken veckodag detta datum för året infaller. Dessa kallas fasta helgdagar. De äro i första hand juldagen och annandag jul samt nyårsdagen, trettondagen och midsommardagen. Hit bör dock regelmässigt även Marie bebådelsedag räknas, som är obunden av veckodag och blott undantagsvis flyttas från sitt bestämda datum. Fast helgdag är även den borgerliga helgdagen, 1 maj.

Övriga helgdagar kallas rörliga. Hit höra först och främst palmsöndagen, långfredagen, påskdagen och annandag påsk samt Kristi himmelsfärdsdag, pingstdagen och annandag pingst, liksom även adventssöndagen, fastlagssöndagen med de två förutliggande söndagarna septuagesima och sexagesima, midfastosöndagen, bönsöndagen, trefaldighetssöndagen, Kristi förklaringsdag och domssöndagen, vilka samtliga — oberoende av något i förväg utsatt datum — alltid firas å viss bestämd veckodag, merendels söndag. De fyra allmänna böndagarna äro likaledes och i än högre grad rörliga, då de ju städse firas på söndag, men denna dag först för ett vart år utsättas.

Kyndelsmässodagen, Mikaelidagen och allhelgonadagen böra jämväl betraktas såsom rörliga helgdagar. De äro visserligen primärt bundna till ett visst datum, men detta endast för det fall att denna dag tillika är söndag. I annat fall förflyttas de till viss närliggande söndag.

I våra nordiska grannländer förekomma helgdagar i ungefär samma utsträckning som i vårt land. I Danmark finnas följande nio helgdagar, vilka icke med nödvändighet eller aldrig infalla å söndag, nämligen nyårsdagen, skärtorsdagen, långfredagen, annandag påsk, en botdag (»store bededag») fjärde fredagen efter påsk, Kristi himmelsfärdsdag, annandag pingst, juldagen och annandag jul. »Grundlovsdagen» — den 5 juni — är dessutom

i vissa hänseenden likställd med helgdag. Den 1 maj är icke helgdag enligt lag men har liväl i stor utsträckning kommit att bliva en arbetsfri dag.

I Norge utgöras de helgdagar, vilka ej med nödvändighet eller aldrig infalla å söndag, av nyårsdagen, skärtorsdagen, långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelsfärdsdag, annandag pingst, en »bots- og bededag» den 30 oktober, juldagen och annandag jul. Den norska nationaldagen — den 17 maj — skall i växel- och checkrättsligt hänseende anses som helgdag. Beträffande den 1 maj, som icke är en allmän helgdag, gäller att de särskilda kommunerna kunna bestämma att den skall vara fridag. Så sker också i stor omfattning.

Bestämmelserna om antalet helgdagar i Finland härröra sig från 1686 års svenska kyrkolag och förordningen av år 1772. Finland har sålunda i allt väsentligt samma kyrkliga helgdagar som Sverige. Den 1 maj är från och med år 1944 likställd med allmän helgdag.

I England finnas med undantag av långfredagen och juldagen inga andra helgdagar än sådana som sammanfalla med söndag. Annandag påsk, annandag pingst, första måndagen i augusti och annandag jul utgöra s. k. bank holidays. Infaller annandag jul på en söndag, är den därpå följande måndagen bank holiday. Dessa dagar betraktas såsom allmänna ledighetsdagar inom vissa verk och inrättningar, samt ha i viss utsträckning gjorts till obligatoriska fridagar inom industrien. Även i Skottland och på Irland finnas sådana dagar.

I Nordamerikas Förenta Stater finnes icke någon bestämmelse om högtidlighållande av vissa dagar eller om arbetsfria dagar. Varje delstat måste där lagstadga i frågan. Presidenten förklarar enellertid årligen sista torsdagen i november såsom tacksägelsedag och dagen gäller i regel såsom helgdag över hela landet. Vidare betraktas oavhängighetsdagen den 4 juli och första måndagen i september såsom icke kyrkliga helgdagar. Dessutom förekomma en del andra dylika helgdagar inom olika stater på grund av särskilda förhållanden eller minnen.

SAKKUNNIGAS FÖRSLAG.

Allmänna synpunkter.

Den längsta helgfria perioden (utan extra helgdagar utöver söndagarna) utgöres under förra delen av kyrkoåret av tiden mellan trettondagen och Marie bebådelsedag, en period om vanligtvis 77 men emellanåt växlande från 70 till 78 dagar, samt under den senare delen av kyrkoåret av tiden från midsommardagen intill julaftonen, eller en 182 dagar lång period.

I flertalet av de yttranden över den vid 1944 års riksdag väckta motionen angående inrättande av en särskild helgdag under hösten, som av första lagutskottet inhämtats från skilda domkapitel, skolöverstyrelsen och vissa arbetsmarknadsorganisationer, framhålles också önskvärdheten av en jämnare fördelning av helgdagarna under året. Domkapitlet i Göteborg framhåller dock att åtgärd i motionens syfte icke syntes påkallad av kyrkliga intressen och finner ett avstyrkande av förslaget ligga nära till hands.

De sakkunniga dela för sin del den uppfattning, som framfördes i motionen, att det syntes lämpligt, såväl från religiösa som sociala synpunkter, att söka åstadkomma en jämnare fördelning under året av helgdagarna.

En sådan fördelning kan åstadkommas, antingen så att totalantalet helgdagar bibehålles oförändrat under året eller så att ett nettotillskott av helgdagar skapas. I förra fallet skulle alltså införandet av en eller flera nya helgdagar under senare delen av året kräva, att denna utökning kompenseras genom borttagande eller överflyttande till närliggande söndag av ett lika antal redan existerande helgdagar under den förra delen av året.

Då de sakkunniga betrakta en jämnare helgdagsfördelning som önskvärd, ha de följaktligen haft att taga ställning till följande tre huvudproblem:

1:o) Huruvida en nettoökning av antalet särskilda helgdagar bör undvikas, och eljest med vilket högsta antal en dylik ökning kan tänkas kunna ske;

2:o) Vilka nuvarande särskilda helgdagar som, där så befinnes önskvärt, böra helt indragas eller också böra överföras till söndag; samt

3:o) Huru många nya helgdagar som böra tillskapas och — de därmed sammanhängande frågorna — när dessa lämpligast böra infalla och det firningsämne till vilket de skola anknytas.

Ett isolerat ställningstagande till var och en av dessa frågor synes emellertid knappast möjligt. Genom att hänsyn måste tagas till skilda faktorer

kommer ett beslut på den ena eller den andra punkten i realiteten att innebära, att valmöjligheterna i övriga fall bli starkt begränsade. Så långt det är möjligt böra emellertid de till buds stående alternativen förutsättningslöst prövas.

Utökat antal helgdagar.

Vad först gäller frågan om antalet helgdagar, så torde denna främst beröra produktionslivets olika intressenter. I yttrande till första lagutskottet över den förevarande motionen anför sålunda svenska arbetsgivareföreningen följande:

»Införande av ytterligare en helgdag skulle innebära en ny, icke obetydlig belastning av näringslivet och dessutom en produktionsinskränkning hos oss, som icke har någon motsvarighet i närliggande länder. Framförallt för exportindustriernas del ter sig en sådan utveckling betänkelig. En dylik belastning för vårt näringsliv är ur rekreationssynpunkt så mycket mindre motiverad, som numera en lagstadgad minimisemester om 12 arbetsdagar utgår till alla anställda, som uppfylla vissa i semesterlagen angivna fodringar. Föreningen anser, att de anspråk, som med hänsyn till rekreatjonsbehovet för de anställda kunna ställas på näringslivet, äro mera än väl tillgodosedda genom den lagstadgade semestern och nu förekommande helgdagar.

Föreningen finner angeläget framhålla, att införande av en särskild extra helgdag skulle få betydande ekonomiska följder även i annat avseende. Inom sådan verksamhet, som till följd av sin beskaffenhet måste drivas kontinuerligt, vilket i stor utsträckning förekommer inom järnindustrien, pappersmasseindustrien, glas- och byggnadsämnesindustrierna, transportverksamheten m. fl. områden, kommer införandet av en extra helgdag icke att medföra en häremot svarande ledighet för däri sysselsatt personal. Inom sådana områden skulle åtgärden blott komma att medföra en löneökning, enär gällande avtal i allmänhet föreskriva väsentliga tillägg vid arbete på sön- eller helgdag. En sådan löneökning ter sig fullständigt omotiverad.»

På angivna skäl och med hänvisning till antalet helgdagar i de nordiska grannländerna och England motsätter sig föreningen bestämt införandet av ytterligare en helgdag.

Landsorganisationen i Sverige anför i avgivet yttrande härom endast att om antalet helgdagar icke anses kunna utökas biträder organisationen förslaget om slopande av Marie bebådelsedag som särskild helgdag.

Det torde ej kunna förnekas, att införandet av ytterligare helgdagar kan komma att orsaka en minskad absolut produktivitet inom näringslivet eller åtminstone inom vissa delar därav. En sådan näringsgren som jordbruket eller de kontinuerligt arbetande produktionsgrenarna inom industrien synes emellertid icke komma att i samma utsträckning röna inverkan därav. För att på något sätt belysa storleken av detta problem vilja de sakkunniga framhålla följande.

Antalet arbetsdagar per år kan avrundat anges till 300, och 288, om den lagstadgade semestern fråndrages. Under förutsättning av totalt produktionsbortfall kommer indragandet av en arbetsdag att medföra en produktionsminskning med mindre än en halv procent. Som jämförelse kan nämnas att konjunkturinstitutet i sin berättelse över konjunkturläget hösten 1945 anger, att industriens produktionsvolym hösten 1945 skulle ligga 8 % högre än genomsnittet för år 1939. Institutet anger fortsättningsvis denna siffra vara ett minimivärde och anser det ingalunda uteslutet, att den faktiska produktionsvolymen ligger 15—20 % över 1939 års nivå. Man synes även böra taga i betraktande följande omständigheter. Införes en ny helgdag och denna förlägges till visst fast datum, komme produktiviteten — särskilt inom industrien — att försämrast mer än vad dagantalet ger anledning förmoda. Den splittrade arbetsvecka, som i flertalet fall därigenom uppstod, torde nämligen föra med sig vissa produktionsinskränkande avslutnings- och förberedelsearbeten. Förlägges däremot den nya helgdagen till en lördag undviks en sådan splittring. Under förutsättning att härvid den närmast föregående fredagen eller dagen före den nya helgdagen icke komme an anses såsom helgdagsafton i gängse mening, skulle i detta fall också i stort sett blott $\frac{1}{2}$ arbetsdag komma att bortfalla. I annat fall bortfaller dock givetvis även härvidlag en hel arbetsdag.

De sakkunniga hålla emellertid före, att särskilda sociala skäl tala för att, oavsett de sålunda framhållna produktionsinskränkande konsekvenserna, en utökning av antalet helgdagar nu i allt fall bör företagas. Den levnadsstandardhöjning som kommit till stånd tack vare bl. a. näringslivets ökade effektivitet synes de sakkunniga icke böra få karaktären endast av förbättrade direkt materiella förmåner. En viss del av standardhöjningen synes lämpligen böra kunna uttagas jämväl i form av ökad tid för rekreation. Ur den samlade produktionens intresse synes en härav betingad utökning av antalet helgdagar ej heller kunna innebära en uppföring från dess sida av sådan storleksordning, att tillskapandet av ytterligare helgdagar icke skulle på grund därav kunna ifrågasättas. De tillfällen till rekreation och avkoppling som införandet av en eller ett par helgdagar medföra kunna resultera i en högre arbetseffektivitet. I viss utsträckning kan måhända den ökade belastningen på näringslivet kompenseras av denna effektivitetsökning.

Vilket värde ett par sådana helgdagar böra tillmätas ur folkhälsans synpunkt är ovisst, men de sakkunniga anse, att de i de följande framlagda förslagen icke ur denna synpunkt böra underskattas.

Att låta den långa raden av arbetsveckor mellan midsommar och jul under hösten avbrytas av en eller ett par extra ledigheter måste även ur psykologisk synpunkt vara välbetänkt och verka i viss grad stimulerande. De sakkunniga vilja också framhålla, att om införandet av extra helg-

dagar innebär bortfall av en arbetsdag, äro de sakkunniga ingalunda övertygade om, att detta måste anses vara liktydigt med en real minskning för landet med en hel dags produktionsvärde.

De sakkunniga ha härvid på intet sätt förbisett, att införandet av ytterligare helgdagar kan komma att förorsaka vissa industrier merkostnad i form av ökad övertid ersättning. De äro dock av den uppfattningen att denna kostnadsökning, även om beloppen därav måhända i och för sig äro stora, i förhållande till hela den utbetalda lönesumman icke är av sådan storleksordning, att den kan anses utgöra ett väsentligt skäl till att avstå från införandet av ytterligare någon helgdag.

Liksom första lagutskottet i sitt utlåtande över motionen (II:31) framhåller har införandet av ytterligare helgdagar ekonomiska konsekvenser även för den enskilde. För den tidavlönade arbetaren innebure detta en inkomstminskning, som måhända kan bliva kännbar. Utan att förringa betydelsen av detta förhållande, finna de sakkunniga likväl det indirekta värdet av en därmed nytillkommande ledighet vara så stort och komma att åtnjutas av ett så övervägande flertal, att utökningen av helgdagarna ändock synes önskvärd.

Frågan om ett införande av nya helgdagar under året utan att ett motsvarande antal äldre helgdagar indragas eller överflyttas till söndagar har givetvis sin betydelse även inom andra områden av samhällslivet än dem som mer eller mindre direkt sammanhålla med de särskilda produktionsgrenarna. Ett område, för vilket verkningarna av en dylik utökning av de arbetsfria dagarna icke kan förbises, är sålunda även skolväsendets — i synnerhet då, såsom här, ifrågakommande helgdagar främst äro avsedda att förläggas just under skolornas läsperioder. I gällande folkskolestadga, sådan densamma i förevarande delar lyder enligt kungörelsen den 8 november 1946 (nr 735), stadgas i § 15 om minimilästid i söckendagar per läsår för folkskolorna och om vad däri må inräknas av icke egentliga undervisningsdagar samt i § 41 a om termins början och slut och om därunder tillåtna lovdagar. Motsvarande bestämmelser för de allmänna läroverken återfinnas under § 18 i gällande läroverksstadga i dennas lydelse enligt kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 581). Omfattningen av läsåret vid en skola måste ju, med beaktande av de i de här angivna författningsrummen fastställda minimilästiderna, i första hand bestämmas med hänsyn till nödvändigheten att under de i läsårets två terminer ingående undervisningsdagarna medhinna den enligt gällande undervisningsplaner för terminerna stadgade undervisningen. Inskränktes då antalet arbetsdagar under den tid läsåret pågår genom att en eller flera söckendagar av en termin ändras till allmänna helgdagar, nödvändiggör detta tydligen, att terminen — för undervisningens behöriga fullföljande — måste utökas med ett motsvarande antal nya arbetsdagar. Denna utökning kan för så fall utvinnas genom att terminen utsättes att antingen börja någon dag

tidigare eller sluta någon dag senare eller möjligtvis också genom viss inskränkning i det enligt skolstadgorna förutsatta antalet friluftsk- eller särskilda lov dagar under terminen. Vilkendera åtgärden än vidtages så innebär den en reducering av den skoleleverna eljest för året tillmätta ferietiden och övriga lovtiden. Detta kan antagas vara en olägenhet, som ej helt uppväges av den utökade fritiden under en nytillkommen helgdag. Men denna olägenhet kan icke, enligt de sakkunnigas uppfattning, vara av den storleksordning att den får hindra ordnandet av den extra helgdagsledighet under hösten, som de sakkunniga från andra, allmänt sociala synpunkter funnit så värdefull.

Då de sakkunniga sålunda funnit övervägande skäl tala för att en viss utökning av antalet helgdagar under året nu vidtages, ha de sakkunniga emellertid vid sitt ställningstagande till frågan med huru många dagar den förutsatta utökningen av helgdagarna för så fall lämpligen bör kunna ske, med hänsyn bl. a. till de argument, som från näringshåll anförts mot en utökning överhuvudtaget av antalet arbetsfria dagar, ansett sig böra begränsa förslaget till endast en dag.

Indragning av helgdagar.

Endast Upsala domkapitel avstyrker helt borttagande av någon av årets hittillsvarande helgdagar. Härvid erinrar domkapitlet om den praktiska olägenhet, som en ändring av de gamla helgdagarna skulle medföra, nämligen den, att varje sådan ändring måste medföra ändringar jämväl i kyrkohandbok och evangeliebok, vilka så sent som år 1942 blivit fastställda av Konungen. Domkapitlet erinrar fortsättningsvis om, att evangelieboken och utdrag ur kyrkohandboken i regel äro infogade i psalmboken, varför ändringar jämväl i denna för så fall skulle bli nödvändiga.

Icke från något håll ifrågasättes att förändra julhelgen. Beträffande övriga helger yttrar Linköpings domkapitel bl.a., att annandag pingst bör bibehållas med hänsyn till den nya evangelieboken. Likaså framhåller domkapitlet att med hänsyn till den ur uppenbarelsehistorien framvuxna ordningen och då dagen har starkt fäste i det nutida kyrkliga medvetandet även Kristi himmelsfärdsdag bör bibehållas.

Domkapitlet i Göteborg framhåller, att någon förändring av trettondagen icke bör ifrågakomma, ej heller av annandag pingst och ännu mindre av Kristi himmelsfärdsdag.

Praktiskt taget samtliga de myndigheter som yttrat sig över motionen ha föreslagit, att, om indragning av någon helgdag anses böra komma till stånd, Marie bebådelsedag kommer i fråga. Härvid förutsättes dock att nämnda helgdag överflyttas till närmast liggande söndag. Vetenskapsakademien, Linköpings och Stockholms domkapitel samt domkapitlet i Göteborg äro av denna mening. Lunds domkapitel anför dock, att det ur kyrk-

lig synpunkt vore att föredraga att någon av annandagarna vid påsk eller pingst finge försvinna, och framhåller att särskilt den sistnämnda helgdagen härvid vore att tänka på. Domkapitlet anför även såsom tänkbart, att trettondagen förläggas på en söndag, den första efter nyår. Helgdagen finge dock därvid byta namn och söndagens text om dopet överföras till annan söndag.

Liksom de organisationer och myndigheter som yttrat sig över motionen anse de sakkunniga, att någon förändring av julhelgen icke bör ifrågasättas. Skäl att förändra nyårshelgen synes icke heller föreligga. Enligt de sakkunnigas mening finnes likaledes icke någon anledning att rubba på vare sig långfredagen, påskdagen, Kristi himmelsfärdsdag eller pingstdagen. Midsommarhelgen och första maj anse de sakkunniga ej heller böra indragas, särskilt med hänsyn till den förankring de fått i det folkliga medvetandet och de seder och bruk som utvecklats kring dem. Återstående helgdagar, bland vilka en indragning kunde ske, äro alltså trettondagen, Marie bebådelsedag och annandagarna vid påsk och pingst. Beträffande annandagarna hysa de sakkunniga den uppfattningen, att även om det ur kyrklig synpunkt icke skulle innebära ett allvarligt intrång att indraga dem, ha dessa dubbelhelger vunnit en sådan hävd att ett borttagande av dem icke är att förorda. Sett ur rekreationssynpunkt vore också, med hänsyn till deras karaktär av dubbelhelger, ett borttagande av en av dem olämpligt. Särskilt påsken börjar allt mera få betydelse som ett slags extra semestertid, då man med uppoffrandet endast av ett fåtal lediga dagar kan komma i åtnjutande av en längre sammanhängande ledighet.

Vad trettondagen beträffar anse de sakkunniga, att dess intima samhörighet med julfirandet skänker åt den dagen en särprägel som gör den svår att inordna i söndagarnas rad.

De sakkunniga ha därför stannat vid att förorda ett överförande av Marie bebådelsedag till de rörliga helgerna, att alltid firas på en söndag.

I fråga om reglerna för fastställandet av dagen för Marie bebådelsedags firande ansluter sig de sakkunniga till vad Linköpings domkapitel därutinnan föreslagit. Domkapitlet anför:

»Den lyckligaste utvägen — — — finner domkapitlet vara att förändra Marie bebådelsedags ställning så att den liksom kyndelmässodagen komme att firas på söndag. En total indragning av denna högtidsdag kan domkapitlet för sin del icke förorda. Att den, som motionärerna framhållit, med sin ljusa ton bryter passions-tidens stämning skapar icke en dissonans utan rikare harmoni i kyrkoårets ordning. Domkapitlet föreslår därför — — — att Marie bebådelsedag firas på den söndag, som infaller närmast efter den 25 mars, dock att, därest denna söndag skulle vara påskdag eller palmsöndag, bebådelsedagen i stället firas å femte söndagen i fastan. Härigenom skulle bebådelsedagen i allmänhet komma att uttränga texterna på femte söndagen i fastan vilket ur kyrklig synpunkt kan säges medföra minsta olägenheten. Det mindre önskvärda fallet att bebådelsedagen uttränger midfastosöndagens texter inträffar endast då påsken infaller senare än 12 april. På detta sätt behövde ingen ändring vidtagas i fråga om texterna i vår evangeliebok.»

Regeln efter vilken Marie bebådelsedag skall bestämmas, kan formuleras sålunda: Marie bebådelsedag förlägges till den söndag som infaller under tiden 22—28 mars, dock att, därest denna söndag skulle vara palmsöndag eller påskdag, bebådelsedagen i stället firas å femte söndagen i fastan. Någon förändring med avseende å texterna i evangelieboken skulle, på sätt domkapitlet i Linköping framhållit, med en dylik anordning icke bli påkallad. Däremot lärers måhända i avseende å texten för femte söndagen i fastan viss jämkning böra vidtagas i bestämmelserna därom i förordningen den 12 september 1921, nr 591. Vidare kräver den föreslagna bestämmelsen om här ifrågavarande helgdags ändrade inplacering i kyrkoåret ett upphävande eller en ändring av stadgandet i kap. 14 § 5 kyrkolagen.

Nya helgdagar.

De sakkunniga hava i det föregående föreslagit, å ena sidan, att antalet helgdagar, som icke infalla på söndag, skall ökas med en samt, å andra sidan, att dessutom Marie bebådelsedag skall överföras till att ständigt firas på en söndag. Genom den sistnämnda åtgärden vinnes för den åsyftade utjämningen i allmänhet ytterligare en dag; allenast för de sporadiskt infallande år, då Marie bebådelsedag redan enligt den nu gällande ordningen inträffar på en söndag, uppkommer icke någon vinst genom överflyttningen. Antalet helgdagar under året, som för utjämningen komme att stå till buds, skulle i stort sett alltså totaliter bli två.

De sakkunniga hava att taga ståndpunkt till frågan, om de nya helgdagarna skola åga kyrklig karaktär eller icke. Som bekant finnes redan en helgdag utan sådan karaktär, nämligen den 1 maj. Redan länge hade denna dag fått sin speciella prägel av att dels firas som den första vårdagen, dels utgöra den internationella arbetarrörelsens mönstringsdag. Om man vid lagfästandet av denna helgdag skulle ha givit den kyrklig karaktär och därvid anknutit densamma till något religiöst firningsämne, skulle detta uppenbarligen ha tett sig skäligen omotiverat. Den hade som sagt redan förut fått sitt bestämda innehåll.

I fråga om de avsedda nya helgdagarna på hösten ha de sakkunniga övervägt frågan om dessas allmänna karaktär. Som bekant ville riksdagen icke i denna sak göra något uttalande. Naturligtvis möter intet hinder för att göra dem blott och bart till allmänna ledighetsdagar utan någon speciell vare sig kyrklig eller borgerlig prägel. Säkerligen skulle detta dock komma att förefalla tämligen främmande för det allmänna tänkesättet, då vi hittills sakna en dylik dag. Den 1 maj har ju, som förut nämnts,

trots att den ej är kyrklig helgdag, likväl sin speciella karaktär. De sakkunniga anse därför, att åtminstone en av dessa nya helgdagar bör äga ett särskilt firningsämne, som ger den något av helg och högtid.

I den tidigare debatten rörande nya helgdagar har emellanåt ifrågasatts högtidlighållandet av något historiskt minne. De sakkunniga vilja bestämt avråda härifrån. Vi ha icke lyckats skapa någon nationaldag av samma slag som normännens 17 maj eller Amerikas 4 juli. Våra stora historiska minnen ligga för långt tillbaka i tiden och äga icke den direkt aktuella anknytning till vår tid, som kan levandegöra dem. Ett beslut av statsmakterna om firandet av ett visst historiskt minne på en bestämd dag på hösten skulle med all säkerhet få något konstlat och arrangerat över sig och den avsedda solenna stämningen skulle sannolikt aldrig uppnås.

Även inför frågan om att giva en hösthelg en kyrklig karaktär anmäla sig vissa betänkligheter. I vida kretsar har försiggått och försiggår alltjämt en sekularisering av det allmänna tänkandet. Den kristna livssynen har på många håll efterträtts av en agnostisk eller indifferent hållning inför de andliga frågorna. Icke minst märkes detta på det sätt, varpå våra stora religiösa högtider begås. De stora helgerna bli fritider mer än högtider, liksom de vanliga söndagarna allt mer förlora karaktären av sabbatsdag och i stället bli den weekend, då människorna söka vederkvickelse och avkoppling från det nutida arbetsjaktet. Att under sådana omständigheter föreslå en ny högtidsdag med kyrklig karaktär vore vanskligt, om man därigenom sökte levandegöra en religiös idé, som för någon större grupp av medborgare synes sakna aktualitet. Och att åt en ny helgdag ge ett firningsämne eller en karaktär, som saknar anknytning till det allmänna tänkesättet, bör helt naturligt icke komma i fråga.

De sakkunniga ha vid prövningen av förevarande spörsmål närmare skärskådat de kyrkliga och andra likställda ämnen, som sedan gammalt äro anknutna till de söndagar, som höra till den senare s. k. festlösa delen av kyrkoåret, och ha därvid undersökt, om — med beaktande av de ovan anförda synpunkterna — de två nu ifrågasatta nya helgdagarna eller endera av dem lämpligen skulle kunna anslutas till ett med någon av dessa söndagar förbundet religiöst eller eljest ideellt motiv. Under hösten finnas egentligen endast tre söndagar med speciell karaktär, som härvid kunna ifrågakomma. Det är först Mikaelisöndagen, som infaller i slutet av september eller början av oktober. Vidare är det den sista av de fyra allmänna böndagarna, tacksägelsedagen, vilken merendels utsättes till en söndag under loppet av oktober, och slutligen allhelgonadagen, som infaller i början av november. Doms- och adventssöndagarna i slutet av november och början av december torde båda få anses komma allt för nära julhelgen för att överhuvudtaget vara för ändamålet lämpliga. Likaså måste Kristi förklarings dag under juli eller början av augusti få anses ligga allt för nära midsommarhelgen.

Ikke kyrklig helgdag i september.

Mikaelisöndagen har, från att ursprungligen ha varit ägnad föreställningen om änglarna (den helige Mikael's dag), under senare tider allt mer fått karaktären av en dag, då ansvaret mot barnen plägar betonas i predikningar, i föredrag å församlingsaftnar o. dyl. Med hänsyn härtill skulle det visserligen kunna anses välgrundat att förlägga en särskild helgdag i anslutning till Mikaelisöndagen och därvid giva denna nya helgdag ett religiöst innehåll, anknyttande till nyssnämnda motiv, ansvaret mot de små. Men själva sambandet med Mikaelidagen och det tidigare trosskede i vårt folks liv, varom nämnda dag dock alltjämt bär vittne, skulle likvisst, anse de sakkunniga, från de förut angivna synpunkterna vara föga lämpligt för att motivera den nya helgdagen såsom en helgdag med kyrklig karaktär. I vissa delar av Norrland firas Mikaelidagen ännu i dag. Traditionen äger dock numera starka inslag av profan karaktär. På många håll utgör den sålunda en allmän festdag då marknader eller dylikt hållas. Dagen torde i dessa trakter närmast utgöra ett festligare avbrott i början av den mörka årstiden utan att vara ägnad ett speciellt firningsämne. Den extra ledighetsdag, som Mikaelsmässan utgör i dessa områden, är därför närmast att betrakta som en arbetsfri dag avsedd för rekreation och förströelse.

Den här föreslagna tidpunkten för en ny helgdag ansluter sig emellertid mycket väl till de sakkunnigas allmänna förslag. De sakkunniga hålla fördenskull före, att lämplighetskäl i allt fall tala för att en av de tilltänkta hösthelgdagarna förläggas i anslutning till Mikaelidagen, den 29 september. En viss anknytning vinnes ju därmed till en redan befintlig tradition. Men någon karaktär av kyrklig helgdag bör dagen, såsom förut framhållits, härvid icke erhålla. Den bör, i överensstämmelse med den prägel dagen på sina håll redan fått, bliva en rent borgerlig allmän fridag. Den s. k. britisssommar, som vid denna tid på hösten ofta är rådande, gör dagen merendels särskilt lämplig för uteidrott och vistelse överhuvudtaget i skog och mark. Och skulle väderleksförhållandena ibland icke vara tjänliga för friluftsliv, bör helt naturligt dagen även kunna med god behållning ägnas åt hemliv, till fromma för den personliga samvaron inom familjen.

De sakkunniga vilja med hänsyn till vad här anförts föreslå, att en ny allmän helgdag utan kyrklig karaktär införes i anslutning till den förenämnda Mikaelidagen. Såsom längre fram kommer att ytterligare motive-ras, bör helgdagen i fråga förläggas till lördagen omedelbart före den söndag, varå Mikaelidagen enligt 1772 års förordning numera firas. Den till nämnda söndag förlagda kyrkliga helgdagen, den helige Mikael's dag, behöver därigenom varken flyttas eller i annat hänseende ändras.

Någon förändring av almanackan utöver den nya helgdagens införande i densamma torde ej heller i anledning härav vara behöfvig, och de kyrk-

liga traditioner, som nu ha anknytning till Mikaelidagen, torde överhuvudtaget icke behöva bli berörda av den nya helgdagens inrättande.

I rättsligt hänseende bör den nya helgdagen, vilken kanske lämpligen kan benämnas Mikaelidagen eller måhända hellre Mikaeliafton, uppenbarligen få samma innebörd, som första maj enligt lagen den 8 april 1938 för närvarande har. Den bör följaktligen i allo — fränsett i rent kyrkligt avseende samt i fråga om allmänt straffrättsliga förhållanden (S. L. 7:3—4 och 14:45) — likställas med söndagar och övriga allmänna helgdagar. Den skall således också ha betydelsen av allmän helgdag i exempelvis sådana hänseenden, som avses i gällande växellack 72 § och checklag 55 §, i 1942 års butikstängningslag 5 §, i expeditiönslösenförordningen § 16 samt i 1930 års lag om beräkning av lagstadgad tid 2 §.

Några veckor efter Mikaelidagen infaller den förenämnda allmänna böndagen, tacksägelsedagen, ursprungligen firad till tacksägelse för årets då avslutade skörd. Dagen har, såsom förut nämnts, liksom de övriga allmänna böndagarna tidigare varit förlagd till annan veckodag än söndag. Det kunde naturligtvis väl tänkas att nu åter förlägga denna böndag till en lördag för att därigenom åstadkomma en önskvärd extra ledighetsdag under hösten. Dagen torde emellertid för så fall böra anknytas till en bestämd vecka, exempelvis under veckan i oktober. Detta behövde likväl ej utgöra hinder för att beträffande de tre andra allmänna böndagarna bibehölls den nuvarande ordningen att först för varje år bestämma dagen för desamma. Dock synes det de sakkunniga, som om de fyra allmänna böndagarna aldrig »slagit igenom» och kommit att spela någon större roll i församlingarna, möjligen med undantag för 1:a böndagen (botdagen). Att då taga ut en av dessa specifikt kyrkliga högtider och påkalla stegrad uppmärksamhet och känsla för densamma såsom en hela folkets gemensamma fridag synes de sakkunniga ej tillrådligt.

Kyrklig helgdag i november.

Den sista av de förut omnämnda söndagarna med speciell karaktär, som kunde antagas lämpad att ändra till extra veckohelgdag, är allhelgonasöndagen omkring den 1 november. Som bekant är allhelgonadagen en relik från den katolska tiden. Även om den i åtskilliga katolska länder också firas till åminnelse av kyrkans helgongestalter, har dock i dessa länder en förskjutning ägt rum, så att dagen numera ofta firas som en minnesdag för de hädangångna och stundom benämnes »de dödas dag», »gravsmyckningsdagen» o. dyl. Särskilt inom de nationer, som utstått de tvenne stora världskrigen med deras väldiga förluster i människoliv, äger sedan länge högtidlighållandet av de hädangångnas minne en ständigt för-

nyad aktualitet med naturlig anknytning till såväl nationella som religiösa tänkesätt och känslor. Även om vårt folk sluppit att begå minnet av dylåka blodsoffer, tala dock starka skäl för att ge den ifrågasatta nya helgdagen här en liknande karaktär. Vår tids livsföring får allt mer ett forcerat tempo, känslan för sambandet mellan generationerna försvagas och detta kan ej anses som en vinst för folkets liv utan tvärtom. En dag, ägnad minnet åt de hädangångna, behöver ingalunda innebära samling och hyllning av forntidsgestalter. Minnet av bortgångna, som hos anhöriga frammana känslor av vördnad och tacksamhet eller bilden av människor, som i det fredliga arbetet framstått som märkesgestalter för sin bygd eller för riket, komme alltid att giva åt dagens firningsämne en ständigt förnyad aktualitet. Genom att ge dagen en kyrklig karaktär, inpassas också en sådan minnesdag i ett större andligt sammanhang, som bör vara borgen nog för att minnesstunderna för de bortgångna ej påverkas av den måttlösa människoförgudning, som genom att göra människan till alltings måttåstadkommit så mycken upplösning av bärande livsvärden.

Visserligen kan man ej genom yttre anvisningar och bestämmelser bringa människor den känsla av besinning och eftertanke inför dödens skördar eller den tacksamhet mot bortgångna kära anhöriga, vänner, arbetskamrater eller ledare, som denna helgdag skulle levandegöra, men man får ej heller underskatta sedens och lagarnas förmåga att i det långa loppet på ett fostrande sätt påverka tänkandet. Redan nu har på många håll i vårt land nybildats en sed att på allhelgonadagen smycka de dödas gravar, värdiga högtidsstunder till de bortgångnas minne anordnas på kyrkogårdar, i kyrkor och andra andaktslokaler, en minnesstund för de avlidna hålles sedan flera år på denna dag i radion o. s. v. Man kan också tänka sig, att genom förtroendefull samverkan mellan kyrkliga myndigheter och ideella sammanslutningar denna helgdag kunde förlänas en för särskilda bygder eller förhållanden speciell karaktär.

De sakkunniga anse fördenskull, att det här omhandlade nutida, med allhelgonadagen förbundna firningsämnet är av sådant värde, att det väl försvarar att högtid hållas å en särskild helgdag. I enlighet härmed äro de sakkunniga också övertygade om lämpligheten av att en allmän kyrklig helgdag till minnet av de bortgångna bör inrättas och föreslå att denna förläggas till lördagen närmast den nuvarande allhelgonasöndagen, vilken därvid göres till en vanlig söndag, som får sin benämning i raden av söndagar »efter trefaldighet». I samband därmed synes den ändringen i almanackans namnlängd böra företagas, att den 1 november, som nu har beteckningen allhelgonadagen, erhåller ett vanligt namn. I fråga om helgdagens eget namn föreslå de sakkunniga att namnet Alla helgons dag överflyttas till denna dag. Det förlänar åt dagen något av traditionens tyngd på samma gång som det inskräper minnesdagens syftemål.

Möjligen skulle det från något håll kunna ifrågasättas om icke höst-

helgdagens syfte att under den senare, festlösa delen av kyrkoåret komma som ett ljust och behagligt vederkvickande avbrott, till någon grad försvagas genom att den erhåller ett firningsämne, som åt helgdagen förlämnar ett visst inslag av vemod och mediterande allvar. De sakkunniga anse emellertid, att inför den rastlöshet och rolöshet i världen, som snarare till- än avtager, den nya helgdagen just på grund av denna sin karaktär komme att för vårt folkliv innebära en tillgång, som ej bör underskattas.

Sammanfattningsvis vilja de sakkunniga framhålla som sin mening, att en ny helgdag av här angiven karaktär ligger i gränslinjen mellan kristen religiös livssyn och en allmän-ideell humanistisk uppfattning. Såsom så-
dan korresponderar den mot det rådande andliga läget i vårt land och torde därför kunna fylla ett behov hos det stora flertalet inom vårt folk.

Fråga uppstår emellertid, om risk kan föreligga, att den affärsmässiga nöjesindustrien skulle söka att särskilt utnyttja denna åt de bortgångnas minne förbehållna helgdag genom anordnande då av danstillställningar och andra enklare nöjestillställningar. De sakkunniga vilja dock förmoda, att en sådan profanering av den dagen näppeligen behöver befarias, och anse därför, att man bör avvakta utvecklingen i detta hänseende, innan man ifrågasätter att förse den nya helgdagen med liknande skydd mot lägre nöjesformer, som nu tillkommer juldagen, långfredagen och påskdagen.

Fast veckodag.

Utöver vad tidigare anförts vilja de sakkunniga här närmare motivera valet av lördagen såsom fast veckodag för de nya helgdagarnas inplacement. Svenska arbetsgivareföreningen har i sitt yttrande i frågan utförligt behandlat detta problem och anför följande:

»De tre lätthelgdagarnas fixering till vissa angivna data, som ju får till följd, att de inträffa på varierande veckodagar, medför ur näringslivets synpunkt betydande olägenheter. I de fall, då lätthelgdagarna icke infalla på lördag, söndag eller måndag, uppstå splittrade arbetsveckor, vilket medför betydande förluster för företagarna. Det säger sig självt, att det i många fall icke lönar sig att hålla arbetet i gång under en lördag, om en lätthelgdag inträffar på fredagen. För företag, som nödgas verkställa uppeldning av ett stort antal ugnar m. m. medför arbetets uppehållande under några timmar så stora kostnader, att ett dylikt förfarande icke kan betraktas som rationell drift. Samma förhållande inträffar även inom industrien, om helgdagen infaller så, att man icke får mera än två arbetsdagar i följd. I den mån lätthelgdagarna eller någon av dem anses böra bibehållas, bör sådan helgdag av dessa skäl med ändring av vad som nu gäller, förläggas till viss bestämd lördag eller måndag. Att i samband med ett slopande av vissa helgdagar förlägga en helgdag till hösten anser föreningen icke uteslutet, om den nya helgdagen blott förlägges till en lördag eller en måndag.»

De sakkunniga ansluta sig till de här ovan anförda synpunkterna och vilja därutöver framhålla, att det ur rekreationssynpunkt får anses värdefullt med en sådan tvådagarsledighet, som erhålles om en helgdag placeras i omedelbar anslutning till en söndag. Den dubbelhelg, som sålunda erhålles genom hösthelgdagarnas införande, skulle, särskilt då — såsom enligt de sakkunnigas förslag fallet skulle bli med avseende å den föreslagna första nya helgdagen vid Mikaelsmässan — denna få karaktären av en allmän borgerlig fridag utan kyrkligt inslag, med fog kunna förväntas bli livligt utnyttjad till friluftsliv, till resor eller annorledes såsom ett slags extra semesterledighet. En dylik utveckling vore ju även i och för sig enbart glädjande och utsikten därtill måste förvisso betraktas som ett kraftigt stöd för de sakkunnigas förslag till de nya helgdagarnas förläggande. Från här angivna utgångspunkt är emellertid också att anteckna en olägenhet, som kan tänkas bli förbunden med den föreslagna tvådagarsledigheten vid Mikaelihelgen. Förhållandet är det, att den söndag, som infaller närmast efter Mikaelsdagen, i ett flertal fall (genomsnittligen under 4 år av 5 å 6) tillika utgör första söndagen i oktober eller just den dag, som jämlikt 11 § 1 mom. kommunala vallagen är bestämd till valdag för de vart fjärde år återkommande allmänna valen av municipalfullmäktige. Det kan ju, med tanke på betydelsen av att intresset för deltagandet i allmänna val hålles vid makt, icke vara önskvärt att de röstberättigade på valdagen lockas bort från vallokalerna i hemorten. Detta skulle onekligen dock i viss mån bliva fallet beträffande municipalfullmäktigevalen genom införandet av en dubbelhelg i samband med den för dessa val bestämda valsöndagen och genom de i och med en dylik helg stimulerade rekreativsträvandena. I betraktande av den förhållandevis ringa omfattning, som i synnerhet de här nämnda valen ha, sett för befolkningen i dess helhet, och med hänsyn därjämte till de stora värden i övrigt, som visats vara förenade med ordnandet av den föreslagna tvådagarsledigheten vid ifrågasvarande tidpunkt, ha de sakkunniga i allt fall trott sig ej böra tveka om lämpligheten av båda de härförut förordade dubbelhelgerna.

Med hänsyn till vad nu anförts ha de sakkunniga alltså stannat vid att föreslå, att de nya hösthelgdagarna skola firas i omedelbar anslutning till viss söndag. För att så mycket som möjligt minska förlusten av antalet arbetstimmar föreslås också, att dessa helger förläggas till den intelligande lördagen. Man komme därmed att förlora egentligen endast omkring en halv arbetsdag. Blir det emellertid brukligt att fira helgdagsafton även på den föregående fredagen blir naturligtvis nettoförlusten i så fall en hel arbetsdag.

Föreslagna regler för de nya helgdagarnas bestämmande.

Som framgår av det föregående föreslå de sakkunniga att den första nya helgdagen skall infalla på lördagen före den helige Mikael's dag. En-

ligt almanackan infaller Mikael den 29 september, men den kyrkliga högtiden med samma namn skall enligt gällande regler firas, om nämnda dag icke är söndag, närmast påföljande söndag. Den nya helgdagen, Mikaelidagen eller Mikaeliafton, kan således infalla under perioden 28 september—4 oktober.

Den andra nya helgdagen, Alla helgons dag, föreslås förlagd till lördagen före allhelgonasöndagen. Denna infaller den 1 november om denna dag är söndag, eljest närmast följande söndag. Alla helgons dag kommer således att infalla under tiden 31 oktober—6 november.

Med de nya helgdagarna fastställda på detta sätt inträffar att antalet dagar mellan dessa kan variera. Det är givetvis möjligt att i stället bestämman dem på sådant sätt, att den mellanliggande perioden alltid blir lika lång. De sakkunniga ha emellertid ansett detta förhållande spela mindre roll, jämfört med värdet av att kunna knyta de nya helgerna till redan befintliga traditioner.

De sakkunniga föreslå sålunda, dels att lördagen före söndagen den helige Mikael's dag skall vara allmän icke kyrklig helgdag, dels att Alla helgons dag skall firas den lördag, som infaller under tiden 31 oktober—6 november.

Skulle det emellertid komma att ifrågasättas, att endast *en* ny ledighetsdag inrättas i utbyte mot den samtidigt indragna Marie bebådelsedag, vilja de sakkunniga framhålla, att de betrakta förslaget om anordnandet av Alla helgons dag såsom en fristående allmän helgdag på senhösten med kyrklig karaktär såsom det primära och väsentliga.

Midsommarhelgen.

Chefen för ecklesiastikdepartementet har uppdragit åt helgdagssakkunniga att utanför de egentliga direktiven för de sakkunnigas utredning upptaga frågan om midsommardagens förläggande. Härvid remitterades till de sakkunniga en från Sveriges textilindustriförbund inkommen skrivelse, i vilken lämpligheten av en till bestämt datum fixerad midsommarhelg ifrågasattes.

Detta problem behandlades även av svenska arbetsgivareföreningen i dess remissyttrande till första lagutskottet i anledning av motion II:31 vid 1944 års riksdag (1. lag utl. nr 50/44 bil. J). Däri framförda synpunkter överensstämman i huvudsak med textilindustriförbundets. Arbetsgivareföreningen anförde sålunda bland annat:

»I detta sammanhang kan föreningen icke underlåta att framhålla, att den nuvarande förläggningen av midsommardagen till ett bestämt datum vållar särskilt stora olägenheter. Vid de tillfällen, då midsommarhelgen infaller mitt i en vecka, blir midsommarveckan så splittrad ur arbetssynpunkt, att det för åt-

skilliga företag överhuvudtaget icke lönar sig att hålla driften i gång under veckan. Det är främst detta skäl som gör, att inom många industrier semestern förlägges till midsommarveckan. Från arbetsidans har vid flera tillfällen uttalats missnöje med en sådan förläggning av semestern, främst med hänsyn till att såväl kommunikationer som semesteranläggningar av olika slag bliva överbelastade under denna tid. Om midsommardagen förlades till sista måndagen i juni månad skulle icke längre några avgörande skäl finnas mot att semestern sprides över hela sommaren. Att midsommaraftonen på detta sätt kommer att förläggas till en söndag torde då icke komma att framstå som en nackdel.»

I korthet omnämndes även frågan i första lagutskottets utlåtande, varvid bland annat framhölls att det icke syntes uteslutet att tänka sig midsommardagen förlagd i anslutning till en söndag samt att frågan borde ingå i den av utskottet förordade utredningen.

Sedan uppdraget erhållits och för att få en från relevanta synpunkter så allsidig belysning som möjligt av problemet hemställde helgdagssakkunniga, såsom inledningsvis omnämnts, under december månad 1945 i skriftelse till skilda organisationer inom närings- och turistlivet att de ville senast den 1 februari 1946 inkomma med yttrande över dessa frågor. De anmodades dels att framlägga sina synpunkter på för- och nackdelarna av midsommardagens nuvarande förläggning och av framförda ändringsförslag, dels att framkomma med de förslag beträffande midsommardagens förläggande, vartill de kunde finna anledning.

Framställningen gjordes till sammanlagt nio olika organisationer, av vilka åtta inkommo med svar. De sålunda erhållna yttrandena, nämligen från fritidsutredningen, folkrörelsernas rese- och semesterorganisation, järnvägsstyrelsen, landsorganisationen i Sverige, skid- och friluftsförbundet, svenska arbetsgivareföreningen, svenska resebyråföreningen samt svenska turistföreningen, äro såsom bilagor fogade till de sakkunnigas utredning (Bil. 3:A—H).

För ett bedömande av det sålunda aktualiserade spörsmålet om den lämpligaste förläggningen av midsommarhelgen ha de sakkunniga ansett sig för överskådligheis skull böra till en början upptaga till dryftande själva principfrågan, huruvida någon förändrad ordning för midsommardagens bestämmande överhuvudtaget är påkallad. Först därest denna fråga besvaras jakande synes det förelagda problemet kunna vidare behandlas med prövning av frågan om vilken tidsperiod, som i sådant fall må befinnas för midsommarhelgen mest ändamålsenlig samt slutligen med val av veckodag för midsommardagens närmare placering.

Vad då först själva principfrågan beträffar så framgår av de häröver angivna remissyttrandena, att samtliga ifrågavarande organisationer uttalat sig för en förändring av den nuvarande ordningen för midsommardagens bestämmande.

Svenska arbetsgivareföreningen behandlar i sitt yttrande till de sakkunniga synnerligen utförligt verkningarna från arbetslivets synpunkt av nu rådande förhållanden och anför sålunda:

»Inom större delen av vår industri är midsommaraftonen hel fridag och inom en mera begränsad del halv fridag. Midsommarledigheten omfattar därför i och för sig i regel 2 dagar och i viss utsträckning $1\frac{1}{2}$ dag.

På grund av midsommardagens nuvarande förläggning till bestämt datum kan helgen emellertid under skilda år inverka i mycket olika grad hindrande för produktionen. När midsommardagen infaller på en söndag, utgör helgen knappast någon belastning. Verkningarna inskränka sig till att en stor del av industrien på midsommaraftonen har arbetet inställt, icke blott såsom på vanliga lördagar under eftermiddagen, utan även på förmiddagen.

Inträffar — såsom i år (1946) blir fallet — midsommardagen på en måndag, blir föregående arbetsvecka helt ograverad. Därpå följande vecka får visserligen endast fem arbetsdagar, men den stora fördelen vinnes, att veckan icke söndersplittras. För arbetstagarna blir resultatet, att icke mindre än $2\frac{1}{2}$ dagar blir lediga dagar.

När midsommardagen infaller på en tisdag, är det för flertalet av de företag, som avtalsenligt ha halv arbetsdag på midsommaraftonen, icke lönande att sätta i gång driften på måndag. Detta beror dels på att i de flesta fall stoppandet och igångsättandet av driften medför betydande extra kostnader, dels på att i ett dylikt fall arbetsdisciplinen är svår att upprätthålla, i det att många arbetare utebliva från arbetet under förberedande av olika skäl. Driftsinställelsen kommer i det angivna fallet att omfatta $3\frac{1}{2}$ dagar.

Då midsommardagen åter infaller på en onsdag eller en torsdag, blir veckan av de skäl, som ovan anförts, så splittrad ur arbetssynpunkt, att det för åtskilliga företag överhuvudtaget icke lönar sig att hålla driften i gång under veckan.

Om midsommardagen infaller på en fredag blir det nästan omöjligt att hålla driften i gång under lördagen.

Främst på grund av den avsevärda förlust av arbetstid, som midsommarhelgen med sin nuvarande placering medför, förlägges semestern för flertalet industriarbetare till midsommarveckan. Från arbetstagsidan har vid flera tillfällen uttalats missnöje med en sådan förläggning av semestern, dels emedan kommunikationsmedel och semesteranläggningar bli överbelastade under denna tid, dels emedan utetemperaturen brukar vara lägre och väderleken ojämna än under juli och augusti. Så länge midsommardagen är fixerad till visst datum, torde man emellertid ej kunna räkna med att semesterns förläggning i anslutning till midsommar i någon nämnvärd utsträckning kan ändras.»

Landsorganisationen i Sverige meddelar, att samtliga fackförbund uttalat sin tillstyrkan av förslaget om förläggning av midsommardagen till fast veckodag och finner en sådan reform övervägande fördelaktig. Organisationens uttalar bland annat följande:

»Det är otvivelaktigt riktigt att sönderstyckningen av midsommarveckan genom en och en halv eller två ledighetsdagar starkt bidrar till en olämplig koncentration av semestrarna till just denna tidpunkt.»

De representanter för rese- och turistlivet, som yttrat sig om här behandlade problem ha i stort sett anført samma synpunkter beträffande olägenheterna av midsommardagens nuvarande förläggning. Sålunda till-

styrker Reso förslaget om att binda midsommardagen till viss veckodag med hänsyn till de bestämda uttalanden från företagarvärlden som gjorts om den driftsekonomiska splittringen av midsommarveckan och svårigheten att fördenskull förlägga arbetarsemestrarna till annan tid. I huvudsak samma ställning intar även fritidsutredningen, resebyråföreningen, skidfrämjandet samt svenska turistföreningen.

Järnvägsstyrelsen har i sitt yttrande anfört utan att vilja i princip avstyrka den ifrågasatta reformen, att vissa förutsättningar — vilka nedan redovisas — måste vara för handen för att den skall ge en verklig driftsekonomisk vinst.

De sakkunniga ha för sin del funnit att vad som anförts om de praktiska olägenheterna av en till den 24 juni fast förlagd midsommardag förtjäna beaktande. Men man synes icke endast böra taga hänsyn till sådana rent praktiska överbäganden. Midsommarfirandet är i vårt land allmänt och har djupa rötter i det folkliga medvetandet, men synes dock icke med nödvändighet behöva vara bundet till just den 24 juni, Johannes döparens dag. I detta sammanhang förtjänar också att framhållas, att sommarsolståndet inträffar den 22 juni. De sakkunniga ha därför ansett, att en förändring av midsommardagen till en rörlig helg skulle kunna göras utan att inverka menligt på förutsättningarna för det traditionella midsommarfirandet. Utan något våldförande av traditionens innehåll torde nämligen midsommarfirandet lika väl kunna förflyttas från hittillsvarande datum till ett för en bestämd veckodag årsvis skiftande datum. Risken för att genom midsommardagens sålunda förändrade förläggande få två konkurrerande festdagar, den nya rörliga och den nuvarande fasta, synes därför liten.

För att undvika midsommarhelgens splittring av arbetsveckan och möjliggöra en önskvärd spridning av flertalets semestrar över hela sommaren och som följd därav minska den kring midsommarhelgen temporära överbelastningen av kommunikationsmedlen m. m. vilja de sakkunniga föreslå föreslå midsommardagens förläggande till en på visst sätt bestämd veckodag. Av skäl, som bland annat arbetsgivareföreningen anfört, bör denna dag vara antingen lördag eller måndag. Till frågan om valet mellan dessa dagar återkomma de sakkunniga.

När midsommardagen, på sätt nu föreslagits, fast förlägges till en bestämd veckodag kommer den, såsom redan berörts, att infalla på olika datum olika år. Från de synpunkter, som varit vägledande vid de sakkunnigas ställningstagande uppstå icke önskvärda konsekvenser, därest midsommarhelgen kommer att infalla allt för nära månadsskiftet juni/juli. Här om anför järnvägsstyrelsen följande:

»Även om midsommarhelgens persontrafik i regel är den utan tvekan största och mest koncentrerade under sommarhalvåret, finnas likaväl under samma

halvår även vissa andra trafiktoppar av betydande höjd, nämligen de, som uppträda vid månadsskiftena juni/juli och juli/augusti samt vid halvmånadsskiftet i juli. Dessa sistnämnda trafiktoppar äro visserligen som redan antytts, i regel icke av samma storleksordning som den vid midsommar, men deras avveckling är i alla fall förenad med avsevärda svårigheter beroende bland annat därpå, att det vid dessa tillfällen med hänsyn till verkstadsdriften och det trafiktekniska vagnunderhållet icke är möjligt att upprepa de långtgående åtgärder, som vid de stora helgerna vidtagas för att i största möjliga utsträckning plundra revisionsverkstäderna på användbart rullande materiel.

Skulle nu, som onekligen finnes viss anledning befara, den ifrågasatta ändringen få till följd en mer betydande överflyttning av trafik från midsommar till förutnämnda månads- och halvmånadsskiftet, skulle trafiksituationen vid sistnämnda tillfällen kunna bli sådan, att den trafiktekniska vinsten av arrangemanget kan diskuteras. Här finnes dessutom en psykologisk faktor att taga med i beräkningarna. Den resande allmänheten är numera inställd på att en resa i samband med midsommar innebär en hel del besvärligheter, vilka den emellertid tager med ett ganska förvånansvärt jämnmod. Om emellertid dessa besvärligheter skulle komma att upprepas vid flera tillfällen under sommaren, bleve säkerligen allmänhetens inställning till desamma och till järnvägen överhuvudtaget en helt annan, till men inte minst för den goodwill, som järnvägarna med tanke på konkurrensen från andra kommunikationsformer efter måttet av sina resurser hittills försökt och i fortsättningen givetvis även kommer att försöka tillvinna sig.

Å andra sidan synes allmänheten, i varje fall så långt styrelsens erfarenheter sträcka sig, ha en viss benägenhet för att förlägga semestern som en direkt fortsättning på midsommarhelgen och alldeles särskilt gäller detta vid sådana tillfällen, då midsommardagen infaller intill en söndag och då följaktligen den sammanhängande ledigheten ökas med ytterligare en dag, och styrelsen vill i detta sammanhang understryka, att avvecklingen av midsommartrafiken vållar avsevärt mycket mindre svårigheter trafiktekniskt sett vid sådana tillfällen, då midsommardagen infaller onsdag—fredag, än då den infaller t. ex. en måndag.

Med anförandet av dessa betänkligheter har styrelsen ingalunda velat i princip avstyrka den ifrågasatta ändringen, som givetvis ur flera synpunkter, inte minst socialvårdande, kan vara väl befogad. Styrelsen har endast velat fästa uppmärksamheten därpå, att det kräves vissa förutsättningar för att ändringen skall giva upphov till någon verklig vinst i trafiktekniskt hänseende och dessa förutsättningar skulle alltså sammanfattningsvis vara,

att det, så långt möjligt är, undvikes att förlägga arbetarsemestrarna dels så, att de börja eller sluta vid månadsskiftet juni/juli och juli/augusti samt halvmånadsskiftet i juli, dels så att de komma att ligga omedelbart efter midsommar.»

De ovan citerade synpunkterna ligga även till grund för fritidsutredningens ståndpunktstagande i frågan. Såväl järnvägsstyrelsen som fritidsutredningen föreslå midsommarhelgen i veckan 20—26 juni, vilket även biträdades av skidfrämjandet, resebyråföreningen och svenska turistföreningen. Av arbetsgivareföreningen och landsorganisationen framförda förslag innebära, det förra helgens förläggande till perioden 21—27 juni och det senare dennas förläggande till perioden 24—30 juni.

Av de gjorda uttalandena framgår, att en såvitt möjligt jämn fördelning över hela sommaren av framför allt arbetarsemestrarna är ett tra-

fiktekniskt viktigt önskemål, ävensom att den utjämnande belastning av trafikmedlen, som genom semesterresornas spridning kan vinnas, skulle på sätt järnvägsstyrelsen fränhåller, äventyras, om midsommarhelgen komme att sammanfalla med något av de i styrelsens utlåtande nämnda månads- och halvmånadsskiftena.

Vid beräkningen av inom vilken tidsperiod midsommardagen bör infalla för att på bästa sätt tillgodose de sålunda uppställda trafiktekniska kraven torde man till en början kunna antaga, att den övervägande större delen av de semesterberättigade åtnjuta 14-dagarssemester (12 arbetsdagar). Det torde vidare kunna förutsättas, att ju närmare den sista juni midsommarhelgen infaller desto större blir benägenheten hos dessa semesterberättigade att förlägga semestrarna såsom en omedelbar fortsättning av helgen. Ledigheten komme ju därmed att föras längre in i juli månad, då sannolikheten för gott semesterväder är större. Ju närmare den sista juni midsommarhelgen infaller, desto mer komma fördenskull de av järnvägsstyrelsen framhållna olägenheterna med trafikanhopningar att framträda icke blott vid månadsskiftet juni/juli utan även vid halvmånadsskiftet i juli. En midsommardag, som infaller den 27 eller 28 juni, ger visserligen kommunikationsföretagen två, respektive en dags frist före det nämnda månadsskiftet för det fall att midsommardagen är förlagd till en måndag och under förutsättning att resandeströmmen kan beräknas börja redan den sista juni på eftermiddagen. Men infaller midsommardagen på en lördag förkortas fristen till allenast en dag eller blir ingen alls.

Genom att förlägga den tidpunkt, till vilken midsommarhelgen senast kan infalla, tidigare i juni månad än vad som föreslagits av arbetsgivareföreningen och landsorganisationen torde man därför kunna minska förutsättningarna för en allt för stor anhopning av semesterresor i anslutning till helgen. De sakkunniga ha för sin del anslutit sig till det av järnvägsstyrelsen m. fl. framförda förslaget beträffande den tidsperiod inom vilken en rörlig midsommardag bör infalla och föreslå alltså att denna period bestämmes till tiden 20—26 juni.

Vad härefter rör valet av den veckodag inom angivna tidsperiod till vilken midsommardagen lämpligen bör bestänmas är av skäl, som förut framhållits, detta val begränsat till endera dagen närmast före eller dagen närmast efter söndag, eller alltså till lördag eller måndag. Järnvägsstyrelsen anför beträffande detta val följande:

»När det gäller att bestämma, till vilken veckodag midsommardagen lämpligen bör fast förläggas, vill styrelsen angeläget understryka, att lördag ur trafiksynpunkt utan tvekan vore att föredraga framför måndag. Några andra veckodagar torde näppeligen komma i fråga.

Om midsommardagen förlägges till måndag, måste kommunikationsföretagen

räkna med en varje år återkommande, oerhörd koncentration av trafiken till närmast föregående lördagmiddag—söndagmorgon. Härtill skulle olika omständigheter bidra:

dels skulle bortfallet av midsommaraftonens bank-holiday omintetgöra en eljest ganska naturlig uppdelning av trafiken på två dagar (se nedan),

dels ock till sist skulle midsommar- och semestertrafiken komma att sammanfalla med den ordinarie veckoslutstrafiken i form av badresor, sport- och utflyktsresor etc.

Åtskilligt annorlunda ter sig situationen, om midsommardagen förlägges till lördag.

Den omständigheten att stora kategorier av järnvägarnas kunder åtnjuta s. k. bank-holiday på midsommaraftonen, skulle då ge upphov till en viss uppdelning av trafiken på å ena sidan torsdagseftermiddag och natten mot fredag, då de, som åtnjuter bank-holiday företrädesvis komma att resa, och å andra sidan fredag eftermiddag.

Vidare finnes anledning räkna med att semestrar i viss mindre utsträckning komma att förläggas till veckan före midsommar, vartill det förhållandet kan tänkas stimulera, att 8 dagar sammanhängande ledighet då skulle erhållas på bekostnad endast av 5 eller om bank-holiday åtnjutes, 4 semesterdagar.

Till sist förtjänar också att framhållas, att endast en del av semester- och midsommartrafiken skulle komma att sammanfalla med den förut nämnda ordinarie veckoslutstrafiken.»

Av de övriga för rese- och turistlivet speciellt intresserade tillfrågade organisationerna har icke av någon i denna fråga framförts något förslag om att midsommardagen borde förläggas till annan dag än dagen omedelbart före eller efter en söndag.

Arbetsgivareföreningen har i förevarande fråga anfört:

»Vid en dylik reform (att förlägga midsommardagen till viss veckodag i anslutning till söndag) bör dock beaktas, att minsta möjliga förändring göres i nuvarande traditioner. Det bör sålunda tillses, ... att ledighet i samband med helgen icke oskäligt begränsas, ...

Om midsommardagen förlägges till en måndag, torde det första önskemålet vara väl uppfyllt. Därigenom få, som ovan nämnts, de flesta arbetstagare $2\frac{1}{2}$ dagars ledighet. Alternativet skulle kunna tänkas, att midsommardagen förlades till en lördag, såsom antydes i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande 50/1944.»

Landsorganisationen anför:

»Åtskilliga förbund ha dock riktat invändningar mot det av de sakkunniga närmast ifrågasatta alternativet, nämligen sista måndagen i juni, och i stället föreslagit lördagen. I annat fall skulle man nämligen gå miste om den ledighet, som enligt många kollektivavtal skall utgå till arbetarna under midsommarafton, eftersom denna ständigt skulle komma att infalla på en söndag... Med hänvisning till ovan anförda synpunkter får landsorganisationen förorda, att midsommardagen förlägges till en lördag.»

Vid valet mellan lördag och måndag såsom fast veckodag för midsommardagen har man enligt de sakkunnigas mening att taga hänsyn ej blott till de trafiktekniska önskemålen utan även till de förhållanden, som för närvarande råda beträffande midsommarledighetens omfattning.

För att utröna omfattningen av midsommarledigheten med en såsom nu till den 24 juni fast förlagd midsommardag, har man närmast att uträkna det antal extra arbetsfria dagar, som därvid med anledning av den ifrågasvarande helgen genomsnittligt för år erhålles. På grund av skottårens förskjutande inverkan nödgas man för en sådan uträkning medtaga en tidsperiod om 4×7 år = 28 år (skottår vart fjärde år, veckan innehåller 7 dagar). Under denna tid infaller, ehuru ej i regelbunden ordning, ett visst datum fyra gånger på varje veckodag. Sålunda infaller t. ex. midsommardagen den 24 juni fyra gånger på måndag, fyra gånger på tisdag etc. Då alltså veckans samtliga dagar återkomma på samma datum fyra gånger under angivna tidsperiod, är det tillfyllest att de jämförande beräkningarna grundas på endast en veckoföljd av dagar. Den extra ledighet (per dag), som midsommarhelgen under en veckoföljd skänker utöver den vanliga halvdagsledigheten på lördagarna och heldagsledigheten på söndagarna, utgör — med hänsyn till midsommaraftonens karaktär av helgdagsafton och midsommardagens karaktär av allmän helgdag — för normala fall

för midsommarafton, då denna infaller på annan veckodag än lördag eller söndag, en halv dag men, då den infaller på lördag eller söndag, ingen dag samt

för midsommardagen, då denna infaller på annan veckodag än lördag eller söndag, en dag och, då den infaller på lördag, en halv dag men, då den infaller på söndag, ingen dag.

Inom näringslivet i allmänhet kan emellertid, på sätt framgår av de av vederbörande organisationer i frågan lämnade upplysningarna, den extra ledigheten i anledning av midsommarhelgen, enkannerligen under midsommaraftonen, ofta vara av varierande omfattning. Följande alternativ med avseende å de mest gängse fallen äro härvid tänkbara:

- Alt. 1. Midsommaraftonen alltid halv arbetsdag.
- Alt. 2. Midsommaraftonen helt arbetsfri endast om den infaller på måndag.
- Alt. 3. Midsommaraftonen helt arbetsfri om den infaller på måndag eller lördag.
- Alt. 4. Midsommaraftonen alltid arbetsfri.

Av tablå å nästa sida framgår det antal extra lediga dagar i anledning av midsommarhelgen, som för dessa olika alternativ kan framräknas, då midsommardagen är fast förlagd till visst datum.

Dag för		Antalet extra lediga dagar enligt			
Mids. afton	Mids. dag	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3	Alt. 4
Söndag	Måndag	1	1	1	1
Måndag	Tisdag	1.5	2	2	2
Tisdag	Onsdag	1.5	1.5	1.5	2
Onsdag	Torsdag	1.5	1.5	1.5	2
Torsdag	Fredag	1.5	1.5	1.5	2
Fredag	Lördag	1	1	1	1.5
Lördag	Söndag	0	0	0.5	0.5
	Summa	8	8.5	9	11
Summa under en 28-års period		32	34	36	44

Tablån visar alltså, att antalet extra ledighetsdagar kan, allt efter de olika alternativen, variera mellan lägst 32 och högst 44 under en 28-årsperiod eller mellan $1\frac{1}{7}$ och $1\frac{4}{7}$ ledighetsdagar per år vid nuvarande ordning för midsommardagens fixerande.

Beträffande nu rådande praxis inom näringslivet i vad det gäller helledig midsommarafton framhöll arbetsgivareföreningen, såsom redan omnämnts, att »inom större delen av våra industrier är midsommaraftonen hel fridag och inom en mera begränsad del halv fridag». Från landsorganisationen inhämtade uppgifter, vilka framgå av bilaga 3:I, bekräfta detta förhållande. Detta gäller emellertid närmast den kollektivavtalsberörda personalen. Beträffande övriga grupper anställda torde man erfarenhetsmässigt och i synnerhet i betraktande av midsommaraftonens karaktär av ej blott helgdagsafton utan dessutom bankfridag kunna räkna med att betydande delar av dessa i regel åtnjuta helledig midsommarafton.

Om midsommardagen nu i stället fast förlägges till en bestämd veckodag, har man av skäl, som de sakkunniga redan framhållit, att välja endast mellan måndag och lördag. Väljes måndagen, skulle detta enligt den upprättade tablån för en 28-årsperiod giva 28 extra lediga dagar eller en per år, oberoende av ledighetens omfattning på midsommaraftonen. Med midsommardagen fast förlagd till lördag erhålles för alternativ 1—3 i tablån 28 och för alternativ 4 42 extra lediga dagar under 28-årsperioden eller 1, respektive $1\frac{1}{2}$ extra lediga dagar per år.

Enligt de sakkunnigas mening bör man vid den nu åsyftade reformen beträffande midsommarhelgen icke onödigtvis begränsa redan nu åtnjuten ledighet. Det övervägande flertalet arbetstagare synes för närvarande komma i åtnjutande av en extra midsommarledighet utöver lördagar och söndagar, som omfattar $1\frac{4}{7}$ dagar för år. Förlägger man nu midsommardagen fast till måndag blir motsvarande extra ledighet endast 1 dag per år, en minskning således med $\frac{4}{7}$ dag om året. Förlägger man däremot midsom-

mardagen till lördag blir ledigheten $1\frac{1}{2}$ dagar. Mot nuvarande förhållanden komme detta av innebära en minskning med allenast 2 dagar på 28 år eller $\frac{1}{14}$ dag om året. Vid val av lördagen kan man också på ett bättre sätt tillgodose de trafiktekniska krav järnvägsstyrelsen framfört.

Helldagssakkunniga ha med hänsyn till vad här utretts funnits sig böra förorda midsommardagens fasta förläggande till en lördag.

De sakkunnigas sålunda framförda förslag kan sammanfattas i följande regel för midsommardagens bestämmande:

Midsommardagen skall förläggas till den lördag, som infaller under tiden 20—26 juni.

SAMMANFATTNING.

Helgdagssakkunniga ha i det föregående föreslagit, att Marie bebådelsedag icke längre skall firas såsom fristående helgdag, att två nya helgdagar skola firas på hösten, den ena i anslutning till Mikael's dag, den andra i anslutning till nuvarande allhelgonadagen, samt att midsommardagen alltid skall förläggas till en lördag.

Borttagandet av Marie bebådelsedag såsom fristående helgdag innebär, med hänsynstagande till de oregelbundenheter i dagens inplacering som enligt den nu gällande ordningen inträffa när påskdagen infaller någon av dagarna 22/3—1/4, att under en 28-årsperiod i genomsnitt sammanlagt 32½ fridagar bortfalla, eller drygt en fridag per år. Härvid har antagits, att dagen närmast före nuvarande Marie bebådelsedag alltid — där den icke infaller på en söndag eller annan helgdag — såsom varande helgdagsafton uttages som halv fridag. Omflyttandet av midsommarhelgen betyder å sin sida, med utgående från att midsommaraftonen i egenskap av helgdagsafton och bankfridag redan nu i allmänhet innebär och även framdeles kommer att utgöra en hel fridag, genomsnittligt en förlust av $\frac{1}{14}$ fridag per år. Inrättandet av de två nya hösthelgerna innebär åter, under förutsättning att dagen närmast före en var av de nya helgdagarna kommer att såsom helgdagsafton utnyttjas allenast som halv arbetsdag, generellt taget ett årligt tillskott av två fridagar. Nettoförlusten av arbetsdagar skulle sålunda enligt den föreslagna reformen komma att uppgå till ej fullt en dag eller, närmare bestämt, drygt $\frac{3}{4}$ -dels dag per år.

Tages icke någon hänsyn till vare sig lördagens och andra helgdagsaftnars förutsatta karaktär av halva fridagar eller midsommaraftonens speciella egenskap av bankfridag och därmed antagna karaktär av hel fridag och uträknas sålunda i stället allenast antalet allmänna helgdagar enligt den nuvarande ordningen och enligt den föreslagna nya, så visar det sig, att reformförslaget skulle komma att för en 28-årsperiod medföra en nettoökning av sammanlagt 34 verkliga helgdagar, eller alltså i genomsnitt nära $1\frac{1}{4}$ helgdag per år. Huru denna ökning av antalet helgdagar fördelar sig under de särskilda åren av en närliggande 28-årsperiod, belyses utförligt av den helgdagstabell för tiden 1949—1976, som de sakkunniga låtit upprätta och som finnes bilagd denna utredning (Bil. 1). Helgdagstabellen utvisar i övrigt datum och veckodag samt kyrklig (eller borgerlig) beteckning för samtliga söndagar och övriga allmänna helgdagar för varje år av angivna tidsperiod efter ett genomförande av de sakkunnigas förslag.

HELGDAGSTABELL

FÖR

28-ÅRSPERIODEN

1949 — 1976

med angivande av datum och veckodag för samtliga söndagar och andra allmänna helgdagar under resp. år, därest Helldagssakkun-
nigas förslag till ändrad ordning beträffande vissa helldagar vore
för årsperioden genomförd.

Dagens benämning (S = söndag)	Nyårsdagen	S e. Nyår	Trettiondedag Jul	1 S e. Tretton- dedagen	2 S e. Tretton- dedagen	3 S e. Tretton- dedagen	Kyndelsmäs- söndagen el. Jungfru Marie Kyrko- gångs dag	4 S e. Tretton- dedagen	5 S e. Tretton- dedagen	6 S e. Tretton- dedagen	Septuagesima (9 S före Påsk)	Sexagesima (8 S före Påsk)	Fastlags- sön- dagen el. Quin- quagesima (7 S före Påsk)
Datumperiod varunder helgdagen kan infalla	1/1	2/1 — 5/1	6/1	7/1 — 13/1	14/1 — 20/1	21/1 — 27/1	26/1 — 8/2	28/1 — 3/2	4/2 — 10/2	11/2 — 15/2	18/1 — 22/2	25/1 — 29/2	1/2 — 7/3
Å r	L	S	To	S	S	S	S	S			S	S	S
1949.....	1/1 S	2/1	6/1 F	9/1 S	16/1 S	23/1 S	6/2 S	30/1 S	(6/2)	—	13/2	20/2 S	27/2 S
1950.....	1/1 M	—	6/1 L	8/1 S	15/1 S	22/1 S	5/2 S	29/1	—	—	(5/2) S	12/2	19/2 S
1951.....	1/1 Ti	—	6/1 S	7/1 S	14/1 S	— S	28/1 S	—	—	—	21/1 S	(28/1) S	4/2 S
1952.....	1/1 To	—	6/1 Ti	13/1 S	20/1 S	27/1 S	3/2 S	(3/2)	—	—	10/2 S	17/2	24/2 S
1953.....	1/1 F	4/1	6/1 O	11/1 S	18/1 S	25/1 S	8/2 S	—	—	—	1/2 S	(8/2) S	15/2 S
1954.....	1/1 L	3/1	6/1 To	10/1 S	17/1 S	24/1 S	7/2 S	31/1 S	(7/2)	—	14/2	21/2 S	28/2 S
1955.....	1/1 S	2/1	6/1 F	9/1 S	16/1 S	23/1 S	6/2 S	30/1	—	—	(6/2) S	13/2	20/2 S
1956.....	1/1 Ti	—	6/1 S	8/1 S	15/1 S	22/1 S	5/2 S	—	—	—	29/1 S	(5/2) S	12/2 S
1957.....	1/1 O	—	6/1 M	13/1 S	20/1 S	27/1 S	3/2 S	(3/2)	10/2	—	17/2	24/2 S	3/3 S
1958.....	1/1 To	5/1	6/1 Ti	12/1 S	19/1 S	26/1 S	2/2 S	—	—	—	(2/2) S	9/2	16/2 S
1959.....	1/1 F	4/1	6/1 O	11/1 S	18/1 S	— S	1/2 S	—	—	—	25/1 S	(1/2) S	8/2 S
1960.....	1/1 S	3/1	6/1 F	10/1 S	17/1 S	24/1 S	7/2 S	31/1	(7/2)	—	14/2	21/2	28/2 S
1961.....	1/1 M	—	6/1 L	8/1 S	15/1 S	22/1 S	5/2 S	—	—	—	29/1 S	(5/2) S	12/2 S
1962.....	1/1 Ti	—	6/1 S	7/1 S	14/1 S	21/1 S	4/2 S	28/1	(4/2)	11/2	18/2	25/2	4/3 S
1963.....	1/1 O	—	6/1 M	13/1 S	20/1 S	27/1 S	3/2 S	(3/2)	—	—	10/2	17/2	24/2 S
1964.....	1/1 F	5/1	6/1 O	12/1 S	19/1 S	— S	2/2 S	—	—	—	26/1 S	(2/2) S	9/2 S
1965.....	1/1 L	3/1	6/1 To	10/1 S	17/1 S	24/1 S	7/2 S	31/1	(7/2)	—	14/2	21/2	28/2 S
1966.....	1/1 S	2/1	6/1 F	9/1 S	16/1 S	23/1 S	6/2 S	30/1	—	—	(6/2) S	13/2	20/2 S
1967.....	1/1 M	—	6/1 L	8/1 S	15/1 S	— S	29/1 S	—	—	—	22/1 S	(29/1) S	5/2 S
1968.....	1/1 O	—	6/1 M	7/1 S	14/1 S	21/1 S	4/2 S	28/1	(4/2)	—	11/2	18/2	25/2 S
1969.....	1/1 To	5/1	6/1 Ti	12/1 S	19/1 S	26/1 S	2/2 S	—	—	—	(2/2) S	9/2	16/2 S
1970.....	1/1 F	4/1	6/1 O	11/1 S	18/1 S	— S	1/2 S	—	—	—	25/1 S	(1/2) S	8/2 S
1971.....	1/1 L	3/1	6/1 To	10/1 S	17/1 S	24/1 S	7/2 S	31/1	—	—	(7/2) S	14/2	21/2 S
1972.....	1/1 M	2/1	6/1 L	9/1 S	16/1 S	23/1 S	6/2 S	—	—	—	31/1	(6/2) S	13/2 S
1973.....	1/1 Ti	—	6/1 S	7/1 S	14/1 S	21/1 S	4/2 S	28/1	(4/2)	11/2	18/2	25/2	4/3 S
1974.....	1/1 O	—	6/1 M	13/1 S	20/1 S	27/1 S	3/2 S	(3/2)	—	—	10/2	17/2	24/2 S
1975.....	1/1 To	5/1	6/1 Ti	12/1 S	19/1 S	— S	2/2 S	—	—	—	26/1 S	(2/2) S	9/2 S
1976.....	1/1	4/1	6/1	11/1	18/1	25/1	8/2	1/2	(8/2)	—	15/2	22/2	29/2

Dagens benämning (S = söndag)	1 S i Fastan el. Quadrage- sima (6 S före Påsk el. 40 dagen före Långfredagen)	2 S i Fastan	3 S i Fastan	4 S i Fastan el. Midnasto- söndagen	Marie Bebb- delsedag	5 S i Fastan	Palm-söndagen	Långfredagen	Påskdagen	Annandag Påsk	1 S e. Påsk	Första Maj (borgerlig helgdag)	2 S e. Påsk
Datumperiod varunder helgdagen kan infalla	8/2 — 14/3	15/2 — 21/3	22/2 — 28/3	1/3 — 4/4	8/3 — 28/3	8/3 — 11/4	15/3 — 18/4	20/3 — 23/4	22/3 — 25/4	23/3 — 26/4	29/3 — 2/5	1/5 —	5/4 — 9/5
År	S	S	S	S	S	S	S	F	S	M	S	S	
1949.....	6/3 S	13/3 S	20/3 S	(27/3) S	27/3 S	3/4 S	10/4 S	15/4 F	17/4 S	18/4 M	24/4 S	1/5 M	(1/5) S
1950.....	26/5 S	5/3 S	12/3 S	19/3 S	26/3 S	(26/3) S	2/4 S	7/4 F	9/4 S	10/4 M	16/4 S	1/5 Ti	23/4 S
1951.....	11/2 S	18/2 S	25/2 S	4/3 S	11/3 S	(11/3) S	18/3 S	23/3 F	25/3 S	26/3 M	1/4 S	1/5 To	8/4 S
1952.....	2/3 S	9/3 S	16/3 S	(23/3) S	23/3 S	30/3 S	6/4 S	11/4 F	13/4 S	14/4 M	20/4 S	1/5 F	27/4 S
1953.....	22/2 S	1/3 S	8/3 S	15/3 S	22/3 S	(22/3) S	29/3 S	3/4 F	5/4 S	6/4 M	12/4 S	1/5 L	19/4 S
1954.....	7/3 S	14/3 S	21/3 S	(28/3) S	28/3 S	4/4 S	11/4 S	16/4 F	18/4 S	19/4 M	25/4 S	1/5 S	2/5 S
1955.....	27/2 S	6/3 S	13/3 S	20/3 S	27/3 S	(27/3) S	3/4 S	8/4 F	10/4 S	11/4 M	17/4 S	1/5 Ti	24/4 S
1956.....	19/2 S	26/2 S	4/3 S	11/3 S	18/3 S	(18/3) S	25/3 S	30/3 F	1/4 S	2/4 M	8/4 S	1/5 O	15/4 S
1957.....	10/3 S	17/3 S	(24/3) S	31/3 S	24/3 S	7/4 S	14/4 S	19/4 F	21/4 S	22/4 M	28/4 S	1/5 To	5/5 S
1958.....	23/2 S	2/3 S	9/3 S	16/3 S	23/3 S	(23/3) S	30/3 S	4/4 F	6/4 S	7/4 M	13/4 S	1/5 F	20/4 S
1959.....	15/2 S	22/2 S	1/3 S	8/3 S	15/3 S	(15/3) S	22/3 S	27/3 F	29/3 S	30/3 M	5/4 S	1/5 S	12/4 S
1960.....	6/3 S	13/3 S	20/3 S	(27/3) S	27/3 S	3/4 S	10/4 S	15/4 F	17/4 S	18/4 M	24/4 S	1/5 M	(1/5) S
1961.....	19/2 S	26/2 S	5/3 S	12/3 S	19/3 S	(19/3) S	26/3 S	31/3 F	2/4 S	3/4 M	9/4 S	1/5 Ti	16/4 S
1962.....	11/3 S	18/3 S	(25/3) S	1/4 S	25/3 S	8/4 S	15/4 S	20/4 F	22/4 S	23/4 M	29/4 S	1/5 O	6/5 S
1963.....	3/3 S	10/3 S	17/3 S	(24/3) S	24/3 S	31/3 S	7/4 S	12/4 F	14/4 S	15/4 M	21/4 S	1/5 F	28/4 S
1964.....	16/2 S	23/2 S	1/3 S	8/3 S	15/3 S	(15/3) S	22/3 S	27/3 F	29/3 S	30/3 M	5/4 S	1/5 L	12/4 S
1965.....	7/3 S	14/3 S	21/3 S	(28/3) S	28/3 S	4/4 S	11/4 S	16/4 F	18/4 S	19/4 M	25/4 S	1/5 S	2/5 S
1966.....	27/2 S	6/3 S	13/3 S	20/3 S	27/3 S	(27/3) S	3/4 S	8/4 F	10/4 S	11/4 M	17/4 S	1/5 M	24/4 S
1967.....	12/2 S	19/2 S	26/2 S	5/3 S	12/3 S	(12/3) S	19/3 S	24/3 F	26/3 S	27/3 M	2/4 S	1/5 O	9/4 S
1968.....	3/3 S	10/3 S	17/3 S	(24/3) S	24/3 S	31/3 S	7/4 S	12/4 F	14/4 S	15/4 M	21/4 S	1/5 To	28/4 S
1969.....	23/2 S	2/3 S	9/3 S	16/3 S	23/3 S	(23/3) S	30/3 S	4/4 F	6/4 S	7/4 M	13/4 S	1/5 F	20/4 S
1970.....	15/2 S	22/2 S	1/3 S	8/3 S	15/3 S	(15/3) S	22/3 S	27/3 F	29/3 S	30/3 M	5/4 S	1/5 L	12/4 S
1971.....	28/2 S	7/3 S	14/3 S	21/3 S	28/3 S	(28/3) S	4/4 S	9/4 F	11/4 S	12/4 M	18/4 S	1/5 M	25/4 S
1972.....	20/2 S	27/2 S	5/3 S	12/3 S	19/3 S	(19/3) S	26/3 S	31/3 F	2/4 S	3/4 M	9/4 S	1/5 Ti	16/4 S
1973.....	11/3 S	18/3 S	(25/3) S	1/4 S	25/3 S	8/4 S	15/4 S	20/4 F	22/4 S	23/4 M	29/4 S	1/5 O	6/5 S
1974.....	3/3 S	10/3 S	17/3 S	(24/3) S	24/3 S	31/3 S	7/4 S	12/4 F	14/4 S	15/4 M	21/4 S	1/5 To	28/4 S
1975.....	16/2 S	23/2 S	2/3 S	9/3 S	16/3 S	(16/3) S	23/3 S	28/3 F	30/3 S	31/3 M	6/4 S	1/5 L	13/4 S
1976.....	7/3 S	14/3 S	21/3 S	(28/3) S	28/3 S	4/4 S	11/4 S	16/4 F	18/4 S	19/4 M	25/4 S	1/5 S	2/5 S

Dagens benämning (S = söndag)	3 S e. Påsk	4 S e. Påsk	5 S e. Påsk el. Bånsön- dagen	Kristi Him- melfärdsdag	6 S e. Påsk	Pingstdagen	Anandag Pingst	Trefaldighets- söndagen	Midsommar- dagen	1 S e. Trefaldighet	2 S e. Trefaldighet	3 S e. Trefaldighet	4 S e. Trefaldighet
Datumperiod varunder helgdagen kan infalla	12/4	19/4	26/4	30/4	3/5	10/5	11/5	17/5	20/6	24/5	31/5	7/6	14/6
Å r	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1949.....	8/5	15/5	22/5	26/5	29/5	5/6	6/6	12/6	25/6	19/6	26/6	3/7	10/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1950.....	30/4	7/5	14/5	18/5	21/5	28/5	29/5	4/6	24/6	11/6	18/6	25/6	2/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1951.....	15/4	22/4	29/4	3/5	6/5	13/5	14/5	20/5	23/6	27/5	3/6	10/6	17/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1952.....	4/5	11/5	18/5	22/5	25/5	1/6	2/6	8/6	21/6	15/6	22/6	29/6	6/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1953.....	26/4	3/5	10/5	14/5	17/5	24/5	25/5	31/5	20/6	7/6	14/6	21/6	28/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1954.....	9/5	16/5	23/5	27/5	30/5	6/6	7/6	13/6	26/6	20/6	27/6	4/7	11/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1955.....	(1/5)	8/5	15/5	19/5	22/5	29/5	30/5	5/6	25/6	12/6	19/6	26/6	3/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1956.....	22/4	29/4	6/5	10/5	13/5	20/5	21/5	27/5	23/6	3/6	10/6	17/6	24/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1957.....	12/5	19/5	26/5	30/5	2/6	9/6	10/6	16/6	22/6	23/6	30/6	7/7	14/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1958.....	27/4	4/5	11/5	15/5	18/5	25/5	26/5	1/6	21/6	8/6	15/6	22/6	29/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1959.....	19/4	26/4	3/5	7/5	10/5	17/5	18/5	24/5	20/6	31/5	7/6	14/6	21/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1960.....	8/5	15/5	22/5	26/5	29/5	5/6	6/6	12/6	25/6	19/6	26/6	3/7	10/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1961.....	23/4	30/4	7/5	11/5	14/5	21/5	22/5	28/5	24/6	4/6	11/6	18/6	25/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1962.....	13/5	20/5	27/5	31/5	3/6	10/6	11/6	17/6	23/6	24/6	1/7	8/7	15/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1963.....	5/5	12/5	19/5	23/5	26/5	2/6	3/6	9/6	22/6	16/6	23/6	30/6	7/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1964.....	19/4	26/4	3/5	7/5	10/5	17/5	18/5	24/5	20/6	31/5	7/6	14/6	21/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1965.....	9/5	16/5	23/5	27/5	30/5	6/6	7/6	13/6	26/6	20/6	27/6	4/7	11/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1966.....	(1/5)	8/5	15/5	19/5	22/5	29/5	30/5	5/6	25/6	12/6	19/6	26/6	3/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1967.....	18/4	23/4	30/4	4/5	7/5	14/5	15/5	21/5	24/6	28/5	4/6	11/6	18/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1968.....	5/5	12/5	19/5	23/5	26/5	2/6	3/6	9/6	22/6	16/6	23/6	30/6	7/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1969.....	27/4	4/5	11/5	15/5	18/5	25/5	26/5	1/6	21/6	8/6	15/6	22/6	29/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1970.....	19/4	26/4	3/5	7/5	10/5	17/5	18/5	24/5	20/6	31/5	7/6	14/6	21/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1971.....	2/5	9/5	16/5	20/5	23/5	30/5	31/5	6/6	26/6	13/6	20/6	27/6	4/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1972.....	23/4	30/4	7/5	11/5	14/5	21/5	22/5	28/5	24/6	4/6	11/6	18/6	25/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1973.....	13/5	20/5	27/5	31/5	3/6	10/6	11/6	17/6	23/6	24/6	1/7	8/7	15/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1974.....	5/5	12/5	19/5	23/5	26/5	2/6	3/6	9/6	22/6	16/6	23/6	30/6	7/7
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1975.....	20/4	27/4	4/5	8/5	11/5	18/5	19/5	25/5	21/6	1/6	8/6	15/6	22/6
	S	S	S	To	S	S	M	S	L	S	S	S	S
1976.....	9/5	16/5	23/5	27/5	30/5	6/6	7/6	13/6	26/6	20/6	27/6	4/7	11/7

Dagens benämning (S = söndag)	5 S e. Trefal- dighet	6 S e. Trefal- dighet	7 S e. Trefal- dighet el. Kristi För- klarings dag	8 S e. Trefal- dighet	9 S e. Trefal- dighet	10 S e. Trefal- dighet	11 S e. Trefal- dighet	12 S e. Trefal- dighet	13 S e. Trefal- dighet	14 S e. Trefal- dighet	15 S e. Trefal- dighet	16 S e. Trefal- dighet	17 S e. Trefal- dighet
Datumperiod varunder helgdagen kan infalla	21/6 — 25/7	28/6 — 1/8	5/7 — 8/8	12/7 — 15/8	19/7 — 22/8	26/7 — 29/8	2/8 — 5/9	9/8 — 12/9	16/8 — 19/9	23/8 — 26/9	30/8 — 3/10	6/9 — 10/10	13/9 — 17/10
Å r	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
1949.....	17/7 S	24/7 S	31/7 S	7/8 S	14/8 S	21/8 S	28/8 S	4/9 S	11/9 S	18/9 S	25/9 S	2/10 S	9/10 S
1950.....	9/7 S	16/7 S	23/7 S	30/7 S	6/8 S	13/8 S	20/8 S	27/8 S	3/9 S	10/9 S	17/9 S	24/9 S	1/10 S
1951.....	24/6 S	1/7 S	8/7 S	15/7 S	22/7 S	29/7 S	5/8 S	12/8 S	19/8 S	26/8 S	2/9 S	9/9 S	16/9 S
1952.....	13/7 S	20/7 S	27/7 S	3/8 S	10/8 S	17/8 S	24/8 S	31/8 S	7/9 S	14/9 S	21/9 S	28/9 S	5/10 S
1953.....	5/7 S	12/7 S	19/7 S	26/7 S	2/8 S	9/8 S	16/8 S	23/8 S	30/8 S	6/9 S	13/9 S	20/9 S	27/9 S
1954.....	18/7 S	25/7 S	1/8 S	8/8 S	15/8 S	22/8 S	29/8 S	5/9 S	12/9 S	19/9 S	26/9 S	3/10 S	10/10 S
1955.....	10/7 S	17/7 S	24/7 S	31/7 S	7/8 S	14/8 S	21/8 S	28/8 S	4/9 S	11/9 S	18/9 S	25/9 S	2/10 S
1956.....	1/7 S	8/7 S	15/7 S	22/7 S	29/7 S	5/8 S	12/8 S	19/8 S	26/8 S	2/9 S	9/9 S	16/9 S	23/9 S
1957.....	21/7 S	28/7 S	4/8 S	11/8 S	18/8 S	25/8 S	1/9 S	8/9 S	15/9 S	22/9 S	29/9 S	6/10 S	13/10 S
1958.....	6/7 S	13/7 S	20/7 S	27/7 S	3/8 S	10/8 S	17/8 S	24/8 S	31/8 S	7/9 S	14/9 S	21/9 S	28/9 S
1959.....	28/6 S	5/7 S	12/7 S	19/7 S	26/7 S	2/8 S	9/8 S	16/8 S	23/8 S	30/8 S	6/9 S	13/9 S	20/9 S
1960.....	17/7 S	24/7 S	31/7 S	7/8 S	14/8 S	21/8 S	28/8 S	4/9 S	11/9 S	18/9 S	25/9 S	2/10 S	9/10 S
1961.....	2/7 S	9/7 S	16/7 S	23/7 S	30/7 S	6/8 S	13/8 S	20/8 S	27/8 S	3/9 S	10/9 S	17/9 S	24/9 S
1962.....	22/7 S	29/7 S	5/8 S	12/8 S	19/8 S	26/8 S	2/9 S	9/9 S	16/9 S	23/9 S	30/9 S	7/10 S	14/10 S
1963.....	14/7 S	21/7 S	28/7 S	4/8 S	11/8 S	18/8 S	25/8 S	1/9 S	8/9 S	15/9 S	22/9 S	29/9 S	6/10 S
1964.....	28/6 S	5/7 S	12/7 S	19/7 S	26/7 S	2/8 S	9/8 S	16/8 S	23/8 S	30/8 S	6/9 S	13/9 S	20/9 S
1965.....	18/7 S	25/7 S	1/8 S	8/8 S	15/8 S	22/8 S	29/8 S	5/9 S	12/9 S	19/9 S	26/9 S	3/10 S	10/10 S
1966.....	10/7 S	17/7 S	24/7 S	31/7 S	7/8 S	14/8 S	21/8 S	28/8 S	4/9 S	11/9 S	18/9 S	25/9 S	2/10 S
1967.....	25/6 S	2/7 S	9/7 S	16/7 S	23/7 S	30/7 S	6/8 S	13/8 S	20/8 S	27/8 S	3/9 S	10/9 S	17/9 S
1968.....	14/7 S	21/7 S	28/7 S	4/8 S	11/8 S	18/8 S	25/8 S	1/9 S	8/9 S	15/9 S	22/9 S	29/9 S	6/10 S
1969.....	6/7 S	13/7 S	20/7 S	27/7 S	3/8 S	10/8 S	17/8 S	24/8 S	31/8 S	7/9 S	14/9 S	21/9 S	28/9 S
1970.....	28/6 S	5/7 S	12/7 S	19/7 S	26/7 S	2/8 S	9/8 S	16/8 S	23/8 S	30/8 S	6/9 S	13/9 S	20/9 S
1971.....	11/7 S	18/7 S	25/7 S	1/8 S	8/8 S	15/8 S	22/8 S	29/8 S	5/9 S	12/9 S	19/9 S	26/9 S	3/10 S
1972.....	2/7 S	9/7 S	16/7 S	23/7 S	30/7 S	6/8 S	13/8 S	20/8 S	27/8 S	3/9 S	10/9 S	17/9 S	24/9 S
1973.....	22/7 S	29/7 S	5/8 S	12/8 S	19/8 S	26/8 S	2/9 S	9/9 S	16/9 S	23/9 S	30/9 S	7/10 S	14/10 S
1974.....	14/7 S	21/7 S	28/7 S	4/8 S	11/8 S	18/8 S	25/8 S	1/9 S	8/9 S	15/9 S	22/9 S	29/9 S	6/10 S
1975.....	29/6 S	6/7 S	13/7 S	20/7 S	27/7 S	3/8 S	10/8 S	17/8 S	24/8 S	31/8 S	7/9 S	14/9 S	21/9 S
1976.....	18/7 S	25/7 S	1/8 S	8/8 S	15/8 S	22/8 S	29/8 S	5/9 S	12/9 S	19/9 S	26/9 S	3/10 S	10/10 S

Dagens benämning (S = söndag)	18 S e. Trefaldighet	19 S e. Trefaldighet	Mikaelidagen (Mikaellefästom) (borgarlig helgdag)	20 S e. Trefaldighet	21 S e. Trefaldighet	22 S e. Trefaldighet	23 S e. Trefaldighet	Alla Helgons Dag	24 S e. Trefaldighet	25 S e. Trefaldighet	S före Doms- söndagen
Datumperiod varunder helgdagen kan infalla	20/9 — 24/10	27/9 — 31/10	28/9 — 4/10	4/10 — 7/11	11/10 — 12/11	18/10 — 12/11	25/10 — 12/11	31/10 — 6/11	1/11 — 12/11	8/11 — 12/11	13/11 — 19/11
Å r	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1949.....	16/10	23/10	1/10	30/10	6/11	—	—	5/11	—	—	13/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	—	—	S
1950.....	8/10	15/10	30/9	22/10	29/10	5/11	12/11	4/11	—	—	19/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	S	S
1951.....	23/9	30/9	29/9	7/10	14/10	21/10	28/10	3/11	4/11	11/11	18/11
	S	S	L	S	S	S	—	L	—	—	S
1952.....	12/10	19/10	4/10	26/10	2/11	9/11	—	1/11	—	—	16/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	—	—	S
1953.....	4/10	11/10	3/10	18/10	25/10	1/11	8/11	31/10	—	—	15/11
	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1954.....	17/10	24/10	2/10	31/10	7/11	—	—	6/11	—	—	14/11
	S	S	L	S	S	S	—	L	—	—	S
1955.....	9/10	16/10	1/10	23/10	30/10	6/11	—	5/11	—	—	13/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1956.....	30/9	7/10	29/9	14/10	21/10	28/10	4/11	3/11	11/11	—	18/11
	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1957.....	20/10	27/10	28/9	3/11	10/11	—	—	2/11	—	—	17/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	—	—	S
1958.....	5/10	12/10	4/10	19/10	26/10	2/11	9/11	1/11	—	—	16/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1959.....	27/9	4/10	3/10	11/10	18/10	25/10	1/11	31/10	8/11	—	15/11
	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1960.....	16/10	23/10	1/10	30/10	6/11	—	—	5/11	—	—	13/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1961.....	1/10	8/10	30/9	15/10	22/10	29/10	5/11	4/11	12/11	—	19/11
	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1962.....	21/10	28/10	29/9	4/11	11/11	—	—	3/11	—	—	18/11
	S	S	L	S	S	S	—	L	—	—	S
1963.....	13/10	20/10	28/9	27/10	3/11	10/11	—	2/11	—	—	17/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1964.....	27/9	4/10	3/10	11/10	18/10	25/10	1/11	31/10	8/11	—	15/11
	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1965.....	17/10	24/10	2/10	31/10	7/11	—	—	6/11	—	—	14/11
	S	S	L	S	S	S	—	L	—	—	S
1966.....	9/10	16/10	1/10	23/10	30/10	6/11	—	5/11	—	—	13/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1967.....	24/9	1/10	30/9	8/10	15/10	22/10	29/10	4/11	5/11	12/11	19/11
	S	S	L	S	S	S	—	L	—	—	S
1968.....	13/10	20/10	28/9	27/10	3/11	10/11	—	2/11	—	—	17/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	—	—	S
1969.....	5/10	12/10	4/10	19/10	26/10	2/11	9/11	1/11	—	—	16/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1970.....	27/9	4/10	3/10	11/10	18/10	25/10	1/11	31/10	8/11	—	15/11
	S	S	L	S	S	S	—	L	—	—	S
1971.....	10/10	17/10	2/10	24/10	31/10	7/11	—	6/11	—	—	14/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1972.....	1/10	8/10	30/9	15/10	22/10	29/10	5/11	4/11	12/11	—	19/11
	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1973.....	21/10	28/10	29/9	4/11	11/11	—	—	3/11	—	—	18/11
	S	S	L	S	S	S	—	L	—	—	S
1974.....	13/10	20/10	28/9	27/10	3/11	10/11	—	2/11	—	—	17/11
	S	S	L	S	S	S	S	L	S	—	S
1975.....	28/9	5/10	4/10	12/10	19/10	26/10	2/11	1/11	9/11	—	16/11
	S	S	L	S	S	—	—	L	—	—	S
1976.....	17/10	24/10	2/10	31/10	7/11	—	—	6/11	—	—	14/11

Dagens benämning (S = söndag)	Domssöndagen	1 S i Advent	2 S i Advent	3 S i Advent	4 S i Advent	Juldagen	Annandag Jul	S e. Jul	Antal helg- dagar enligt förläget	Marie Bebbä- delsdag	Midsommar- dagen	Antal helg- dagar enligt förläget
Datumperiod varunder helgdagen kan infalla	20/11 — 26/11	27/11 — 3/12	4/12 — 10/12	11/12 — 17/12	18/12 — 24/12	25/12	26/12	27/12 — 31/12	Sum- ma	Enligt gäl- lande be- stämmelser		Ökning mot f. n.
År	S	S	S	S	S	S	M			F	F	
1949.....	20/11 S	27/11 S	4/12 S	11/12 S	18/12 S	25/12 M	26/12 Ti	— S	62	25/3 L	24/6 L	1
1950.....	26/11 S	3/12 S	10/12 S	17/12 S	24/12 S	25/12 Ti	26/12 O	31/12 S	64	25/3 Ti	24/6 S	1
1951.....	25/11 S	2/12 S	9/12 S	16/12 S	23/12 S	25/12 To	26/12 F	30/12 S	64	27/3 Ti	24/6 Ti	2
1952.....	23/11 S	30/11 S	7/12 S	14/12 S	21/12 S	25/12 F	26/12 L	28/12 S	63	25/3 O	24/6 O	1
1953.....	22/11 S	29/11 S	6/12 S	13/12 S	20/12 S	25/12 L	26/12 S	27/12 S	64	25/3 To	24/6 To	1
1954.....	21/11 S	28/11 S	5/12 S	12/12 S	19/12 S	25/12 S	26/12 M	— S	63	25/3 F	24/6 F	1
1955.....	20/11 S	27/11 S	4/12 S	11/12 S	18/12 S	25/12 Ti	26/12 O	— S	62	25/3 L	24/6 S	1
1956.....	25/11 S	2/12 S	9/12 S	16/12 S	23/12 S	25/12 O	26/12 To	30/12 S	64	24/3 M	24/6 M	2
1957.....	24/11 S	1/12 S	8/12 S	15/12 S	22/12 S	25/12 To	26/12 F	29/12 S	63	25/3 Ti	24/6 Ti	1
1958.....	23/11 S	30/11 S	7/12 S	14/12 S	21/12 S	25/12 F	26/12 L	28/12 S	64	25/3 L	24/6 O	1
1959.....	22/11 S	29/11 S	6/12 S	13/12 S	20/12 S	25/12 S	26/12 M	27/12 S	64	21/3 F	24/6 F	1
1960.....	20/11 S	27/11 S	4/12 S	11/12 S	18/12 S	25/12 M	26/12 Ti	— S	62	25/3 L	24/6 L	1
1961.....	26/11 S	3/12 S	10/12 S	17/12 S	24/12 S	25/12 Ti	26/12 O	31/12 S	64	25/3 S	24/3 S	1
1962.....	25/11 S	2/12 S	9/12 S	16/12 S	23/12 S	25/12 O	26/12 To	30/12 S	64	25/3 M	24/6 M	3
1963.....	24/11 S	1/12 S	8/12 S	15/12 S	22/12 S	25/12 F	26/12 L	29/12 S	63	25/3 L	24/6 O	1
1964.....	22/11 S	29/11 S	6/12 S	13/12 S	20/12 S	25/12 L	26/12 S	27/12 S	64	21/3 To	24/6 To	1
1965.....	21/11 S	28/11 S	5/12 S	12/12 S	19/12 S	25/12 S	26/12 M	— S	63	25/3 F	24/6 F	1
1966.....	20/11 S	27/11 S	4/12 S	11/12 S	18/12 S	25/12 M	26/12 Ti	— S	62	25/3 L	24/6 L	1
1967.....	26/11 S	3/12 S	10/12 S	17/12 S	24/12 S	25/12 O	26/12 To	31/12 S	64	18/3 M	24/6 M	1
1968.....	24/11 S	1/12 S	8/12 S	15/12 S	22/12 S	25/12 To	26/12 F	29/12 S	64	25/3 Ti	24/6 Ti	1
1968.....	23/11 S	30/11 S	7/12 S	14/12 S	21/12 S	25/12 F	26/12 L	28/12 S	64	25/3 L	24/6 O	1
1970.....	22/11 S	29/11 S	6/12 S	13/12 S	20/12 S	25/12 L	26/12 S	27/12 S	64	21/3 To	24/6 To	1
1971.....	21/11 S	28/11 S	5/12 S	12/12 S	19/12 S	25/12 M	26/12 Ti	— S	63	25/3 L	24/6 L	1
1972.....	26/11 S	3/12 S	10/12 S	17/12 S	24/12 S	25/12 Ti	26/12 O	31/12 S	65	25/3 S	24/6 S	1
1973.....	25/11 S	2/12 S	9/12 S	16/12 S	23/12 S	25/12 O	26/12 To	30/12 S	64	25/3 M	24/6 M	3
1974.....	24/11 S	1/12 S	8/12 S	15/12 S	22/12 S	25/12 To	26/12 F	29/12 S	63	25/3 L	24/6 Ti	1
1975.....	23/11 S	30/11 S	7/12 S	14/12 S	21/12 S	25/12 L	26/12 S	28/12 S	64	22/3 To	24/6 To	1
1976.....	21/11 S	28/11 S	5/12 S	12/12 S	19/12 S	25/12 S	26/12 S	— S	63	25/3 S	24/6 S	1
Medeltal per år (nära) 63½										Summa		34

KUNGL. SVENSKA
VETENSKAPSAKADEMIEN

Till riksdagens första lagutskott.

I skrivelse den 11 februari 1944 har Kungl. Maj:t anbefallt vetenskapsakademien att till riksdagens första lagutskott inkomma med utlåtande i anledning av en vid innevarande riksdag väckt motion (nr 31 i andra kammaren) av herrar Mosesson och Nilson i Eskilstuna angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp.

Under återopande av bilagda yttrande av akademiens sakkunniga ledamöter professor emeritus Östen Bergstrand och professor Bertil Lindblad får akademien anföras, att den finner förslaget om inrättandet av en kyrklig högtidsdag under höstens lopp på sätt motionärerna föreslagit berättigat.

Om ökningen i antalet arbetsfria dagar bör kompenseras genom indragning av en helgdag under våren, anser akademien den av motionären framförda meningen övertygande, att i första hand bör övervägas, om Marie Bebådelsedag kan utgå såsom helgdag.

Stockholm den 26 februari 1944.

På kungl. vetenskapsakademiens vägnar:

ARNE WESTGREN.

Akademiens ständige sekreterare.

Bil. B.

Till kungl. vetenskapsakademien.

Undertecknade, som fått i uppdrag att avgiva yttrande med anledning av kungl. remiss beträffande motion i andra kammaren av herrar Mosesson och Nilson i Eskilstuna angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp, få härmed i denna angelägenhet anföras följande.

Önskemålet om en jämnare fördelning av helgdagar under året är utan tvivel berättigat, och förslaget är ett steg i denna riktning. Mot förslaget att låta Alla Helgons dag firas såsom kyrklig helgdag lördagen före den första söndagen i november, i stället för att enligt nuvarande ordning firas på första söndagen i november, ha vi intet att erinra. Då såväl enligt den föreslagna ordningen som enligt den nuvarande Alla Helgons dag kommer att falla på olika datum under olika år, finnes intet skäl att i detta sammanhang ändra den nuvarande namnlängden. Vi anse alltså, att den 1 november fortfarande bör bära namnet Allhelgonadagen.

Om ökningen i antalet arbetsfria dagar bör kompenseras genom indragning av en helgdag under våren, anse vi den av motionärerna framförda meningen övertygande, att i första hand bör övervägas, om Marie Bebådelsedag kan utgå såsom helgdag.

Uppsala och Saltsjöbaden den 17 februari 1944.

ÖSTEN BERGSTRAND

BERTIL LINDBLAD

KUNGL. SKOLÖVERSTYRELSEN

Till riksdagens första lagutskott.

Sedan Kungl. Maj:t den 11 februari 1944 anbefallt kungl. skolöverstyrelsen att till eder inkomma med yttrande beträffande motion av herrar Mosesson och Nilson i Eskilstuna (1944: II:31) om utredning angående inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp, får överstyrelsen uttala, att överstyrelsen för sin del icke har något att erinra mot att sagda utredning kommer till stånd. Ur skolarbetets synpunkt har det föga betydelse, om en helgdag införes under arbetsårets lopp eller om en sådan, införd under höstterminen, kompenseras av motsvarande minskning med en helgdag under vårterminen, enär möjlighet finnes att vid behov balansera förhållandet genom indragning eller förflyttning av någon allmän lovdag.

Stockholm den 21 februari 1944.

OTTO HOLMDAHL

Alice Quensel.

Nils Söderbäck.

UPPSALA DOMKAPITEL

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss den 11 februari 1944 har domkapitlet anbefallts avgiva samt senast den 1 instundande mars till riksdagens första lagutskott inkomma med utlåtande i anledning av vid innevarande års riksdag av herrar Mosesson och Nilson i Eskilstuna väckt motion om »utredning huruvida en kyrklig högtidsdag kunde inrättas i vårt land under höstens lopp, eventuellt på bekostnad av antalet helgdagar under förra hälften av året».

I anledning härav får domkapitlet i ärendet anföra följande.

Motionärernas syfte att under senare hälften av året söka få till stånd att annat avbrott under de långa och mörka höstveckorna än det de ordinarie söndagarna ge finner domkapitlet i och för sig väl värt beaktande.

Domkapitlet vill emellertid mycket bestämt uttala sig mot det i motionen framställda förslaget att såsom compensation för den ifrågasatta nya helgdagen eventuellt indraga någon av kyrkans hittillsvarande helgdagar, t. ex. Marie bebådelses dag. Därest motionen skulle vinna riksdagens beaktande och den begärda utredningen i ärendet sålunda komma till stånd, lära de skäl, som ur kyrklig synpunkt tala mot ett dylikt byte, närmare komma att utvecklas. Domkapitlet förutsätter nämligen, att jämväl svenska kyrkan kommer att bliva representerad i den kommitté, som kan få uppdraget att verkställa ifrågavarande utredning. Domkapitlet anser sig nu blott böra erinra om den praktiska olägenhet, som en ändring av de gamla helgdagarna skulle medföra, den nämligen, att varje sådan ändring måste medföra ändringar jämväl i kyrkohandbok och evangeliebok, vilka så sent som år 1942 blivit fastställda av Konungen. Då evangelieboken och utdrag ur kyrkohandboken i regel

äro infogade i psalmboken, skulle en omändring jämväl i psalmboken vara påfordrad.

Domkapitlet, som under alla förhållanden avstyrker borttagandet av någon av årets hittillsvarande helgdagar, har däremot icke något att erinra mot förslaget att den 1 november, den gamla Allhelgonadagen, åter tillerkännes sin karaktär av helgdag, en karaktär som dagen bibehöll i svenska kyrkan fram till år 1772 (med bortseende från ett mindre avbrott på 1740-talet). Goda skäl kunna anföras för en dylik återgång. Men det bör då endast vara fråga om den verkliga Allhelgonadagen, på dess fixerade plats i årskalendern och med dess kyrkligt traditionella firningsämne (»alla helgons dag», varemot 2 november förut firades såsom »alla själars dag»).

Domkapitlet vill däremot avgjort avstyrka det i motionen framställda förslaget, att den nya helgdagen skulle förläggas till lördagen närmast före den första söndagen i november. En dylik anordning vore ur kyrklig synpunkt i mer än ett avseende olämplig.

Därest en eventuell utredning i ärendet komme att visa, att det ur näringslivets synpunkt vore synnerligen angeläget, att den nya dagen förlades omedelbart intill söndag, torde man böra undersöka lämpligheten av att i stället för en ny helgdag införa en arbetsfri vardag på hösten, motsvarande den 1 maj och korresponderande med denna. Denna nya arbetsfria vardag skulle lämpligast kunna förläggas till *måndagen* efter första söndagen i november.

Domkapitlet vill slutligen framhålla, att ett definitivt avgörande av frågan om en kyrklig högtidsdags införande resp. slopande icke torde kunna träffas med mindre kyrkomötets mening inhämtats.

I anseende till vid ärendets behandling uppkomna skiljaktiga meningar bifogas utdrag av domkapitlets i ärendet förda protokoll.

Uppsala den 25 februari 1944.

På domkapitlets vägnar:

ERLING EIDEM

Allan Tham.

Bil. E.

Utdrag av Uppsala domkapitels protokoll den 25 februari 1944.

§ 24.

Genom nådig remiss den 11 februari 1944 hade domkapitlet anbefallts avgiva samt senast den 1 instundande mars till riksdagens första lagutskott inkomma med utlåtande i anledning av en vid innevarande års riksdag av herrar Mosesson och Nilson i Eskilstuna väckt motion om utredning huruvida en kyrklig högtidsdag kunde inrättas i vårt land under höstens lopp eventuellt på bekostnad av antalet helgdagar under förra hälften av året.

Efter föredragning av detta ärende, däri professorn i praktisk teologi vid härvarande universitet Dick Helander på domkapitlets uppdrag avgivit yttrande, beslöt domkapitlets majoritet bestående av ärkebiskopen samt herrar Nyström, Larsson och Widengren avgiva det utlåtande i ämnet som av registraturet inhämtas.

Avvikande mening anmäldes av herrar Edling och Ljunggren, vilka avstyrkte den ifrågasatta utredningen, ävensom av domprosten Anderberg, vilken anförde:

»Den föreliggande motionens syfte synes mig bäst kunna ernås genom en åter-

gång till den intill 1772 gällande ordningen med Allhelgonadagen firad 1 november som särskild kyrklig högtidsdag.

Jag förordar sålunda att utredning i ämnet kommer till stånd dock med den begränsning att densamma må avse — utan någon ändring i övrigt av kyrkans år — allenast frågan om att förläna den 1 november — Allhelgonadagen — den karaktär av särskild kyrklig högtidsdag, den en gång haft.»

Ur protokollet:

Allan Tham.

BiI. F.

LINKÖPINGS DOMKAPITEL

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss på nådigste befallning den 11 februari 1944 har domkapitlet förelagts att till riksdagens första lagutskott inkomma med utlåtande över motion nr 31 i andra kammaren angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp.

Till åtlydnad härav får domkapitlet anföra följande.

Domkapitlet delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av en extra helgdag under kyrkoårets senare hälft liksom tanken att den bör anordnas så att den jämte påföljande söndag bildar en dubbelhelg. Allhelgonadagen, vars betydelse som kyrklig högtidsdag under senare tid synes ha vuxit år från år, lämpar sig onekligen bäst som dominant i denna nya dubbelhelg.

Införandet av en ny helgdag torde böra föranleda motsvarande indragning under kyrkoårets festliga del. Från kyrkligt håll har framhållits, att annandag pingst i sådant fall synes vara den ur kyrklig synpunkt mest umbärliga av nu firade helgdagar. Man synes härvid ha förbisett en icke oväsentlig svårighet. Säkert önskar ingen, att den gamla evangelietexten på denna dag, Joh. 3: 16—21, som rymmer ett av Nya Testamentets viktigaste kärnord: »Så älskade Gud världen», skulle helt försvinna ur vår perikopserie. Man torde väl alltså ha förutsatt att den skulle flyttas till någon lämplig söndag. Det betyder att en ändring måste vidtagas i den evangeliebok, som helt nyss stadfästs, vilket med säkerhet skulle väcka rätt stark irritation bland kyrkfolket. Man önskar nu allmänt, att för någon tid få ha psalmbok och evangeliebok fredade för nya ingrepp. För övrigt komme det säkert att ur andra synpunkter resas ett starkt motstånd mot tanken att indraga denna dubbelhelg under årets vackraste tid.

Flyttning av Kristi Himmelfärdsdag till sjätte söndagen efter Påsk, vilket möjligen i vissa trakter vore ur jordbrukets synpunkt önskvärt, måste domkapitlet bestämt motsätta sig, då det innebär ett alltför starkt ingrepp i kyrkoårets ur uppenbarelsehistorien framvuxna ordning och då dagen som särskild helgdag har starkt fäste i det nutida kyrkliga medvetandet.

Den lyckligaste utvägen att kompensera den nya helgdagen finner domkapitlet vara, att förändra Marie Bebådelsedags ställning så att den liksom Kyndelsmässodagen komme att firas på söndag. En total indragning av denna högtidsdag kan domkapitlet för sin del icke förorda. Att den som motionärerna framhållit med sin ljusa ton bryter passionstidens stämning skapar icke en dissonans utan rikare harmoni i kyrkoårets ordning. Domkapitlet föreslår därför att därest en ny helgdag införes på hösten Marie Bebådelsedag firas på söndag enligt följande regel:

Marie Bebdelsedag firas på den söndag, som infaller närmast efter den 25 mars, dock att därest denna söndag skulle vara Påskdag eller Palmsöndag, Bebdelsedagen i stället firas å femte söndagen i fastan. Härigenom skulle Bebdelsedagen i allmänhet komma att uttränga texterna på femte söndagen i fastan, vilket ur kyrklig synpunkt kan sägas medföra minsta olägenheten. Det mindre önskvärda fallet att Bebdelsedagen uttränger Midfastosöndagens texter inträffar endast då Påskan infaller senare än 12 april. På detta sätt behövde ingen ändring vidtagas i fråga om texterna i vår evangeliebok.

I ärendets handläggning hava deltagit undertecknad biskop föredragande, domprosten Hammers, lektor Witt, kontraktsprosten Meurling, kontraktsprosten Dahlquist samt godsägaren Hedborg.

Linköping den 23 februari 1944.

På domkapitlets vägnar:

TOR ANDRAE

Torsten Caap.

Bil. G.

LUNDS DOMKAPITEL

Till riksdagens första lagutskott.

Till Åtlydnad av Kungl. Maj:ts anmodan den 11 februari 1944 att avgiva yttrande över en vid innevarande riksdag väckt motion nr 31 i andra kammaren angående utredning om inrättandet av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp får domkapitlet i Lund anföra följande.

Domkapitlet vill icke ställa sig avvisande mot införandet av en helgdag på hösten. Åtskilliga skäl kunna tala för att göra denna del av kyrkoåret rikare. Motionärerna föreslå i detta syfte att Alla Helgons dag skall bliva en särskild helgdag. De sammanställa därvid denna kyrkliga högtidsdag med den inom en del kyrkor iakttagna Alla själars dag, varvid de bortgångna ihågkommas och gravarna smyckas. Nu är det visserligen möjligt att på åsyftat sätt sammansmälta Alla Helgons dag och Alla själars dag. Men en dylik sammansmältning kräver noggrant eftertänkande. Kyrkoåret är fast uppbyggt och dess struktur sådan, att tillfälliga ingrepp icke äro tillrådliga.

Då motionärerna utgå från den antagligen riktiga förutsättningen, att med hänsyn till nationens arbetsliv den nya helgdagen på hösten icke kan införas med mindre att en helgdag under förra delen av kyrkoåret utgår, ha de föreslagit att Marie Bebdelsedag skall försvinna. Kyrkoårets fasta struktur gör sig emellertid här gällande. Det torde icke vara riktigt att låta Marie Bebdelsedag utgå med bibehållande av Marie Kyrkogångsdag eller Kyndelsmässodagen, som nu firas på en söndag. Den förra dagen har en betydligt fastare och starkare ställning än den senare. Att låta dessa bägge Mariadagar försvinna ha icke motionärerna satt i fråga. Alltså måste Marie Bebdelsedag bibehållas, och det kan ske genom att också den komme att firas på en söndag. En dylik möjlighet föreligger. Men tilltalande är det icke att bryta fastlagssöndagarnas rad. Vidare måste man tillse, att när påskan någon gång infaller tidigt Marie Bebdelsedag icke uttränger t. ex. Palm-

söndagen. Det som nu har anförts visar hur vanskligt det är att fingra på det av traditionen helgade konstverk i tiden, som kyrkoåret utgör.

Från kyrklig synpunkt vore det utan tvivel att föredraga, att någon av annandagarna finge försvinna. Annandag Jul kan dock icke komma i fråga, men Annandag Påsk och Annandag Pingst, särskilt den sistnämnda helgdagen, vore att tänka på. Emellertid torde den allmänna opinionen icke bliva tillfredsställd med en dylik reform.

Jultiden har många helgdagar. Men motionärerna själva ha dragit sig för att röra vid Trettondedagen, och man förstår lätt skälen härtill. Kyrkoårets fasta byggnad träder här åter i dagen. Det vore tänkbart att Trettondedagen firades på en söndag, söndagen efter nyår. Men skulle en dylik ändring, nu icke ifrågasatt, vidtagas måste Trettondedagen byta namn, och man måste tillse, att det viktiga ämne, som är knutet vid söndagen efter nyår, nämligen dopet, överfördes till någon annan av kyrkoårets söndagar.

Domkapitlet vill på frågans nuvarande läge icke taga definitiv ståndpunkt, utan inskränker sig till att förklara, att det icke vill motsätta sig en ingående utredning av densamma.

Lunds domkapitel den 16 februari 1944.

Å domkapitlets vägnar:

EDV. RODHE

A. Neuman.

Bil. H.

DOMKAPITLET I GÖTEBORG

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss den 11 innevarande februari har domkapitlet i Göteborg anbefallts, att till Eder inkomma med utlåtande över vid innevarande års riksdag väckt motion nr 31 i andra kammaren angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp.

På grund härav får domkapitlet i ärendet anföra följande.

Domkapitlet vill först framhålla, att åtgärd i motionens syfte icke synes domkapitlet påkallad av kyrkliga intressen. Det kan ifrågasättas om denna sak är så angelägen. Ett avstyrkande av förslaget ligger därför nära till hands. Men skulle motionen vinna beaktande, vill domkapitlet såsom sin mening uttala, att första lördagen i november icke bör göras till helgdag i kyrklig mening utan att denna dag bör få samma karaktär av arbetsfri dag som nu första maj, och Alla Helgons dag alltså firas på första söndagen i november. Genom en sådan anordning tillgodoses önskemålet med två arbetsfria dagar i följd på hösten och den nuvarande ordningen med Alla Helgons dag kan bestå. Intet lär då hindra, att allhelgonaaften firas med någon aftongudstjänst eller vesper.

Då det förutsättes, att motionens syfte icke kan förverkligas utan att en helgdag under förra delen av kyrkoåret indrages, vill domkapitlet framhålla, att en sådan indragning närmast synes böra gå ut över Marie Bebådelsedag. Trettondagen bör icke ifrågakomma, då denna dag har en synnerligen stark ställning i det kyrkliga

medvetandet och jämte tredje böndagen blivit en missionens dag framför andra. I de svenska kyrkoförsamlingarna upptages då kollekt till Svenska Kyrkans mission bland icke kristna folk, en ytterst betydelsefull kollekt, som omfattas med stort intresse. Skulle denna dag tagas bort, skulle det innebära en betänklig rubbning i en för kyrkans mission mycket värdefull tradition. Icke heller bör någon indragning drabba Annandag Pingst, ehuru dess budskap är detsamma som Pingstdagens. Det synes nämligen av värde, att de tre stora kyrkliga högtiderna: jul, påsk och pingst få behålla sina annandagar. Ännu mindre bör Kristi himmelsfärdsdag ifrågakomma till indragning. Alltså återstår Marie Bebådelsedag, vars bibehållande såsom helgdag icke är i lika grad påkallat som förutnämnda helgdagar. Därest vid åtgärd i motionens syfte en till vardag förlagd helgdag anses böra indragas vill domkapitlet föreslå, att utredning verkställes, huruvida denna indragning lämpligen må ske så, att Marie Bebådelsedag förläggas till den söndag i fastan som infaller den 25 mars eller närmast denna dag, dock att den icke firas på Femte söndagen i Fastan eller Palmsöndagen liksom icke heller efter påsk. De båda nämnda söndagarna ha ett så säreget och mäktigt budskap, att Marie Bebådelsedag icke bör förläggas till någon av dem. Med en anordning som den föreslagna kommer Marie Bebådelsedag alltså icke att firas varje år, men den kommer heller icke att helt försvinna, och det synes domkapitlet vara av betydelse att den vissa år får göra sig påmint.

I domkapitlets beslut hava deltagit undertecknad Biskop, ordförande och föredragande, domprosten Malmeström, rektor Ohlson, kontraktsprosten Helde, lektor Sjö Dahl och riksdagsmannen Staxäng.

Göteborg den 15 februari 1944.

Å domkapitlets vägnar:

C. E. D. BLOCK

Vilh. Blomstrand.

Bil. I.

STOCKHOLMS DOMKAPITEL

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss från kungl. ecklesiastikdepartementet har Stockholms domkapitel anbefalls att senast den 1 mars 1944 till riksdagens första lagutskott inkomma med utlåtande över en vid 1944 års riksdag i andra kammaren av hrr Gust. Mosesson och Joh. Nilson väckt motion nr 31, däri hemställts att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå utredning, huruvida en kyrklig högtidsdag kunde inrättas i vårt land under höstens lopp, eventuellt på bekostnad av antalet helgdagar under förra hälften av året.

I anledning härav får domkapitlet anföra följande.

Domkapitlet finner den i motionen framförda tanken på inrättande av en helgdag i omedelbart samband med en söndag under hösten väl värd att stödjas. I likhet med motionärerna vill domkapitlet förorda, att Allhelgonadagen göres till helgdag och förläggas omedelbart före första söndagen i november. Detta borde kunna ske utan att någon av kyrkoårets helgdagar behöver utgå. Skulle detta bli nödvändigt anser domkapitlet Marie Bebådelsedag vara den dag, som därvid kan komma

i fråga. Marie Bebdelsedagen bör då utgå som självständig helgdag och i stället firas på en närliggande söndag, dock ej Palmsöndagen eller Påskdagen.

Inom domkapitlet har även övervägts den möjligheten, att den ifrågasatta nya vilodagen ej skulle få helgdagskaraktär med högmässogudstjänst, då den påföljande söndagen då lätt skulle kunna få ett slags annandagskaraktär. I det fall lördagen skulle göras till fridag utan lagligt fastställd helgdagskaraktär skulle Allhelgonadagen liksom nu infalla på en söndag och den föregående lördagen såsom Allhelgonafton kunna firas med vespergudstjänster — en anordning som säkert skulle omfattas med intresse av vårt kyrkofolk.

På grund av det anförda vill domkapitlet tillstyrka en utredning i det av motionärerna angivna syftet.

Stockholm den 16 februari 1944.

Å domkapitlets vägnar:

MANFRED BJÖRKQUIST

Enar Sahlén.

Bil. J.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 8 februari 1944 har tillfälle beretts Svenska Arbetsgivareföreningen att avgiva yttrande över en av herrar Mosesson och Nilson i Eskilstuna väckt motion nr 31 i andra kammaren angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp. Föreningen får med anledning härav anföra följande.

Motionärerna göra gällande, att »länge och djupt har förnummits en önskan i vårt land att under senare hälften av året få någon helgdag». Under den förra delen av kyrkoåret firas i vårt land tio kyrkliga och en borgerlig helgdag, vilka icke med nödvändighet infalla å söndag. Under senare delen av kyrkoåret förekommer ingen dylik helgdag. Såväl ur religiös som ur social synpunkt vore enligt motionärerna en jämnare fördelning önskvärd, och de föreslå därför inrättande av en kyrklig högtidsdag under hösten. Det vore däremot enligt motionärerna olämpligt att införa flera vilodagar utan att giva dessa karaktär av helgdag.

Motionärerna framhålla, att olika uppfattning givetvis kan råda om vilken historisk händelse eller annat minne, som borde högtidlighållas under hösten. De föreslå i detta hänseende de minnen, som anknyta sig till mikaelidagen den 31 oktober, till den 6 november, till advent eller slutligen till allhelgonadagen. I motionen påpekas, att denna sistnämnda dag såväl i utlandet som i vårt land under de senare årtiondena fått en högtidlig karaktär såsom en dag för hägkomst av de avlidna, och att den inom kyrkliga och frikyrkliga kretsar högtidlighålles i stor omfattning. Motionärerna uttala sig för att allhelgonadagen fastställas såsom kyrklig helgdag och förläggas till lördagen före den första söndagen i november.

För den händelse statsmakterna icke skulle finna välbetänkt att utöka antalet arbetsfria dagar med en, anse motionärerna lämpligt att någon helgdag under första hälften av kyrkoåret i stället bortfaller. Motionärerna ifrågasätta då att slopa någon av de annandagar, som ingå i jul-, påsk- och pingsthelgerna eller, om detta icke skulle vara lämpligt, någon av de s. k. lätthelgdagarna, trettondagen, Kristi Himmelsfärdsdag eller Marie Bebådelsedag. Av dessa är enligt motionärernas mening Marie Bebådelsedag den dag, som det ur religiös synpunkt är minst betänkligt att slopa. Det minne, som anknyter sig till denna dag, skulle kunna högtidliggöras på någon närliggande söndag.

Föreningen måste bestämt motsätta sig införandet av ytterligare en helgdag. Det må i detta hänseende till en början erinras om att i kungl. prop. nr 127 till 1935 års riksdag med förslag till ändrad lydelse av 2 § i lagen den 30 maj 1930 om beräkning av lagstadgad tid, har lämnats en redogörelse för antalet helgdagar och andra legala fridagar i vissa främmande länder, varav framgår, att Danmark och Norge ha ett mindre antal helgdagar än Sverige, och att Finland har samma antal som Sverige. Med undantag för långfredagen och juldagen finnas i England inga andra helgdagar än sådana som sammanfalla med söndagar. De i Sverige förekommande annandagarna liksom första måndagen i augusti utgöra i England s. k. bankholidays, och motsvarigheter till de svenska lätthelgdagarna finnas ej. I stället ha häremot svarande söndagar den kyrkliga karaktär, som de svenska lätthelgdagarna ha.

Införandet av ytterligare en helgdag skulle innebära en ny, icke obetydlig belastning av näringslivet och dessutom en produktionsinskränkning hos oss, som icke har någon motsvarighet i andra oss närliggande länder. Framför allt för exportindustriernas del ter sig en sådan utveckling betänklig. En dylik belastning för vårt näringsliv är ur rekreationssynpunkt så mycket mindre motiverad, som numera en lagstadgad minimisemester om 12 arbetsdagar utgår till alla anställda, som uppfylla vissa i semesterlagen angivna fordringar. Föreningen anser, att de anspråk, som med hänsyn till rekreatiionsbehovet för de anställda kunna ställas på näringslivet, äro mer än väl tillgodosedda genom den lagstadgade semestern och nu förekommande helgdagar.

Föreningen finner angeläget framhålla, att införande av en särskild extra helgdag skulle få betydande ekonomiska följder även i annat avseende. Inom sådan verksamhet, som i följd av sin beskaffenhet måste drivas kontinuerligt, vilket i stor utsträckning förekommer inom järnindustrin, pappersmasseindustrin, glas- och byggnadsämnesindustrierna, transportverksamheten m. fl. områden, kommer införandet av en extra helgdag icke att medföra en häremot svarande ledighet för däri sysselsatt personal. Inom sådana områden skulle åtgärden blott komma att medföra en löneökning, enär gällande avtal i allmänhet föreskriva väsentliga tillägg vid arbete på sön- eller helgdag. En sådan löneökning ter sig fullständigt omotiverad.

Alternativt föreslå emellertid motionärerna, såsom ovan nämnts, att en ny helgdag på hösten — förlagd i anslutning till en söndag — införas på bekostnad av antalet helgdagar under våren. Detta alternativ finner föreningen böra tagas under överbäggande. I detta sammanhang bör emellertid hela frågan om antalet helgdagar och deras förläggning upptagas till utredning.

Såsom föreningen i åtskilliga sammanhang framfört borde åtminstone i samband med semesterlagens införande vissa av de nuvarande helgdagarna ha slopats, och de i samband därmed förekommande kyrkliga åminnelsefesterna i stället ha förlagts till en närliggande söndag. Föreningen finner alltjämt, att en sådan kalenderreform vore ur näringslivets synpunkt motiverad, och är icke övertygad om

att religiösa hänsyn göra ett sådant förslag orealiserbart. Det förtjänar i detta sammanhang påpekas, att det icke blott är det stora antalet helgdagar, som vållar näringslivet svårigheter, utan beträffande vissa av dem även sättet för deras förläggning.

De tre lätthelgdagarnas fixering till vissa angivna data, som ju får till följd, att de inträffa på varierande veckodagar, medför ur näringslivets synpunkt betydande olägenheter. I de fall, då lätthelgdagarna icke infalla på lördag, söndag eller måndag, uppstå splittrade arbetsveckor, vilket medför betydande förluster för företagen. Det säger sig självt, att det i många fall icke lönar sig att hålla arbetet i gång under en lördag, om en lätthelldag inträffar på fredagen. För företag, som nödgas verkställa uppeldning av ett stort antal ugnar m. m., medför arbetets uppehållande under några timmar så stora kostnader, att ett dylikt förfarande icke kan betecknas som rationell drift. Samma förhållande inträffar inom vissa industrier, om helgdagen infaller så, att man icke får mer än två arbetsdagar i följd. I den mån lätthelgdagarna eller någon av dem anses böra bibehållas, bör sådan helldag av dessa skäl med ändring av vad som nu gäller, förläggas till viss bestämd lördag eller måndag. Att i samband med ett slopande av vissa helgdagar förlägga en helldag till hösten anser föreningen icke uteslutet, om den nya helldagen blott förlägges till en lördag eller en måndag.

I detta sammanhang kan föreningen icke underlåta att framhålla, att den nuvarande förläggningen av midsommardagen till ett bestämt datum vållar särskilt stora olägenheter. Vid de tillfällen, då midsommarhelgen infaller mitt i en vecka, blir midsommarveckan så splittrad ur arbetssynpunkt, att det för åtskilliga företag överhuvudtaget icke lönar sig att hålla driften i gång under veckan. Det är främst detta skäl som gör, att inom många industrier semestern förlägges till midsommarveckan. Från arbetarsidan har vid flera tillfällen uttalats missnöje med en sådan förläggning av semestern, främst med hänsyn till att såväl kommunikationer som semesteranläggningar av olika slag bliva överbelastade under denna tid. Om midsommardagen förlades till sista måndagen i juni månad skulle icke längre några avgörande skäl finnas mot att semestern spriddes över hela sommaren. Att midsommaraftonen på detta sätt komme att förläggas till en söndag torde då icke komma att framstå såsom en nackdel.

Föreningen finner, såsom ovan nämnts, det angeläget, att hela frågan om antalet helgdagar och deras förläggning nu upptages till utredning, vari näringslivets representanter böra få tillfälle att deltaga. Vid en dylik utredning synes man böra sträva efter en sådan förläggning av vissa helgdagar, att onödiga driftsinskränkningar förhindras och en spridning av semesterperioderna möjliggöres. Det är självklart, att man vid en kalenderreform måste taga stor hänsyn till kyrkans synpunkter, men det synes icke uteslutet, att om denna fråga i kyrkliga kretsar upptages till en ingående och fördomsfri granskning, det därvid skall finnas, att näringslivets önskningar i ovan angivna hänseende i stor utsträckning kunna tillmötesgå utan att några religiösa värden av väsentlig betydelse lida intrång.

Under återopande av vad ovan anförts får föreningen sålunda hemställa, att motionärernas yrkande bifalles på sådant sätt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om en allmän utredning om helgdagarnas antal och förläggning.

Stockholm den 9 mars 1944.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN

FRIJOF SÖDERBÄCK

Bil. K.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 8 februari 1944 har landsorganisationen i Sverige beretts tillfälle att avgiva yttrande över en av hrr Mosesson och Nilson i Eskilstuna inom andra kammaren väckt motion (nr 31) angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp.

Medan första halvåret räknar ej mindre än 11 särskilda helgdagar, fördelade över hela perioden, infaller under senare halvåret icke någon helgdag förrän under periodens sista vecka. Att detta förhållande även och ej minst ur arbetarnas synpunkt är olägligt behöver icke närmare utvecklas. Speciellt framträder olägenheten i betraktande av att semestrarna -- även i Norrland -- regelmässigt förläggas till midsommarhelgen och att för arbetarna alltså under de sex månaderna mellan semestern och julhelgen icke förekommer någon annan arbetsledig dag än söndagarna. Värdet för arbetarna att erhålla åtminstone en sådan dag under denna långa tid är påtagligt.

Landsorganisationen tillstyrker sålunda en utredning. Anses totala antalet helgdagar icke kunna utökas, biträder landsorganisationen förslaget att hösthelgdagen införas i utbyte mot Marie Bebdelsedag. Helgdagen synes lämpligen böra förläggas till oktober månad.

Utredningen bör enligt landsorganisationens mening icke bindas vid direktiv om att helgdagen skall ha kyrklig karaktär.

Stockholm den 13 mars 1944.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

AUG. LINDBERG

Arnold Sölvén.

Bil. L.

Till första lagutskottet.

Sedan Frikyrkliga samarbetskommittén beretts tillfälle att yttra sig över motion nr 31 i andra kammaren av herrar Mosesson och Nilson i Eskilstuna angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag under höstens lopp, vilja vi anföra följande.

Det synes oss vara synnerligen önskvärt att på hösten få en sådan helgdag, som av motionärerna föreslagits, varför vi helt instämma i motionens syfte. Den föreslagna dagen förefaller oss vara lämplig. Även i övrigt finna vi synpunkterna i motionen vara värda allt beaktande.

FRIKYRKLIGA SAMARBETSKOMMITTÉN

H. ARVIDSSON

ordf.

A. Eeg-Olofsson
sekr.

Till Helgdagssakkunniga.

I Eder skrivelse till fritidsutredningen den 6 december 1945 har hemställts om utredningens yttrande över vissa i skrivelsen berörda frågor. Med anledning härav får utredningen anföra följande.

Frågorna avse dels inrättande på hösten av en allmän högtidsdag med eller utan kyrklig karaktär, dels midsommardagens förläggning. Utredningens behandling av frågorna sker med utgångspunkt från att semester och annan arbetsfri tid under året bör om möjligt så förläggas, att densamma med hänsyn till alla de förhållanden som därvid äro av betydelse kan på bästa sätt utnyttjas för rekreation. På grund härav vill utredningen som sin uppfattning helt allmänt uttala, att en förläggning av helgdag i anslutning till söndag, varigenom två eller flera sammanhängande fridagar erhållas, är att föredraga framför helgdagens fixering till visst datum.

Värdet ur rekreationssynpunkt av en »dubbelhelg» på hösten är påtagligt. Fritidsutredningen förordar därför, att i anslutning till viss söndag under hösten inrättas en arbetsfri dag. I fråga om den närmare förläggningen av sistnämnda dag torde, utom de kyrkliga, ett flertal intressen spela in. Givetvis är det önskvärt, att dagen förlägges till tid, beträffande vilken man kan räkna med att väderleksförhållandena normalt inbjuda till utevistelse och friluftsliv. Med hänsyn härtill skulle september månad vara lämplig. En sådan förläggning kan emellertid bli till hinder för skördearbetet. Ur de synpunkter utredningen företräder finner utredningen en förläggning av den arbetsfria dagen till senare tidpunkt än mitten av oktober månad mindre lämplig. -- Om inrättandet av en arbetsfri dag på hösten icke anses kunna ske utan att en helgdag slopas, föreslår fritidsutredningen, att valet härvid göres mellan Trettondagen och Marie Bebådelsedag. Trettondagen infaller omedelbart efter jul- och nyårshelgerna och Marie Bebådelsedag i allmänhet i nära anslutning till påskhelgen. Dessa dagar torde därför ha förhållandevis mindre betydelse ur rekreationssynpunkt.

Fritidsutredningen övergår härafter att behandla frågan om midsommardagens förläggning. Fixeringen av denna dag till den 24 juni har fått till följd att, därest midsommardagen icke det särskilda året infaller på en lördag eller måndag, man inom många industrier funnit det driftsekonomiskt lämpligt att förlägga den lagstadgade semestern till midsommarveckan och därpå följande vecka. Detta är enligt fritidsutredningens mening icke tillfredsställande. Slutet av juni och början av juli är ur väderlekssynpunkt ofta mindre lämplig som semestertid. Härtill kommer att en samtidig semester för stora folkgrupper föranleder överbelastning av kommunikationsapparaten och överbeläggning på hotell, pensionat och liknande semesteranordningar. I syfte att därmed bättre förutsättningar skulle skapas för utspridning av semestern för olika folkgrupper vill fritidsutredningen förordas, att midsommardagen förlägges till viss lördag eller måndag under senare delen av juni månad. Härvid synas olika alternativ möjliga. Inom utredningen har upplysts, att midsommarhelgen för trafikföretagen medför en särskilt stark påfrestning,

därest midsommardagen skulle infalla omedelbart före månadsskiftet juni—juli. För att förebygga detta föreslår fritidsutredningen i första hand, att midsommardagen förläggas till den lördag eller måndag som infaller under tiden 20—26 juni.

Stockholm den 31 januari 1946.

För fritidsutredningen:

HILDING KJELLMAN

Erik Montan.

Bil. B.

R E S O

Till Helgdagssakkunniga.

Med anledning av Helgdagssakkunnigas skrivelse av den 6 december 1945 vari Reso anmodas meddela sina synpunkter ifråga om föreslagna åtgärder beträffande midsommarhelgen och skapandet av en särskild hösthelgdag vilja vi anföra följande.

Huvudfrågan i helgdagssakkunnigas skrivelse, inrättande av allmän hösthelgdag med eller utan kyrklig karaktär, har, så vitt vi kunna finna, icke något nämnvärt samband med de intressen vi närmast vilja knyta samman med frågan om slopandet av någon av första halvårets lätthelgdagar. Det preliminära enligt vår mening är, att genom tillämplig åtgärd animera de större industriföretagen att flytta den hittills vedertagna midsommarsemestern till andra tider under sommarsäsongen.

Enbart inrättandet av en hösthelgdag kan svårligen få någon sådan effekt i annan mån än att vissa företagare möjligen skulle vilja binda semesterperioden för sina anställda kring den nya helgdag i stället för kring midsommaren. Den föreslagna hösthelgdagen skulle väl knappast kunna placeras annat än tidigast i slutet av september. Även om vi i vår egenskap av semestervärd och arrangör av semesterresor skulle hälsa denna möjlighet med mycket stor tillfredsställelse, frukta vi dock, att en dylik anordning skulle möta alltför starkt motstånd från klientelet.

Det är en populär föreställning hos alla, som syssla med semesterlivets organisationsfrågor, att semesterlagens bestämmelser, som ger arbetsgivaren möjlighet att inräkna helgdagar i semestern, ha bundit de stora arbetargruppernas semesterledighet till tiden kring eller efter midsommarhelgen.

Före semesterlagens tillkomst var det snarare ett arbetarintresse att kombinera semesterdagarna med midsommarhelgen för att på så sätt få en längre sammanhängande ledighet.

Utvecklingen efter semesterlagens tillkomst har medfört oerhört stora svårigheter. Överbelastningen på trafikmedlen är den största olägenheten, och en annan väsentlig olägenhet är, att trängseln på fritidsanläggningar av olika slag minskar trivseln för semesterfirarna.

De grupper, som ha midsommarsemester, ha också större reseutgifter. Under övriga tider av säsongen bevilja trafikföretagen nedsättningar och rabatter av olika slag. Veckorna kring midsommar äro undantagna sådana förmåner.

Till de organisatoriska besvärigheterna kommer dessutom, att midsommarvec-

korna med de klimatförhållanden, som råda i vårt land, ofta äro allt annat än idealiska för semester.

Hittills ha gjorda framställningar till företagarnas organisationer om deras medverkan till en spridning av semestern över större delen av sommarsäsongen alltid givit till svar, att man av driftsekonomiska skäl måste stänga hela industri-företaget under semestern. Då midsommarhelgen ofta ändå splittrar arbetsveckan har det varit naturligt för företaget att utnyttja just denna tid för den ofrånkomliga semesterstängningen.

Om detta alltså är den allmänna tendensen, ha dock under de senaste åren en rad stora industriföretag givit sina anställda semester på andra tider, oavsett vilka dagar midsommarhelgen inträffat. Dessa betydelsefulla enskilda exempel till trots, anse vi dock, att företagarnas ovan angivna saksål böra beaktas. Med de bestämda uttalanden från företagärvärlden som gjorts, vilja vi därför tillstyrka förslaget om att binda midsommardagen till viss veckodag.

Emellertid vilja vi göra helgdagssakkunniga uppmärksamma på att den semester-spridning, som blir det troliga resultatet av en dylik anordning, endast torde komma att röra sig om en förflyttning till juli och början av augusti. En september-semester är så litet lockande för den stora svenska allmänheten, att den säkert inte nämnvärt kan populariseras genom den extrahelgdag, man skulle kunna förlänga semestertiden med.

Det är en fast rotad föreställning hos allmänheten, att tiderna utanför den egentliga sommarhögssäsongen är sekunda semestertid. Kommer därtill att semestern icke kan njutas tillsammans med familjen på grund av att barnens skolgång tvingar makarna att stanna hemma, varför följderna blir den, att semestern icke utnyttjas för resor och vistelser vid semesteranläggning.

Ehuru vi icke förvänta, att de föreslagna åtgärderna skola medföra några mera betydande resultat med avseende på semesterns spridning, ha vi dock icke sagt, att vi betrakta förslagen såsom oväsentliga. Det antal semesterfirare, som frekventer badorter och semesteranläggningar, är i förhållande till det hela ännu relativt litet. En avsevärd ökning av semesteranläggningarnas klientel är att räkna med, allt eftersom industriernas befolkning förlorar sambandet med anförvanter på landsbygden. Vi vilja därför tillstyrka de nu ifrågasatta åtgärderna. Samtidigt vilja vi emellertid föreslå, att problemet om semesterns spridning tages upp i större sammanhang, där sådana frågor behandlas så som grundandet av ett permanent organ, i vilket företagarnas, arbetarnas och tjänstemännens representer skola delta. Detta organs uppgift skulle vara, att genom förhandlingar med respektive parter åvägabrinda en ordnad uppdelning av semestern i terminer över hela den användbara säsongen. Därvid fick man då taga hänsyn till näringslivets problem, såsom sambandet mellan olika grenar, som kräva samma semestertid. Vilka befogenheter ett dylikt organ skulle få borde jämväl prövas. Man kan förutse, att man inte utan motstånd och protester kan bestämma semestrar för vissa grupper redan till maj månad eller så sent som i september—oktober. Här får respektive arbetsområdes karaktär influera på valet av semestertid. Likaså bör det tillkomma ett sådant organ att undersöka, vilka industrier, som utan olägenheter kunna dela upp de anställda i olika tidsgrupper, och där sålunda behovet av att stänga hela industrien under semestertiden icke är lika trängande som i andra fall.

Den invändningen kommer säkert att göras, att frågan icke är av sådan betydelse, att den motiverar dylika ingrepp från samhällets sida. Ett fullgott utnyttjande av semesterledigheten kan icke ske med hänsyn till den våldsamma belastningen på trafikmedlen och semesterföretagen under sommarsäsongens 5—6 veckor.

Man måste kunna räkna med en betydlig ökning av säsongen, om den verksamhet skall kunna utvecklas, som nu på privat väg eller med organisationers och samhälls medverkan börjat, i vällovligt syfte att bereda bästa möjliga semesterformer för de stora arbetar- och tjänstemannagrupperna.

Stockholm i februari 1946.

R E S O

Folkrörelsernas Rese- & Semester- Organisation

IVAN OHLSON

Bil. C.

KUNGL.

JÄRNVÄGSSTYRELSEN

Till Helgdagssakkunniga.

I skrivelse den 6 december 1945 ha Helgdagssakkunniga hemställt om styrelsens uttalande över och eventuella önskemål med anledning av en ifrågasatt ändring av nu gällande regel för midsommardagens förläggning. Styrelsen, som ansett sig kunna utgå därifrån, att det är statens järnvägars egenskap av stort kommunikationsföretag snarare än stor arbetsgivare, som föranlett denna hänvändelse, får härmed i ärendet anföra följande.

Enligt vad som framgår av helgdagssakkunnigas skrivelse skulle förslaget att förlägga midsommardagen till viss bestämd veckodag i direkt anslutning till en söndag närmast emanera från arbetsgivarehåll, varifrån det motiverats därmed, att man på så sätt skulle komma ifrån den splittring av arbetsveckan, som uppstår därigenom, att midsommardagen enligt nuvarande ordning vissa år infaller mitt i veckan. Genom bortfallet av denna splittring av arbetsveckan skulle även bortfalla den närmaste anledningen till att arbetarsemestrarna i stor utsträckning förläggas till midsommarveckan och som en följd därav skulle dessa semestrar till båtnad för bl. a. kommunikationsföretagen lättare kunna spridas ut över hela sommaren. Styrelsen, som för övrigt redan tidigare haft anledning sysselsätta sig med detta problem och i samband därmed även stått i kontakt med vissa företagarorganisationer och större företag, är helt naturligt synnerligen intresserad av varje rimlig åtgärd, som kan vara ägnad att verksamt decimera den nuvarande mycket kraftiga trafikansvällningen i samband med midsommarhelgen. Styrelsen anser sig emellertid böra framhålla vissa tänkbara konsekvenser av den ifrågasatta ändringen, vilka, därest de inställde sig, skulle kunna omintetgöra de åsyftade trafiktekniska vinsterna.

Även om midsommarhelgens persontrafik i regel är den utan tvekan största och mest koncentrerade under sommarhalvåret, finnas likväl under samma halvår även vissa andra trafiktoppar av betydande höjd, nämligen de, som uppträda vid månadsskiftena juni/juli och juli/augusti samt vid halvmånadsskiftet i juli. Dessa sistnämnda trafiktoppar äro visserligen, som redan antytts, i regel icke av samma storleksordning som den vid midsommar, men deras avveckling är i allt fall förenad

med avsevärda svårigheter beroende bl. a. därpå, att det vid dessa tillfällen med hänsyn till verkstadsdriften och det kontinuerliga vagnunderhållet icke är möjligt upprepa de långtgående åtgärder, som vid de stora helgerna vidtagas för att i största möjliga utsträckning plundra revisionsverkstäderna på användbar rullande materiel.

Skulle nu, som onekligen finnes viss anledning befara, den ifrågasatta ändringen få till följd en mer betydande överflyttning av trafik från midsommar till förutnämnda månads- och halvmånadsskiften, skulle trafiksituationen vid sistnämnda tillfällen kunna bli sådan, att den trafiktekniska vinsten av arrangemanget kan diskuteras. Här finnes dessutom en psykologisk faktor att taga med i beräkningarna. Den resande allmänheten är numera inställd på att en resa i samband med midsommar innebär en hel del besvärligheter, vilka den emellertid tager med ett ganska förvånansvärt jämnmod. Om emellertid dessa besvärligheter skulle komma att upprepas vid flera tillfällen under sommaren, bleve säkerligen allmänhetens inställning till desamma och till järnvägen överhuvudtaget en helt annan, till men inte minst för den good-will, som järnvägarna med tanke på konkurrensen från andra kommunikationsformer efter måttet av sina resurser hittills försökt och i fortsättningen givetvis även kommer att försöka tillvinna sig.

Å andra sidan synes allmänheten, i varje fall så långt styrelsens erfarenhet sträcker sig, ha en viss benägenhet för att förlägga semestern som en direkt fortsättning på midsommarhelgen och alldeles särskilt gäller detta vid sådana tillfällen, då midsommardagen infaller intill en söndag och då följaktligen den sammanhängande ledigheten ökas med ytterligare en dag, och styrelsen vill i detta sammanhang understryka, att avvecklingen av midsommartrafiken vållar avsevärt mycket mindre svårigheter trafiktekniskt sett vid sådana tillfällen, då midsommardagen infaller onsdag—fredag, än då den infaller t. ex. på en måndag. I förra fallet kan man nämligen till skillnad från i senare fallet räkna med en viss naturlig uppdelning av trafiken på å ena sidan lördag och söndag före midsommar, då de resa, som åtnjuta ledighet under midsommarveckan, t. ex. det stora flertalet arbetare, och å andra sidan midsommarafton och dagen före, då övriga resor företagas.

Med anförandet av dessa betänkligheter har styrelsen ingalunda velat i princip avstyrka den ifrågasatta ändringen, som givetvis ur flera synpunkter, inte minst socialvårdande, kan vara väl befogad. Styrelsen har endast velat fästa uppmärksamheten därpå, att det kräves vissa förutsättningar för att ändringen skall giva upphov till någon verklig vinst i trafiktekniskt hänseende och dessa förutsättningar skulle alltså sammanfattningsvis vara,

att det, så långt möjligt är, undvikes att förlägga arbetarsemestrarna dels så, att de börja eller sluta vid månadsskiftena juni/juli och juli/augusti samt halvmånadsskiftet i juli, dels så, att de komma att ligga omedelbart efter midsommar.

När det gäller att bestämma, till vilken veckodag midsommardagen lämpligen bör fast förläggas, vill styrelsen angeläget understryka, att lördag ur trafikteknisk synpunkt utan tvekan vore att föredraga framför måndag. Några andra veckodagar torde näppeligen komma ifråga.

Om midsommardagen förlägges till måndag, måste kommunikationsföretagen räkna med en varje år återkommande, oerhörd koncentrering av trafiken till närmast föregående lördag middag—söndag morgon. Härtill skulle olika omständigheter bidra:

dels skulle, som också helgdagssakkunniga antyda i sin skrivelse, anordningen

kunna komma att animera till ett förläggande av semestrarna till tiden närmast efter midsommar,

dels skulle bortfallet av midsommaraftonens bank-holiday omintetgöra en eljest ganska naturlig uppdelning av trafiken på två dagar (se nedan),

dels och till sist skulle midsommar- och semestertrafiken komma att sammanfalla med den ordinarie veckoslutstrafiken i form av badresor, sport- och utflyktsresor etc.

Åtskilligt annorlunda ter sig situationen, om midsommardagen förlägges till lördag.

Den omständigheten att stora kategorier av järnvägarnas kunder åtnjuta s. k. bank-holiday på midsommaraftonen, skulle då ge upphov till en viss uppdelning av trafiken på å ena sidan torsdag eftermiddag och natten mot fredag, då de, som åtnjuta bank-holiday, företrädesvis komme att resa, och å andra sidan fredag eftermiddag.

Vidare finnes anledning räkna med att semestrar i viss mindre utsträckning komme att förläggas även till veckan före midsommar, vartill det förhållandet kan tänkas stimulera, att 8 dagars sammanhängande ledighet då skulle erhållas på bekostnad endast av 5 eller om bank-holiday åtnjutes 4 semesterdagar.

Till sist förtjänar också framhållas, att endast en del av semester- och midsommartrafiken skulle komma att sammanfalla med den förut nämnda ordinarie veckoslutstrafiken.

Av största vikt är också, att midsommardagen ej förlägges så nära månads-skiftet juni/juli, att trafiken vid detta skifte kommer att sammanfalla med midsommartrafiken. Om så skedde, skulle nämligen av skäl, som med all tydlighet torde framgå av det förut sagda, kunna uppstå en trafiksituation, som järnvägarna svårigen skulle kunna på ett tillfredsställande sätt bemästra, utan att alldeles orimliga kostnader måste nedläggas på materielanskaffning m. m.

Styrelsen skulle därför vilja sammanfattningsvis föreslå, att midsommardagen, därest ändring av den nuvarande ordningen anses böra vidtagas, fast förlägges till den lördag, som infaller under tiden 20—26 juni.

Stockholm den 31 januari 1946.

KUNGL. JÄRNVÄGSSTYRELSEN

G. DAHLBÄCK

R. Lundqvist.

Bil. D.

Till Helldagssakkunniga.

Landsorganisationen i Sverige har genom brev den 6 december 1945 lämnats tillfälle att avge yttrande i frågan om ändrad förläggning av midsommardagen och får med anledning härav anför följande.

Samtliga fackförbund ha hörts i frågan. Praktiskt taget alla yttranden ha gått ut på tillstyrkan av förslaget om förläggning av midsommardagen till fast veckodag. Åtskilliga förbund ha dock riktat invändningar mot det av de sakkunniga närmast ifrågasatta alternativet, nämligen sista måndagen i juni, och i stället föreslagit lördagen. I annat fall skulle man nämligen gå miste om den ledighet, som

enligt många kollektivavtal skall utgå till arbetarna under midsommarafteon, eftersom denna ständigt skulle komma att infalla på en söndag.

Även landsorganisationen finner en sådan reform övervägande fördelaktig. Det är otvivelaktigt riktigt att sönderstyckningen av midsommarveckan genom en och en halv eller två ledighetsdagar starkt bidrar till att framkalla en olämplig koncentration av semestrarna till just denna tidpunkt. Med hänvisning till ovan anförda synpunkter får landsorganisationen förorda, att midsommardagen förläggas till en lördag. Lämpligast torde vara att bestämma denna till sista lördagen i juni. En även ifrågasatt framflyttning till juli för att få midsommardagen förlagd till högsommaren torde vara ägnad att motverka den åsyftade spridningen av semestrarna.

Stockholm den 4 februari 1946.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

AUG. LINDBERG

Bil. E.

SKID- och FRILUFTSFRÄMJANDET

Till Helgdagssakkunniga.

Med anledning av begärt yttrande över helgdagssakkunnigas skrivelse den 6 december 1945 får Skid- och Friluftsförbundet härmed anföra följande.

Vad först beträffar frågan om förläggande av midsommardagen till en bestämd veckodag, är det Främjandets uppfattning att detta ur reselivets synpunkt är mycket önskvärt. Den oerhörda ansvällning av semesterfirande till olika kommunikationsmedel, hotell och pensionat som nu uppstår i den ur arbetssynpunkt söndersplittrade midsommarveckan, då flertalet industrier icke anser det lönande att ha driften igång, medför synnerligen stora påfrestningar för de organ, som ha att taga hand om denna trafik. Likaväl torde olägenheterna för de semestrande själva vara stora, då de genom bristen på trafikmedel och hotellrum många gånger kanske helt utestängas från möjligheterna att utnyttja en under denna tid infallande semester på ett ur rekreationssynpunkt önskvärt sätt. Kan man därför genom att förlägga midsommardagen till en fast veckodag i viss mån eliminera den stora anhopningen av semesterresenärer under denna tid, är en sådan ändring värd allt stöd.

Främjandet vill för sin del föreslå att midsommardagen förläggas till den lördag eller måndag som infaller under tiden 20—26 juni. På så sätt undviker man också att midsommartrafiken sammanfaller med den stora trafik, som ändock alltid är rådande vid månadsskiftet juni—juli.

Att få en helgdag förlagd till hösten, torde vara ett allmänt önskemål, som Främjandet för sin del även gärna vill stödja. En sådan helgdag borde då, liksom midsommardagen, förläggas i anslutning till en söndag. En dubbelhelg under hösten skulle säkerligen bidra till att åstadkomma en ytterligare spridning av semest-

rarna, då många frivilligt skulle förlägga sin semester i anslutning till denna helg. Sett ur semestersynpunkt är det i så fall önskvärt att den nya helgdagen förlägges till september månad.

Skulle, i samband med inrättandet av en ny helgdag under hösten, någon av de nuvarande helgdagarna under det första halvåret slopas, anser Främjandet slutligen för sin del att Kristi Himmelsfärdsdag bör komma i första hand. Denna sistnämnda helgdag har ur semester- och turistlivets synpunkt föga betydelse.

Högaktningsfullt

FÖRENINGEN för SKIDLÖPNINGENS och FRILUFTSLIVETS FRÄMJANDE I SVERIGE

S. M. FLEETWOOD

Lars Gellerstedt.

Bil. F.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN

Till Helgdagssakkunniga.

I skrivelse den 6 december 1945 ha helgdagssakkunniga hemställt om Svenska Arbetsgivareföreningens yttrande angående frågan, huruvida ändring bör ske i midsommardagens nuvarande förläggning. Föreningen får i anledning härav anföra följande.

Såsom i skrivelsen nämnes, har föreningen berört denna fråga i sitt till första lagutskottet avgivna yttrande över motion II:31/1944 angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag under hösten. Föreningen framhöll i sitt yttrande, att det stora antalet helgdagar i vårt land ävensom helgdagarnas förläggning till vissa angivna data vore till stor nackdel för vårt näringsliv. Vissa helgdagar borde slopas och de i samband därmed förekommande kyrkliga åminnelsefesterna i stället förläggas till en närliggande söndag. Därest de tre lätthelgdagarna eller någon av dem ansåges böra bibehållas, borde sådan helgdag förläggas till viss lördag eller måndag. På grund av de särskilt stora olägenheter, som midsommardagens nuvarande förläggning vållade industrin, föreslogs, att även denna helgdag skulle fixeras till viss veckodag.

Inom större delen av vår industri är midsommaraftonen hel fredag och inom en mera begränsad del halv fredag. Midsommarledigheten omfattar därför i och för sig i regel 2 dagar och i viss utsträckning 1½ dag.

På grund av midsommardagens nuvarande förläggning till bestämt datum kan helgen emellertid under skilda år inverka i mycket olika grad hindrande för produktionen. När midsommardagen infaller på en söndag, utgör helgen knappast någon belastning. Verkningarna inskränka sig till att en stor del av industrin på midsommaraftonen har arbetet inställt, icke blott såsom på vanliga lördagar under eftermiddagen, utan även på förmiddagen.

Inträffar — såsom i år blir fallet — midsommardagen på en måndag, blir föregående arbetsvecka helt ograverad. Därpå följande vecka får visserligen endast fem arbetsdagar, men den stora fördelen vinnes, att veckan icke söndersplittas. För arbetstagarna blir resultatet, att icke mindre än 2½ dagar bli lediga dagar.

När midsommardagen infaller på en tisdag, är det för flertalet av de företag, som avtalsenligt ha halv arbetsdag på midsommaraftonen, icke lönande att sätta i gång driften på måndag. Detta beror dels på att i de flesta fall stoppandet och igångsättandet av driften medför betydande extra kostnader, dels på att i ett dylikt fall arbetsdisciplinen är svår att upprätthålla, i det att många arbetare utelämnas från arbetet under förebärande av olika skäl. Driftsinställelsen kommer i det angivna fallet att omfatta 3½ dagar.

Då midsommardagen åter infaller på en onsdag eller en torsdag, blir veckan av de skäl, som ovan anförts, så splittrad ur arbetssynpunkt, att det för åtskilliga företag över huvud taget icke lönar sig att hålla driften i gång under veckan.

Om midsommardagen infaller på en fredag, blir det nästan omöjligt att hålla driften i gång under lördagen.

Främst på grund av den avsevärda förlust av arbetstid, som midsommarhelgen med sin nuvarande placering medför, förlägges semestern för flertalet industriarbetare till midsommarveckan. Från arbetstagsarsidan har vid flera tillfällen uttalats missnöje med en sådan förläggning av semestern, dels emedan kommunikationsmedel och semesteranläggningar bli överbelastade under denna tid, dels emedan utetemperaturen brukar vara lägre och väderleken ojämnare än under juli och augusti. Så länge midsommardagen är fixerad till visst datum, torde man emellertid ej kunna räkna med att semesterns förläggning i anslutning till midsommar i någon nämnvärd utsträckning kan ändras.

Under de senaste åren ha folkorganisationerna vidtagit åtgärder för att bereda den stora massan tillfälle till semestervistelse på olika platser i landet dels genom att upprätta vandrarhem och dels genom att inköpa herrgårdar, pensionat etc., där semestervistelse kan erhållas till relativt låg kostnad. För att dessa inrättningar skola kunna utnyttjas på ett rationellt sätt, är det nödvändigt att semestern sprides över en längre tid än vad hittills varit fallet.

På grund av det anförda anser föreningen det vara angeläget, att midsommar-dagen förlägges till viss veckodag i anslutning till söndag. Vid en dylik reform bör dock beaktas, att minsta möjliga förändring göres i nuvarande traditioner. Det bör sålunda tillses, dels att ledigheten i samband med helgen icke oskäligt begränsas, dels att den förlägges så nära den nuvarande tidpunkten som möjligt.

Om midsommardagen förlägges till en måndag, torde det första önskemålet vara väl uppfyllt. Därigenom få, som ovan nämnts, de flesta arbetstagare 2½ dagars ledighet. Alternativt skulle kunna tänkas, att midsommar-dagen förlades till en lördag, såsom antydes i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 50/1944.

Vad härefter den andra synpunkten beträffar, kan måhända göras gällande, att den icke är helt tillgodosedd i föreningens tidigare framlagda förslag, att midsommar-dagen bör förläggas till sista måndagen i juni. Midsommar-dagen skulle nämligen enligt förslaget infalla på någon av dagarna den 24—30 juni och förskjutningen av midsommar-dagen skulle sålunda i vissa fall kunna uppgå till sex dagar. Föreningen vill fördenskull alternativt förorda, att midsommar-dagen förlägges till den måndag, som infaller närmast intill den 24 juni, eller annorlunda uttryckt, till första måndagen efter den 20 juni. Enligt denna regel skulle midsommar-dagen komma att inträffa på någon av dagarna den 21—27 juni. Detta förslag överensstämmer i fråga om de data, till vilka midsommar-dagen kan bli förlagd, med det i första lagutskottets ovannämnda utlåtande nr 50/1944 gjorda uttalandet, att det icke syntes uteslutet att tänka sig midsommar-dagen förlagd till första lördagen efter den 20 juni.

Föreningen vill slutligen understryka, att den förevarande frågan är av stor

betydelse för näringslivet, och att föreningen hoppas, att den nu äntligen skall erhålla en förnuftig lösning. Det får icke förglömmas, att helgdagarnas antal och förläggning har fastställts under tider, då arbetslivets former voro helt andra än nu. I det gamla bondesamhället erbjöd exempelvis midsommardagens förläggning till ett bestämt datum icke de olägenheter, som nu är fallet med hänsyn till de förändrade arbetsformerna. Föreningen är av den bestämda uppfattningen, att de religiösa och traditionella värden, som äro förbundna med midsommarfirandet, icke skola lida något verkligt intrång, om det ovan skisserade förslaget genomföres.

Stockholm den 9 februari 1946.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN
FRITIOF SÖDERBÄCK

Bil. G.

SVENSKA RESEBYRÅFÖRENINGEN

Till Helgdagssakkunniga.

Med anledning av begärt yttrande över helgdagssakkunnigas skrivelse till Svenska Resebyråföreningen den 6 december 1945, får föreningen härmed anförda följande.

Vad först beträffar frågan om förläggande av midsommardagen till en bestämd veckodag, är det föreningens uppfattning, att detta ur reselivets synpunkt är mycket önskvärt. Den oerhörda ansvällning av semesterfirande till olika kommunikationsmedel, hotell och pensionat som nu uppstår i den ur arbetssynpunkt söndersplittrade midsommarveckan, då flertalet industrier icke anser det lönande att ha driften igång, medför synnerligen stora påfrestningar för de organ, som ha att taga hand om denna trafik. Likaväl torde olägenheterna för de semestrande själva vara stora, då de genom bristen på trafikmedel och hotellrum många gånger kanske helt utestängas från möjligheterna att utnyttja en under denna tid infallande semester på ett ur rekreationssynpunkt önskvärt sätt. Kan man därför, genom att förlägga midsommardagen till en fast veckodag, i viss mån eliminera den stora anhopningen av semesterresenärer under denna tid, är en sådan ändring värd allt stöd.

Resebyråföreningen vill för sin del föreslå, att midsommardagen förläggas till den lördag eller måndag, som infaller under tiden 20—26 juni. På detta sätt undviker man också att midsommartrafiken sammanfaller med den stora trafik, som ändock alltid är rådande vid månadsskiftet juni—juli.

Att få en helgdag förlagd till hösten torde vara ett allmänt önskemål, som föreningen vidare för sin del även gärna vill stödja. En sådan helgdag borde då, liksom midsommardagen, förläggas i anslutning till en söndag. En dubbelhelg under hösten skulle säkerligen i viss mån bidra till att åstadkomma en ytterligare spridning av semestrarna, då många frivilligt skulle förlägga sin semester i anslutning till denna helg. Sett ur semestersynpunkt är det i så fall önskvärt att den nya helgdagen förläggas till september månad, förslagsvis i anslutning till Mikaelidagen. Ur ren rekreationssynpunkt vore kanske en något senare tidpunkt

på hösten lämpligare. Föreningen vill dock häri icke hävda någon bestämd uppfattning.

Skulle någon annan helgdag under det första halvåret slopas i samband med en ny helgdag under hösten, anser föreningen slutligen för sin del, att Trettondagen bör komma i första hand.

Stockholm den 8 januari 1946.

Högaktningsfullt

SVENSKA RESEBYRÅFÖRENINGEN

AXEL EKSTAM

Lars Gellerstedt.

Bil. H.

Till Helgdagssakkunniga.

Med anledning av Helgdagssakkunnigas skrivelse med begäran om Svenska turistföreningens yttrande över framlagt förslag att fixera midsommardagen till viss bestämd veckodag får föreningen härmed anföra följande.

Vad av Svenska Arbetsgivareföreningen och Textilindustriförbundet anförts och refererats i Helgdagssakkunnigas skrivelse synes ge vid handen, att midsommardagens förläggande till viss veckodag skulle vara av betydelse för att vinna en ur flera synpunkter önskvärd spridning av arbetarsemestern från enbart vid midsommartiden, som nu i stor utsträckning är förhållandet, till skilda tider under sommaren.

Föreningen kan vitsorda, att en sådan spridning skulle vara av värde. Föreningen kan visserligen icke hänvisa till någon allomfattande officiell statistik, som belyser det nuvarande inhemska turistlivet — en sådan saknas i vårt land och skulle vid behandlingen av många frågor rörande det svenska reselivet vara av största betydelse.

Redan erfarenheten från föreningens egna turistanläggningar, såväl i fjället som dess vandrarhem, ävensom vid föreningens resetjänst, ger emellertid vid handen att semestersommaren ur den nu betraktade synvinkeln börjar först i samband med midsommarveckan, men att den då med en gång når sin kulmen. Högsäsongen kan sägas omfatta även hela juli månad, varefter den tämligen hastigt ebbar ut, hastigare ju längre man kommer in i augusti. Medan landets samtliga turistanläggningar kunna vara fullbelagda, ja i stor utsträckning belagda utöver sin kapacitet från sista veckan i juni till och med juli månad, ha de i regel gott om plats såväl före midsommar som under augusti. Beträffande trafikmedlen gäller samma sak, blott att påfrestningen i ännu högre grad koncentreras till midsommaren och början av juli.

Det måste därför anses vara behjärtansvärt att vidtaga åtgärder, som bidraga till spridning av semestern, och föreningen har anledning tro, att fixerandet av midsommardagen till bestämd veckodag skulle verka i sådan riktning.

Huruvida midsommardagen bör förläggas till måndag eller lördag, därom har föreningen ingen mening — av värde kan dock vara att dagen så bestämmes, att den ej kommer alltför tätt inpå månadsskiftet, vilket ur trafiksynpunkt torde vara olämpligt.

Stockholm den 7 mars 1946.

SVENSKA TURISTFÖRENINGEN

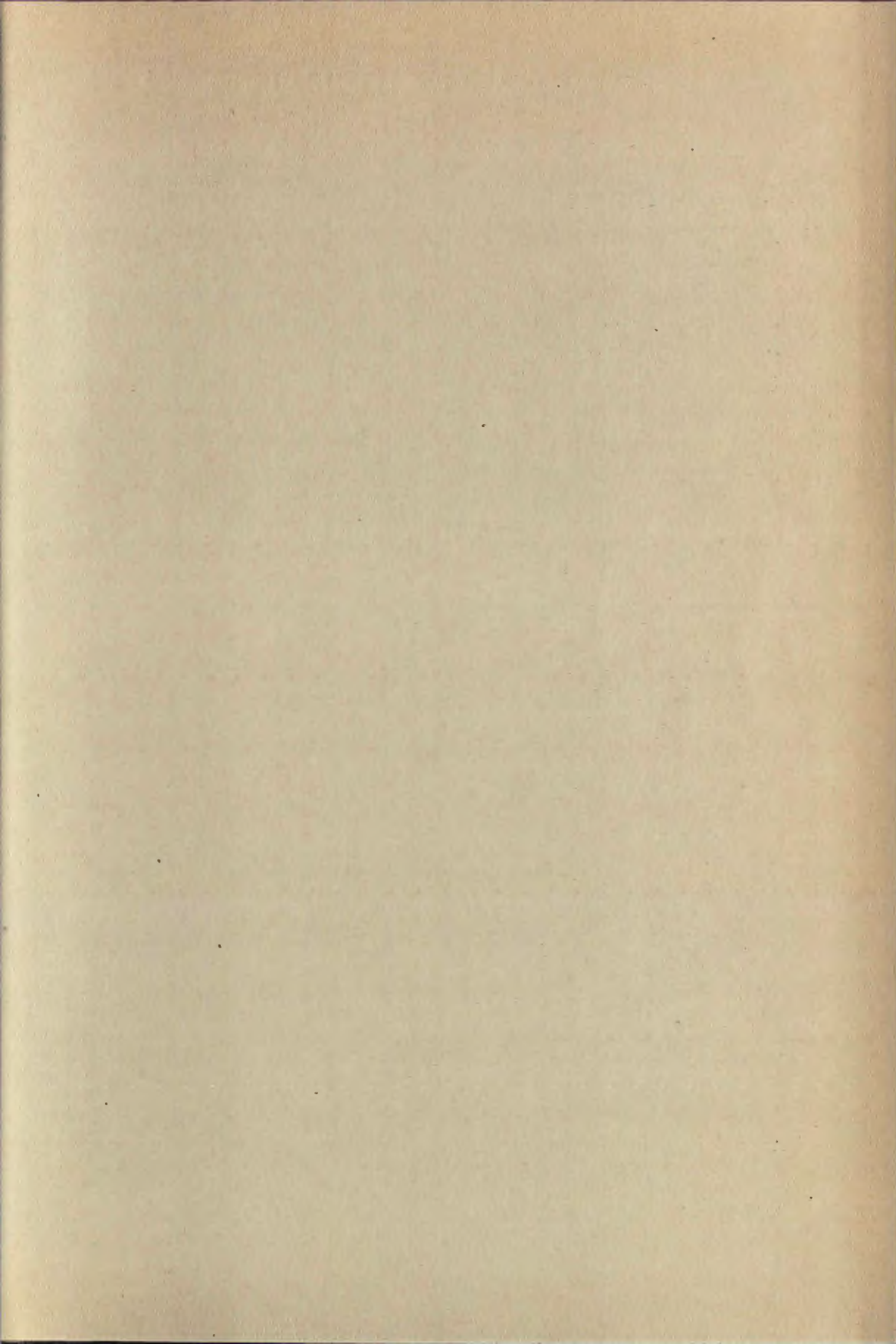
CARL-JULIUS ANRICK

Antalet medlemmar i nedanstående fackförbund med förbunden fördelade efter huruvida av dessa förbund slutna kollektivavtal innehålla bestämmelse att midsommaraftonen i fråga om övertidsersättning skall betraktas såsom fri dag.

F ö r b u n d	Midsommarafton fri dag		Ej reglerat
	för alla anslutna grupper	för vissa anslutna grupper	
1	2	3	4
Bleck- och plåtslagareförbundet.....	3 028		
Bokbindareförbundet.....			10 564
Bryggeriindustriarbetareförbundet.....			7 157
Byggnadsträarbetareförbundet.....	41 472		
De förenade förbunden.....	14 323		
Elektriska arbetareförbundet.....	13 353		
Frisörarbetareförbundet.....			4 054
Försvarsverkens civila personals förbund.....	20 339		
Grov- och fabriksarbetareförbundet.....	102 969		
Gruvindustriarbetareförbundet.....	10 173		
Handelsarbetareförbundet.....		47 145	
Hotell- och restaurangpersonals förbund.....			19 261
Järnvägsmannaförbundet.....		58 262	
Kommunalarbetareförbundet.....			59 426
Lantarbetareförbundet.....			49 687
Litografförbundet.....			3 375
Livsmedelsarbetareförbundet.....			33 127
Metallindustriarbetareförbundet.....		198 715	
Musikerförbundet.....			13 307
Målareförbundet.....	15 550		
Pappersindustriarbetareförbundet.....	35 730		
Sjöfolksförbundet.....			15 654
Sko- och läderindustriarbetareförbundet.....	10 920		
Skogs- och flottningsarbetareförbundet.....	31 138		
Stenindustriarbetareförbundet.....		6 034	
Telegraf- och telefonmannaförbundet.....	13 759		
Textilarbetareförbundet.....			41 534
Transportarbetareförbundet.....		38 279	
Typografförbundet.....			13 092
Väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet.....	20 021		
Summa	332 775	348 435	270 238
Summa kol. 2—4 = 951 645.			
LO total-medlemsantal 31/12 1945 = 1 106 917.			

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 58TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

Date	Time	Location	Remarks
1961	10:00	Chicago	Arrived Chicago from New York
1961	10:30	Chicago	Left Chicago for New York
1961	11:00	Chicago	Arrived New York from Chicago
1961	11:30	Chicago	Left New York for Chicago
1961	12:00	Chicago	Arrived Chicago from New York
1961	12:30	Chicago	Left Chicago for New York
1961	13:00	Chicago	Arrived New York from Chicago
1961	13:30	Chicago	Left New York for Chicago
1961	14:00	Chicago	Arrived Chicago from New York
1961	14:30	Chicago	Left Chicago for New York
1961	15:00	Chicago	Arrived New York from Chicago
1961	15:30	Chicago	Left New York for Chicago
1961	16:00	Chicago	Arrived Chicago from New York
1961	16:30	Chicago	Left Chicago for New York
1961	17:00	Chicago	Arrived New York from Chicago
1961	17:30	Chicago	Left New York for Chicago
1961	18:00	Chicago	Arrived Chicago from New York
1961	18:30	Chicago	Left Chicago for New York
1961	19:00	Chicago	Arrived New York from Chicago
1961	19:30	Chicago	Left New York for Chicago
1961	20:00	Chicago	Arrived Chicago from New York
1961	20:30	Chicago	Left Chicago for New York
1961	21:00	Chicago	Arrived New York from Chicago
1961	21:30	Chicago	Left New York for Chicago
1961	22:00	Chicago	Arrived Chicago from New York
1961	22:30	Chicago	Left Chicago for New York
1961	23:00	Chicago	Arrived New York from Chicago
1961	23:30	Chicago	Left New York for Chicago
1961	24:00	Chicago	Arrived Chicago from New York

Statens offentliga utredningar 1947

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. [16]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. [13]

1945 års lönekommitté. 2. Betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. [23]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. [1]

Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. [18]

Kompetensfördringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. [19]

Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag ang. särskilda barnbidrag och bidragsförskott. m. m. [21]

Betänkande rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan. [24]

Slutbetänkande avgivet av bostadssociala utredningen. Del 2. Saeringen av stadssamhällets bebyggelse. Organisationen av läne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål. [26]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras räkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. [3]

Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [4]

Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras räkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. [20]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. [2]

Betänkande med förslag ang. lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. [7]

Betänkande med förslag ang. fiskets administration m. m. [8]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. [14]

Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning ang. handel med skrot, lump och begagnat gods. [22]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. [6]

Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. [9]

1940 års skolutredningens betänkanden och utredningar. 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. [11]

Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande. Del 4. [12]

1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerreglering för övrigslärare. [15]

Stöd åt utvecklingshämmad ungdom. Ungdomsvårds-kommitténs betänkande. Del 5. [17]

1945 års akademikerutredning. [25]

Betänkande med förslag till ändrad ordning beträffande vissa helgdagar. [27]

Försvarsväsen.

1944 års militärsjukvårdskommitténs betänkande. Del 2. [5]

Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. [10]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.